

วารสาร

ISSN 1906-7836 (PRINT)

ISSN 2651-1525 (ONLINE)

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ NATIONAL DEFENCE STUDIES INSTITUTE JOURNAL

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2564

- 📁 ห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารและอาคารภูมิยุทธศาสตร์ 1
อนุสรณ์สถานแห่งชาติ
- 📁 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
ระดับองค์กร
- 📁 แนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล
- 📁 แนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
- 📁 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ประกอบเชิงยืนยันเพื่อการพัฒนาสถาบันการบิน
พลเรือนสู่ความเป็นเลิศ

วารสารที่ได้รับการรับรองคุณภาพ
เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 ของ TCI

วิสัยทัศน์ของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

มุ่งสู่ความเป็นเลิศและเป็นหน่วยต้นแบบการเรียนรู้ทางการศึกษาด้านความมั่นคงวิสัยทัศน์ใหม่พร้อมทั้งขับเคลื่อนเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับกำลังพลตลอดจนผู้เข้ารับการศึกษาจากทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถเป็นนักคิด นักยุทธศาสตร์ที่มีภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ 7 ทักษะการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและกองทัพ สามารถเอาชนะทุกความท้าทายจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างชาญฉลาด โดยมีเป้าหมายเป็น DIGITAL NDSI ในปี พ.ศ.2565 และมุ่งสู่การเป็น SMART NDSI ในปี พ.ศ.2580

พันธกิจของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ มีหน้าที่พิจารณาเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ นโยบาย วางแผน อำนาจการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา การประชาสัมพันธ์ วิทยาการด้านความมั่นคงแห่งชาติ การวิจัยทางยุทธศาสตร์ การเผยแพร่วิทยาการทางทหาร การประวัติศาสตร์ โบราณคดี และพิพิธภัณฑ์ทหาร การดำเนินงานอนุสรณ์สถานแห่งชาติ และสถานศึกษาวิชาการทหารของกองทัพไทย มีผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กลุ่มงานของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

- กลุ่มงานที่ 1 การจัดหาทุนสถาบันพระมหากษัตริย์
- กลุ่มงานที่ 2 การประชาสัมพันธ์วิทยาการและการวิจัยด้านความมั่นคง
- กลุ่มงานที่ 3 การแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคง
- กลุ่มงานที่ 4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับต่างประเทศ
- กลุ่มงานที่ 5 การบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กร

วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

NATIONAL DEFENCE STUDIES INSTITUTE JOURNAL

วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้ดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.2552 ปัจจุบันเป็นวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีนโยบายการจัดพิมพ์ ดังนี้

วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่

เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และวิทยาการด้านความมั่นคงในสาขา ดังนี้

- การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และการศึกษา
- วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงาน และสิ่งแวดล้อม
- การทหารและการป้องกันประเทศ

ชนิดของเรื่องที่จะตีพิมพ์

บทความวิชาการและบทความวิจัยตามวัตถุประสงค์ของวารสาร รวมทั้งบทความพิเศษ

นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

1. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Reviewer) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน/1 บทความ โดยผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-Blind Peer Review)
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
3. บทความ ข้อเขียน ภาพประกอบ และตารางประกอบ ที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่เกี่ยวข้องกับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศแต่อย่างใด
4. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์บทความในวารสาร

กำหนดการเผยแพร่

จัดทำวารสาร เป็น 3 ฉบับ/ปี คือ ฉบับที่ 1: ม.ค.-เม.ย., ฉบับที่ 2: พ.ค.-ส.ค. และ ฉบับที่ 3: ก.ย.-ธ.ค.

ห่วงระยะเวลาการพิจารณาตีพิมพ์บทความ

ห่วงเปิดรับบทความเพื่อพิจารณา	ประชุมพิจารณาบทความ	การตรวจพิจารณาบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และผู้เขียนปรับแก้	ฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร
ส.ค.-พ.ย.	ธ.ค.	ธ.ค.-ม.ค.	ม.ค.-เม.ย.
ธ.ค.-มี.ค.	เม.ย.	เม.ย.-พ.ค.	พ.ค.-ส.ค.
เม.ย.-ก.ค.	ส.ค.	ส.ค.-ก.ย.	ก.ย.-ธ.ค.

การส่งบทความ

ผู้สนใจเสนอบทความสามารถส่งบทความถึง กองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้โดยช่องทาง ดังนี้

1. ทางระบบการจัดการวารสารออนไลน์ ThaiJo 2.0 ได้ที่ www.tci-thaijo.org/index.php/ndsijournal*
2. ทางอีเมล: library_mod@hotmail.com*
3. ทางไปรษณีย์ถึง บรรณาธิการวารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองวิทยาการ สำนักการศึกษาทหาร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ 62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400*

* พร้อมข้อมูลผู้เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย ยศ (ถ้ามี) ชื่อ นามสกุล วุฒิการศึกษา พร้อมด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา/ภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย/หน่วยที่สังกัด ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ และอีเมลที่ติดต่อสะดวก

รายชื่อผู้จัดทำวารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

คณะที่ปรึกษา

พลเอก ศิราวุธ วังคันต์
พลโท วิชัย ชูเชิด
พลโท ไพศาล งามวงษ์วาน
พลโท วิโรจน์ เกิดแสง
พลโท ทนงค์ศักดิ์ รองทิม
พลตรี ธาวัน อัครเมธายุทธ

พลตรี กิตติ คงสมบัติ
พลตรี ชำนาญ ช้างสาต
พลอากาศตรี ภูมิใจ เลขสุนทรากกร
พลตรี รวิศ รัชตะวรรณ
พลตรี ไพรพัฒน์ จันทรงาม

บรรณาธิการ

พลตรี ดร.อรรถเดช ประทีปอุษานนท์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พันเอก นิรุจ ดวงปัญญา

นาวาเอกหญิง อรุณรัศมี เครือครุฑ

กองบรรณาธิการ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ
พลเอก ดร.ไชยอนันต์ จันทคณานุรักษ์
พลโท วิชัย ชูเชิด
พลโท ดร.ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมลาย
พลโท ดร.กฤษฎา สุทธานินทร์
พลอากาศตรีหญิง ดร.ศิริกร หิตะศิริ
พลตรี ดร.อนุชาติ บุนนาค
พลตรี ดร.ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล
พลตรี กิตติ คงสมบัติ
นาวาอากาศเอกหญิง ดร.คณินิจ อนุโรจน์
รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี ไสคดียานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย รัตนาวงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิต ธงทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.สิดานนท์ เจริญภาพพัฒน์
รองศาสตราจารย์ นฤมิตร สอดคุช
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต อุ๋อัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนทร์ พินิจภูวดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐาเนติ ศรีสอ้าน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตพงษ์ สอนสุภาพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมช ธรรมภรณ์
ดร.สมบุรณ์ ศุขสาตร
นาวาอากาศเอก ดร.ชำนาญ ชุมทรัพย์
นาวาอากาศเอก ดร.ปัญญา ศรีสิงห์
นาวาเอกหญิง สิริรัตน์ เนียมอินทร์
พันเอก ดร.สุทัศน์ คร่ำในเมือง

สถาบันพระปกเกล้า
ข้าราชการบำนาญ
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ข้าราชการบำนาญ
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
วุฒิสภา
สถาบันยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ (องค์การอิสระ)
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยรังสิต
สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ฝ่ายวิชาการ

นาวาอากาศเอก ดร.อาทิตย์ เจนจบสกลกิจ
พันเอก นาถ แสงวิเชียร
พันเอกหญิง ดร.นภวรรณ พนาสถิตย์
พันเอก กนก เนตรแพ
นาวาอากาศเอกหญิง ศันสนีย์ นิโรจน์

พันเอก สุภากร จันทร์พุม
นาวาโทหญิง ยลรัตน์ คุ่มเปลี่ยน
พันโทหญิง สมใจ เกื้อคนรัก
พันโทหญิง พจนา เปลี่ยนเกิด
นาวาตรีหญิง อีรารัตน์ สุระเทพ

ฝ่ายจัดการ

นาวาเอก นพดล ออมแก้ว
พันโทหญิง ภาวิทย์ พวงเพชร
ร้อยโทหญิง พรศิริ กิระสี

เรืออากาศตรีหญิง มัญชรี แก้วสิทธิกุล
พันจ่าเอกหญิง ปุชิตา ต๊ะดี
จ่าโทหญิง ชรีญา รื่นอารมณ

บรรณาธิการ

สวัสดีผู้อ่านทุกท่าน

จากวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย ที่กำหนดว่า “เป็น *DIGITAL Headquarters* ภายใน พ.ศ.2565 และมุ่งสู่การเป็น *SMART Headquarters* ภายใน พ.ศ.2580” สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย คือ “มุ่งสู่ความเป็นเลิศและเป็นหน่วยต้นแบบการเรียนรู้ทางการศึกษาด้านความมั่นคงวิถีใหม่ พร้อมทั้งขับเคลื่อนเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับกำลังพลตลอดจนผู้เข้ารับการศึกษาจากทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถเป็นนักคิด นักยุทธศาสตร์ที่มีภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ ทักษะการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และกองทัพ สามารถเอาชนะทุกความท้าทายจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างชาญฉลาด โดยมีเป้าหมายเป็น *DIGITAL NDSI* ในปี พ.ศ.2565 และมุ่งสู่ การเป็น *SMART NDSI* ในปี พ.ศ.2580”

ในส่วนของการจัดทำวารสารฯ ได้พิจารณาและตรวจสอบบทความ ตามหลักทางวิชาการ ให้ความสำคัญ คุณภาพสามารถนำไปประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงบูรณาการกับส่วนงานต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน และประเทศชาติ ซึ่งตอบสนองกับวิสัยทัศน์ฯ ดังกล่าว โดยบทความในวารสารฯ ฉบับนี้ มีบทความที่น่าสนใจมากมาย ประกอบด้วย

บทความพิเศษ เรื่อง ห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารและอาคารภูมินิทรรศน์ 1 อนุสรณ์สถานแห่งชาติ

บทความวิชาการ ได้แก่ เรื่อง 1) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ระดับองค์กร 2) แนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล และ 3) การฝึกสุนัขทหารของกองทัพบกไทย

บทความวิจัย ได้แก่ เรื่อง 1) แนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อการพัฒนาสถาบันการbinพลเรือนสู่ความเป็นเลิศ 3) การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ 4) การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการพัสดุคงคลังของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย กรณีศึกษาโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ 5) ภาวะหนี้สินของนายทหารประทวนสังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย และ 6) ความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

กองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ขอขอบคุณท่านผู้อ่าน ผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ ที่ได้พิจารณากลั่นกรองบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะให้บทความมีคุณภาพ ทำใหวารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศมีมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการ ทั้งนี้ หากท่านผู้อ่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะประการใด ที่จะช่วยพัฒนาปรับปรุงวารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทางกองบรรณาธิการฯ พร้อมรับและจะยินดีเป็นอย่างยิ่ง

บรรณาธิการ

วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

CONTENTS

วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2564

หน้า

บทความพิเศษ

- ห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารและอาคารภูมินิทรรศน์ 1 อนุสรณ์สถานแห่งชาติ
เหมันต ลีหัตถ์พงศ์ สุนทร 1

บทความวิชาการ

- แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ระดับองค์กร
อนาวิต แก้วสอาด และ ญัฐวี อุดกฤษฎ์ 6
- แนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล
ธราทิพย์ กัลยาณมิตร 21
- การฝึกสุนัขทหารของกองทัพไทย
ดลฤดี วาสนานนท์ และ ศุภชัย วาสนานนท์ 33

บทความวิจัย

- แนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
อลงกต เฟ่งพิศ และ สุชีพ พิริยสมิทธิ์ 43
- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อการพัฒนาสถาบันการbinพลเรือนสู่ความเป็นเลิศ
ปิยะ อาจมุงคุณ อุษณากร ทาวะรัมย์ และ กิจฐเขต ไกรवास 52
- การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ
เอกลักษณ์ แก้วปรารณา และ ศรีสมร พุ่มสะอาด 67
- การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการพัสดุคงคลังของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย
กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ปัญญรัตน์ พิมพ์สมุทร และ พัฒน์ พิธิษฐเกษม 80
- ภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย
สุรัสสา สรวัยสุวรรณ และ ณภมล จันทร์สม 94
- ความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
วิธูมา แก้วมโน และ รัตพงษ์ สอนสุภาพ 106

คำแนะนำในการเตรียมบทความ

ภาพกิจกรรมสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารและอาคารภูมินิทรรศน์ 1 อนุสรณ์สถานแห่งชาติ

บทความพิเศษ

เหมันต สีหศักดิ์กพงศ์ สุนทร

Heymunta Sihasakkapong Sundara

กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130

Military History and Museum Division, National Defence Studies Institute Headquarters,

Khu Khot, Lam Luk Ka, Pathum Thani, Thailand 12130

E-mail: sihasak195@gmail.com

ภายในสถาปัตยกรรมคล้ายป้อมค่ายทหารโบราณสูงเด่นเป็นสง่าสุดปลายสามเหลี่ยมดอนเมืองจุดบรรจบระหว่างถนนพหลโยธินและถนนวิภาวดีรังสิต ผ่านกาลเวลา เกือบ 4 ทศวรรษ ผ่านยุคสมัยตั้งแต่ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อ พ.ศ.2526 จนถึงทรงประกอบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2537 ในพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่พระราชทานต่อสถานที่แห่งนี้ “อนุสรณ์สถานแห่งชาติ” นามพระราชทานที่ยังสถิตเสถียรให้สถานที่แห่งนี้ยังสถาพรเป็นสถานที่สำคัญของดวงวิญญาณเหล่านักรบผู้กล้าของชาติไทย ตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน โดยการขุดค้นขึ้นดินร่วมสมัยสมรภูมิสำคัญ รวม 10 แห่ง พร้อมจารึกรายนามนักรบผู้กล้าหาญลงบนแผ่นหินอ่อนตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 1 จนถึงเหตุการณ์ไม่สงบชายแดนใต้ ประดิษฐานไว้รอบระเบียบกำแพงแก้ว ชั้น ๒ ของอาคารประธาน

วัตถุประสงค้เมื่อแรกสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้เสียสละชีวิตเพื่อปกป้องประเทศชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชาติ ประวัติศาสตร์ทหาร ประวัติวิกรรรมและเหตุการณ์รบครั้งสำคัญต่าง ๆ ของไทย และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไปทุกเพศทุกวัย ที่ผ่านมาเชื่อว่าอนุสรณ์สถานแห่งชาติได้กลายเป็นสถานที่แห่งความทรงจำของใครหลายคน

ณ เวลานั้นอนุสรณ์สถานแห่งชาติได้เปิดให้บริการในรูปแบบใหม่ ภายใต้แนวคิดหลัก “...คนไทยทุกคนมีเลือดทหาร” ที่มาจากความบางตอนในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2509 ว่า “...อิสรภาพ ความมั่นคง ตลอดจนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศของเรา ขึ้นอยู่กับกิจการทหารเป็นสำคัญตลอดมาทุกยุคทุกสมัย เพราะเมืองไทยของเรานี้เป็นเมืองทหาร คนไทยทุกคนมีเลือดทหาร เป็นนักต่อสู้ รู้รัก ห่วงแหน ความเป็นไทยยิ่งด้วยชีวิต...” โดยมีอาคารทั้งสิ้น 4 อาคาร ได้แก่ อาคารประกอบพิธี อาคารภาพปริทัศน์ อาคารภูมิทัศน์ 1 และอาคารต้อนรับที่ได้สร้างเพิ่มขึ้นใหม่ มีการปรับปรุง “ห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหาร” โฉมใหม่ให้มีความทันสมัยและน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยมีหนังสือด้านประวัติศาสตร์ด้านต่าง ๆ ให้บริการกว่า 2,000 เล่ม และมีจุดบริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือเก่าและเอกสารโบราณที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การทหารไทยมากกว่า 500 เล่ม เป็นห้องสมุดเฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์

ที่เปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่ เวลา 08.30-15.30 น. ยกเว้น วันพุธ เช่นเดียวกับการเปิดให้เข้าชมสิ่งจัดแสดงในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ มีการใช้ระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือในระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification: D.C.) มีบริการสืบค้น-ยืมหนังสือ แก่ข้าราชการและบุคคลภายนอก และมีเอกสารโบราณอันทรงคุณค่าให้บริการ โดยได้นำระบบการสืบค้นหรือระบบงานโปรแกรมห้องสมุด (Military Library: Mil-lib) ซึ่งพัฒนาโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศทหาร กรมการสื่อสารทหาร บุคคลทั่วไปสามารถสืบค้นรายชื่อหนังสือภายในห้องสมุดฯ ที่ลงโปรแกรม Mil-lib โดยผ่านเว็บไซต์ห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารอนุสรณ์สถานแห่งชาติ www3.rtarf.mi.th/ml_mhmd_rtarf/ อีกทั้ง มีบริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เอกสารโบราณ และหนังสือหายากอีกด้วย

ภายในอาคารต้อนรับยังมีร้านขายของที่ระลึก ให้ผู้ที่สนใจเลือกซื้อเป็นที่ระลึกเป็นของฝาก และร้านกาแฟ Memorial café เปิดให้บริการแก่ผู้เข้าชมได้นั่งพัก หรือนั่งอ่านหนังสือจากห้องสมุดได้อีกด้วย

ภายในอาคารภูมินิทรรศน์ 1 (อาคารประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหารเดิม) ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาและการจัดแสดงรูปแบบใหม่ ที่มีการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ทั้งชาติไทยและสากล ผ่านเทคโนโลยีล้ำสมัยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ไปด้วยกัน มีการจัดแสดงจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กว่า 23 ห้อง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยไปจนถึงวีรกรรมรบครั้งสำคัญของไทยในปัจจุบัน

โดยจุดเริ่มต้นของการเข้าเยี่ยมชมเริ่มตั้งแต่จุดลงทะเบียนที่จะเชิญชวนให้ผู้เข้าชมลงชื่อและดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน “Thai National Memorial” เพื่อใช้ร่วมกิจกรรมภายในนิทรรศการห้องต่าง ๆ โดยจะมีผู้นำชมให้คำแนะนำในการเยี่ยมชมด้วยทุกครั้งไม่ว่าท่านจะมาจากคนเดียวหรือมาเป็นหมู่คณะ เมื่อลงทะเบียนแล้ว จะเริ่มนิทรรศการห้องแรกที่ชั้น 4 ที่มีจำนวนนิทรรศการจำนวน 5 ห้อง โดยเริ่มตั้งแต่

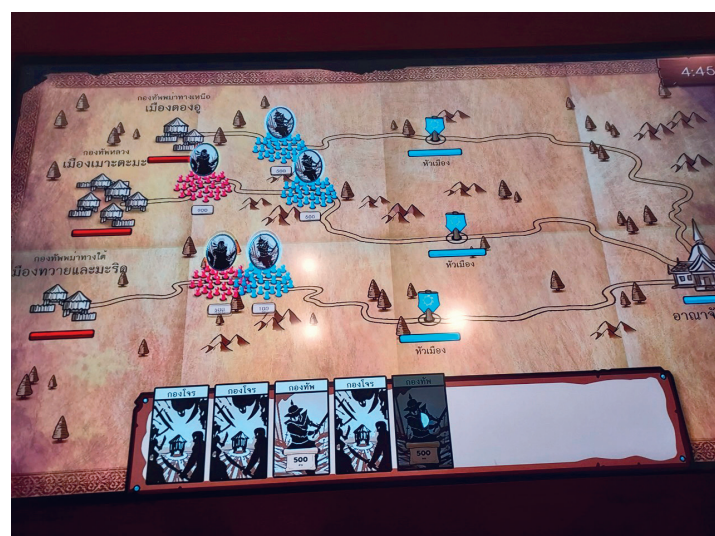

1. ห้องก่อนจะมี กู กับ มิง
2. ห้องสร้างลายสือไทยให้คือไทย ที่มีการใช้ลูกเล่นร่วมกับแอปพลิเคชัน Thai National Memorial เพื่อให้ผู้เข้าเยี่ยมชมได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมในห้องว่า ถ้าเกิดในสมัยสุโขทัยเราจะแต่งกายอย่างไรและอดีตชาติเกิดเป็นอะไร
3. ห้องโลกยุคไหน ไทยยุคนั้น 1
4. ห้องวีรสตรี
5. ห้องโลกยุคไหน ไทยยุคนั้น 2 โดยชั้น 4 นี้ จะเริ่มตั้งแต่ช่วงสุโขทัยจนถึงช่วงเสียกรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ.2112

ชั้นที่ 3 จะเริ่มตั้งแต่ห้องหัตถ์ยืน ทวงคืนเอกราช ห้องศึกษายุทธหัตถ์ ศักดิ์ศรีแผ่นดิน ที่มีการใช้เทคโนโลยีเครื่องเล่นเกม VR โดยในเกมจะมีการจำลองสถานการณ์ครั้งศึกษายุทธหัตถ์โดยผู้เล่นจะได้สวมบทบาทเป็นจาดูรงค์บาท เพื่อต่อสู้กับข้าศึก ห้องโลกยุคไหน ไทยยุคนั้น 3 และห้องบันทึกเมืองเรือง-โรย เนื้อหาการจัดแสดงนั้น จะเล่าถึงช่วงกอบกู้เอกราชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ช่วงที่อยุธยารุ่งเรืองจนถึงขีดสุดในช่วงสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชไปจนถึงครั้งเสียกรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ.2310 และวีรกรรมของชาวบ้านบางระจัน

ชั้นที่ 2 เริ่มจากห้องทพหม้อ ทวงเมือง มีการใช้ลูกเล่นแสงสีเสียงและเพลงแร็ปสมัยใหม่ผสมผสานกับเพลงเพื่อชีวิตอย่างเพลงพระเจ้าตาก เพื่อปลูกเร้าความรู้สึกของผู้เยี่ยมชมให้รู้สึกเกิดความฮึกเหิมไปกับเหตุการณ์กอบกู้ชาติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ห้องรวมไทยให้เป็นไท ห้องโลกยุคไหน ไทยยุคนั้น 4 และเริ่มต้นเข้าสู่ช่วงรัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ 1 ในห้องสงคราม 9 ทพ ลับปัญญา โดยจะมีเกมวางแผนการดำเนินกลยุทธ์จำลองสถานการณ์ช่วงสงคราม 9 ทพบนหน้าจอขนาดยักษ์ให้ผู้เยี่ยมชมได้ร่วมสนุกกันอีกครั้ง ห้องหญิงสามัญชนคนใจเพชร มีการจัดนิทรรศการแบบรายการวิทยุบอกเล่าเรื่องราววีรกรรม

ครั้งสำคัญของวีรสตรีไทยทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร ในวีรกรรมสงคราม 9 ทပ် และท้าวสุนาริ ในวีรกรรมปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ **ห้องนี้รวย** มีจุดเด่นของห้องที่ดวงไฟสีทองระย้าทั้งห้องแสดงออกถึงความร่ำรวยของสยามในสมัยรัชกาลที่ 3 ที่มีการติดต่อค้าขายกับต่างชาติ โดยเฉพาะจีน ได้ทำโรเป็นกอบเป็นกำ เงินจำนวนมากที่ได้มาทรงบรรจุไว้ในถุงแดงเก็บเข้าเป็นเงินพระคลังข้างที่ **ห้องนี้ล้ำ** มีเกมให้ร่วมสนุกโดยจะมีตุ๊กตารูปหน้าของผู้เยี่ยมชมเดินเล่นอยู่ริมกำแพงพระบรมมหาราชวัง และกำแพงเขาวิ้ง เหตุการณ์โดยรวมของชั้นนี้จะเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 จนถึงรัชการที่ 4

ชั้น 1 เริ่มต้นที่ **ห้องโลกยุคไหน ไทยยุคนั้น 5** ที่จะบอกเล่าเรื่องราวสยามในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่สยามเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ทางการทูต การเลือกทาส และการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อให้สยามพัฒนาเท่าเทียมอารยประเทศในห้องพลิกแผ่นดิน เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 1 และวิวัฒนาการธงไตรรงค์ใน **ห้องโลกนี้มีไทย** และเหตุการณ์รบที่สำคัญ

ได้แก่ เหตุการณ์กรณีพิพาทอินโดจีน-ฝรั่งเศส ยุวชนทหารเสรีไทยสงครามเวียดนาม สงครามเกาหลี การปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ผ่านหมวกใบยักษ์ทั้ง 6 ใบ **ในห้องหัวใจไทยในมาลา** ดินทั้ง 77 จังหวัด ใน **ห้องสงครามดิน ห้องสายเลือดไทยใจคือ ทหาร** ที่จะมีการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมกับนิทรรศการครั้งสุดท้ายก่อนกลับบ้าน โดยจะมีการฉายภาพผู้เข้าชมที่ถ่ายไว้ตั้งแต่จุดลงทะเบียนบนผนังสีขาวรูปใหญ่ ซึ่งจะตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของการจัดแสดงที่ต้องการสื่อให้รู้ว่าคุณคนไทยทุกคนมีเลือดทหาร

อนุสรณ์สถานแห่งชาติ ถือว่าเป็นหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ทหารที่มีความล้ำสมัย มีห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารเป็นห้องสมุดเฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์ที่ตอบสนองการค้นคว้าตำราทางประวัติศาสตร์ได้รอบด้านอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย อยู่ใกล้กรุงเทพ เดินทางสะดวก ที่จอดรถกว้างขวาง พร้อมให้บริการทั้งการมาเยี่ยมชมเป็นคณะหรือการเยี่ยมชมพร้อมครอบครัว หรือส่วนตัว เปิดให้บริการทุกวัน ยกเว้น วันพุธ ตั้งแต่เวลา 08.30-15.30 น.

แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ระดับองค์กร Cyber Security Risk Management Guidance for Enterprise

บทความวิชาการ

อนาวิล แก้วสอาด¹ และ ณัฐวี อุดกฤษฎ์²

Anawin Kaewsaa-ard and Nattavee Utakrit

ภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10800

Department of Information Technology Management, Faculty of Information Technology and Digital Innovation, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, Thailand 10800

E-mail: s6307021910041@email.kmutnb.ac.th¹ and E-mail: nattavee.u@itd.kmutnb.ac.th²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้าแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ระดับองค์กร และเสนอวิธีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสมเป็นไปตามมาตรฐานสากล สามารถรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นกับระบบสารสนเทศขององค์กรได้ในอนาคตโดยการศึกษาครั้งนี้ได้อธิบายถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยง ตั้งแต่กระบวนการเตรียมการ กระบวนการประเมินความเสี่ยง การรายงานผลการประเมินความเสี่ยง และการติดตามผลการประเมินความเสี่ยงตามวงรอบ จนถึงการกำหนดมาตรการควบคุม เพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการสังเคราะห์รอบแนวคิด NIST Framework กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางปฏิบัติ และลำดับกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบที่สามารถนำไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ได้จริงในองค์กร

จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การบริหารความเสี่ยงที่ดีจะเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในองค์กรให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากองค์กรได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้งาน เพื่อสนับสนุนภารกิจให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้า ทั้งนี้แนวทางการบริหารความเสี่ยงยังเป็นกระบวนการที่ช่วยพิจารณาว่ามาตรการควบคุมที่ได้มีการบังคับใช้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทขององค์กร และสามารถลดระดับความเสี่ยงได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ระบบสารสนเทศ สามารถสนับสนุนกระบวนการทางธุรกิจ และระบบงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์, การบริหารความเสี่ยงระดับองค์กร, การประเมินความเสี่ยง

Abstracts

This article aims to study enterprise cyber security risk management guidance as well as to present appropriate risk management methods that meet worldwide standard so as to deal with cyber threats of information system in the future. This study explains risk management procedures, including preparation, risk assessment, risk assessment report, and follow-up on risk assessment results. The study also includes measures in order to respond to the risks. The author synthesized the National Institute of Standards and Technology Framework (NIST Framework), laws, regulations, and academic documents in implementing the risk management practices and processes that are systematic and practical for organizations.

The results of the study show that an appropriate risk management is essential to successful management of cyber security in an organization because information technology is contributed to drive enterprise mission. Risk management guidance also determines whether the measures implemented in the organization appropriately align with the context of organization and are able to effectively reduce risks. Furthermore, it also helps to improve information systems in order to support business processes and the core functions of organizations more efficiently.

Keywords: Cyber Security, Enterprise Risk Management, Risk Assessment

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ตนับว่าเป็นเครื่องมือที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนภารกิจหลักขององค์กรทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศของประเทศ (Critical Information Infrastructure) ภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562 (พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์, 2562, เล่ม 136) จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความมั่นคงของรัฐ 2) ด้านการบริการภาครัฐที่สำคัญ 3) ด้านการเงินการธนาคาร 4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม 5) ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ 6) ด้านพลังงานและสาธารณูปโภค 7) ด้านสาธารณสุข และ 8) ด้านอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศเพิ่มเติม ถึงวันนี้

ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าภัยไซเบอร์ (Cyber Security Threats) เป็นเรื่องใกล้ตัวอีกต่อไป เพราะโลกกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ดังนั้น ประเด็นสำคัญเรื่องความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการบริหารจัดการความเสี่ยงในระดับองค์กร (Enterprise Risk Management) จึงเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ระดับผู้บริหารต้องคำนึงถึงภัยไซเบอร์ ไม่ได้เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแต่กับระบบสารสนเทศ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ขององค์กร แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในรูปแบบของกระบวนการ (Process) ซึ่งประกอบไปด้วย ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) ความเสี่ยงจากการให้บริการหรือฟังก์ชันงานขององค์กร (Services Risk) ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากบุคลากร (Employees Risk) ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด (Law Risk) และความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงของหน่วยงาน (Reputational Risk) ซึ่งความเสี่ยงในลักษณะนี้ จะส่งผลกระทบอย่างมากต่อองค์กร (อรรถเดช ประทีปอุษานนท์ และธารทิพย์ กัลยาณมิตร, 2560, น.15) ดังนั้น ผู้บริหารระดับสูง หรือผู้นาองค์กรจำเป็นต้องให้ความสนใจ และความสำคัญกับการป้องกันเพื่อปกป้องชื่อเสียงขององค์กร โดยเฉพาะการเสื่อมเสียชื่อเสียงใน Social Media ตลอดจนการรั่วไหลของข้อมูลที่มีชั้นความลับขององค์กร ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น Shadow Data/Shadow IT ทั้งนี้ ปัญหาต่าง ๆ อาจเกิดจากแฮกเกอร์ภายนอกองค์กร หรืออาจเกิดจากบุคลากรในองค์กรเอง (Insider Threats) เนื่องจากขาดความตระหนักรู้ที่มีความเป็นไปไม่ได้ทั้งสิ้น (Coat, 2559) รวมถึงผู้บริหารระดับสูงส่วนใหญ่ยังคงเข้าใจว่า ภัยไซเบอร์เป็นปัญหาด้านเทคนิค แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แท้จริงแล้วภัยไซเบอร์เป็นเรื่องที่ผู้บริหารระดับสูงหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงผลกระทบ และเป็นความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กร เพื่อที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กร (Enterprise Risk Management Definition)

1. ความเสี่ยง (Risk) ความไม่แน่นอนที่มีโอกาสเกิดขึ้น เนื่องจากเรามีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการยืนยันผลลัพธ์ตามแผนการดำเนินงาน หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงปัจจัย หรือสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือจากการควบคุม (Project Management Institute [PMI], 2017)

2. การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) เป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อบริหารจัดการผลกระทบ หรือความเสียหายที่มีโอกาสเกิดขึ้นต่อองค์กร หรือบุคลากรภายในองค์กร สำหรับมุมมองด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ หมายถึง ระบบสารสนเทศที่มีส่วนช่วยสนับสนุนภารกิจหลักของหน่วยงาน (International Organization for Standardization [ISO], 2009)

3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) กระบวนการที่ทำให้ทราบว่าสินทรัพย์ขององค์กร มีระดับความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด สินทรัพย์ใดมีความเสี่ยงมากที่สุด และยังเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบว่า สินทรัพย์ใดในองค์กรของเรามีความสำคัญมากที่สุด

4. ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security) การลดความเสี่ยงให้กับโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางกายภาพและทางไซเบอร์ มุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการ การบุกรุก การโจมตี รวมทั้งภัยธรรมชาติ และภัยที่มนุษย์ได้ก่อขึ้นทั้งตั้งใจ และไม่ได้ตั้งใจ เช่น การก่อการร้าย หรือการโจมตีทางไซเบอร์ (Bodeau and Graubart, 2017)

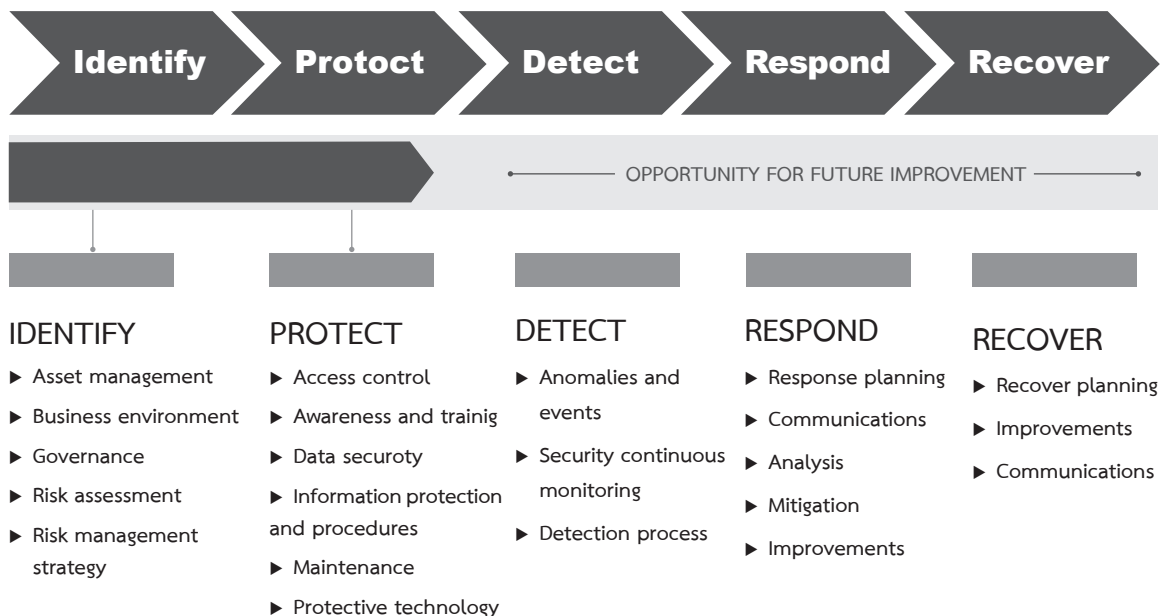
NIST Framework กับบทบาทการบริหารความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

National Institute of Standards and Technology: NIST ได้ออก NIST Cyber Security Framework Version 1.0 ในปี พ.ศ.2557 และได้มีการปรับปรุงเป็น Version 1.1 ในปี พ.ศ.2561 (NIST, 2018)

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่สำคัญได้นำ 5 กระบวนการหลักของ NIST Framework Core Structure นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงความปลอดภัยความเสี่ยงพื้นฐาน สำหรับเจ้าของผู้ประกอบการ หรือผู้สร้างโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในองค์กร ไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของหน่วยงาน โดยไม่ได้บังคับตามกฎหมายแต่อย่างใด แต่ต้องการส่งเสริมให้องค์กรปรับกระบวนการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้เข้าสู่สถานะที่เรียกว่า Cyber Resilience (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2558, น.13-17) ซึ่งจากคำนิยามศัพท์ในเอกสาร President Policy Practice: Critical Infrastructure Security and Resilience (The White House Office, 2013)

หมายถึง ความสามารถในการเตรียมตัว และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงขีดความสามารถในการทนทานต่อการบุกรุก โจมตี รวมทั้งภัยธรรมชาติ และภัยที่มนุษย์ได้ก่อขึ้นทั้งในรูปแบบตั้งใจ (Intention) หรือไม่ได้ตั้งใจ (Lack of Awareness) โดย 5 กระบวนการหลักของ NIST Framework Core Structure ในบทความนี้จะเน้นไปที่กระบวนการ Identify หรือกระบวนการเตรียมการบริหารความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เป็นหลัก ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการศึกษาทำความเข้าใจ บริบท ทรัพยากร และกิจกรรมงานสำคัญขององค์กร เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์อย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 1

NIST Framework Core Structure

ภาพที่ 1 ภาพรวมของ NIST Framework Core Structure

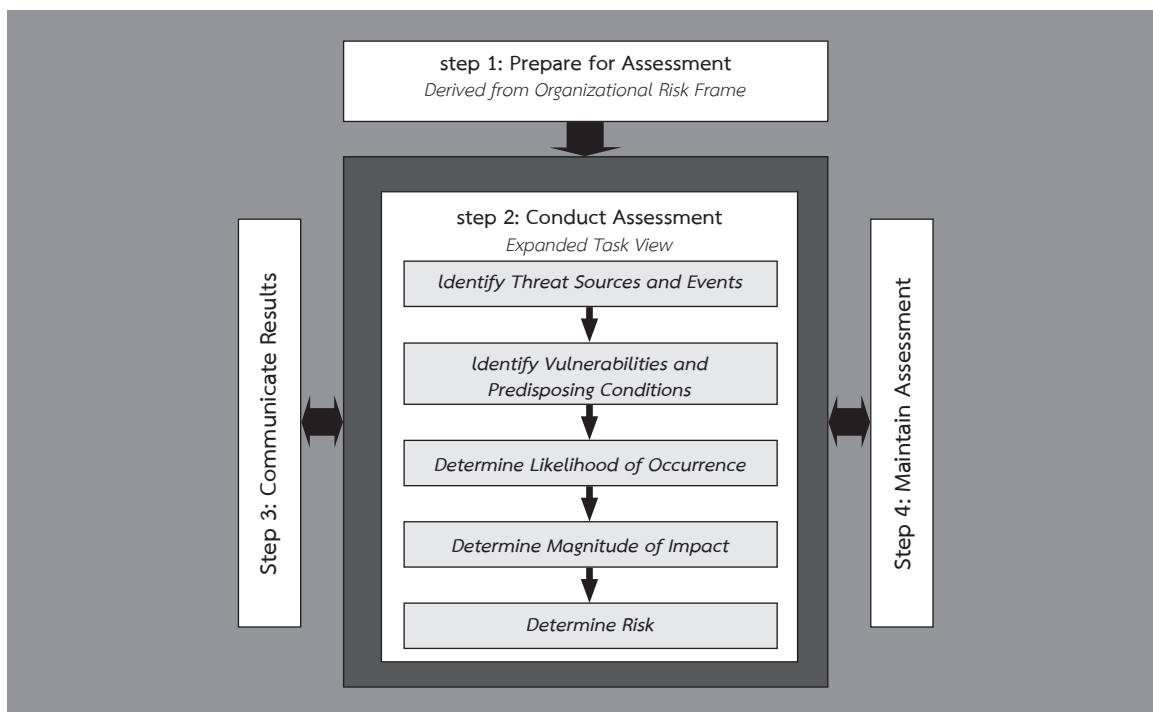
ที่มา: NIST Cyber Security Framework Version 1.1, 2018

กรอบแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในองค์กร

การประเมินความเสี่ยงด้านไซเบอร์ (Cyber Risk Assessment) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารความเสี่ยง (Cyber Risk Management) ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการบริหารความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กร (ปริญญญา หอมเอนก, 2560) เนื่องจากว่าหน่วยงานมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามาใช้งานตามภารกิจที่หลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งบางภารกิจมีความสำคัญอย่างมาก จนไม่สามารถยอมให้ระบบสารสนเทศที่สนับสนุนภารกิจดังกล่าวใช้การไม่ได้ แม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ในขณะที่บางภารกิจหากระบบสารสนเทศใช้งานไม่ได้เป็นระยะเวลาหนึ่ง ก็ยังไม่ได้รับผลกระทบมากนัก วัตถุประสงค์หลักของการ

ประเมินความเสี่ยงด้านไซเบอร์ คือ การพิจารณาว่าจะนำมาตรการควบคุมด้านไซเบอร์มาใช้ในระดับที่เหมาะสม และสอดคล้องกับภารกิจขององค์กรเป็นสำคัญ (Gallagher, 2013)

หลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงด้านไซเบอร์เป็นการนำมาตรฐาน NIST มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากเป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ประกอบกับการมีขั้นตอนในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจน และไม่ซับซ้อน อีกทั้งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ISO 27001:2013 Information Security Management System COBIT5 COSO เป็นต้น (Moeller, 2010) โดยการประเมินความเสี่ยงมีด้วยกันทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการประเมินความเสี่ยงตามกรอบแนวคิด NIST 800-30R1 Guide for Conducting Risk Assessment ที่มา: Gallagher, 2012

จากภาพที่ 2 เป็นการอธิบายถึงภาพรวมขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงตาม NIST 800-30R1 Guide for Conducting Risk Assessment (Gallagher, 2012) ซึ่งเป็นการปรับปรุง (Revision) จาก NIST 800-30 (Stoneburner, Goguen and Feringa, 2002) โดยประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการก่อนการประเมินความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การรายงานผลการประเมินความเสี่ยง และการติดตามผลการประเมินความเสี่ยงตามวงรอบ ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนบทความจะอธิบายขั้นตอนแต่ละขั้นตอนจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยกรอบแนวคิด NIST เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ร่วมกับบริบทขององค์กรตนเองได้

1. กระบวนการก่อนการประเมินความเสี่ยง (Prepare for Assessment)

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์บริบทขององค์กร รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของระบบ (System Characterization) เพื่อทำความเข้าใจว่าระบบสารสนเทศกับการกิจหลักขององค์กรนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องหรือขับเคลื่อนองค์กรของเราอย่างไร โดยตัวอย่างข้อมูลที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง ผู้เขียนบทความได้ยกตัวอย่างไว้ในตารางที่ 1 องค์กรประกอบที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศขององค์กรสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบได้หลายรูปแบบ เช่น การทำแบบสอบถามแต่ละส่วนงาน การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การทบทวนเอกสาร หรือการใช้เครื่องมือเพื่อตรวจสอบหาช่องโหว่ เป็นต้น

ตารางที่ 1 องค์กรประกอบที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง

องค์กรประกอบที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง (Risk Factors)			
1. โครงสร้างระบบสารสนเทศ (System Architect)	2. ข้อมูลสารสนเทศ (Information)	3. การกำกับดูแลกิจการ (Governance)	4. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน (Operation Officer)
1.1 ฮาร์ดแวร์ 1.2 ซอฟต์แวร์ 1.3 สถาปัตยกรรมความมั่นคง ปลอดภัยระบบสารสนเทศ 1.4 ผังเครือข่ายคอมพิวเตอร์	2.1 ข้อมูลแต่ละฟังก์ชันงาน 2.2 รูปแบบการจัดเก็บข้อมูล 2.3 ความสำคัญของข้อมูล 2.4 ระดับชั้นความลับ 2.5 สิทธิ์ในการเข้าถึงระบบ สารสนเทศขององค์กร	3.1 ระบบ IT ที่ใช้ขับเคลื่อน 3.2 การกิจขององค์กร 3.3 นโยบายความมั่นคง ปลอดภัยไซเบอร์ 3.4 นโยบายการปฏิบัติงาน 3.5 มาตรการควบคุม ด้านเทคนิค 3.6 มาตรการควบคุมด้าน การบริหารจัดการ 3.7 มาตรการควบคุม ด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อม	4.1 เจ้าหน้าที่ดูแลระบบ สารสนเทศ 4.2 ผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ 4.3 องค์กรความรู้ และขีดความสามารถ ในการใช้ระบบ สารสนเทศขององค์กร

2. การประเมินความเสี่ยง (Conduct Risk Assessment)

2.1 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม

ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความเสี่ยงโดยอันดับแรกของการเริ่มต้นประเมินความเสี่ยงได้นั้นจะต้องพิจารณาสิ่งที่เรียกว่าภัยคุกคามที่กระทำต่อระบบสารสนเทศของเราเป็นอันดับแรก ซึ่งภัยคุกคามตาม NIST 800-30 และจากงานวิจัยของ ปรัชญา เฉลิมวัฒน์ (2561) และอุดม ประตาทะยัง (2561) ได้ให้ขอบเขตนิยามของคำว่า ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ประกอบไปด้วย ภัยคุกคามจากธรรมชาติ ภัยคุกคามจากสภาพแวดล้อม และภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ สามารถแบ่งได้อีก 2 ประเภท ได้แก่ การโจมตีที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจ และการโจมตีที่เกิดขึ้นแบบไม่ตั้งใจ

2.2 การวิเคราะห์ช่องโหว่

ขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติต่อจากขั้นตอน

ที่ 2.1 การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threat Determination) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำรายการช่องโหว่ที่เกิดขึ้นจากระบบสารสนเทศของหน่วยงาน พิจารณาเทียบกับแหล่งที่มาของภัยคุกคาม ซึ่งขั้นตอนนี้สามารถทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความพร้อม และขีดความสามารถขององค์กร โดยบทความนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้า และประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของ NIST 500-269 Software Assurance Tool (Black, Fong, Okun, and Gaucher, 2008) และหน่วยงาน OWASP (The Open Web Application Security Project) เข้ากระบวนการประเมินความเสี่ยง ทั้งนี้ได้ทำการสรุปประเภทของภัยคุกคามทางไซเบอร์ พร้อมยกตัวอย่างตามตารางที่ 2 ประเภทของภัยคุกคามทางไซเบอร์

ตารางที่ 2 ประเภทของภัยคุกคามทางไซเบอร์

ประเภทของภัยคุกคามทางไซเบอร์			
ธรรมชาติ	สภาพแวดล้อม	ภัยคุกคามที่มาจากมนุษย์	
		การโจมตีแบบตั้งใจ	การโจมตีแบบไม่ตั้งใจ
<ul style="list-style-type: none"> - น้ำท่วม - แผ่นดินไหว - พายุฟ้าคะนอง - การพังทลายของอาคารพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบไฟฟ้าขัดข้อง - อุณหภูมิไม่เหมาะสม - ความชื้นจากเครื่องปรับอากาศ - พื้นที่ก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ - ผู้ก่อการร้ายทางไซเบอร์ - การจารกรรมทางไซเบอร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานที่ขาดความรู้ในการปฏิบัติงาน - เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานขาดความตระหนักรู้

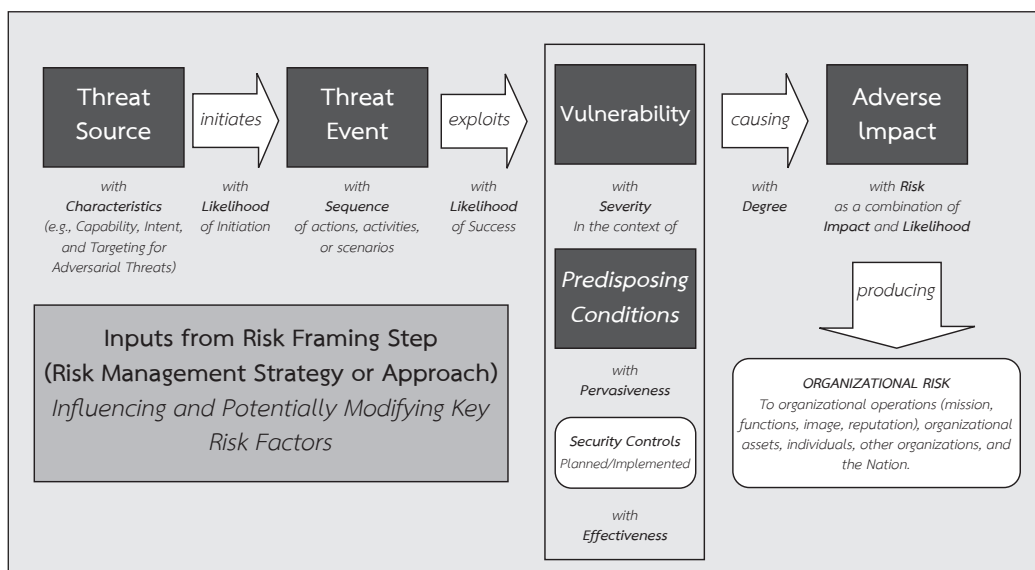
ตารางที่ 3 แนวทางการวิเคราะห์ช่องโหว่ของระบบสารสนเทศภายในองค์กร

แนวทางการวิเคราะห์ช่องโหว่ของระบบสารสนเทศขององค์กร	
การวิเคราะห์ช่องโหว่จากหลักฐานที่เป็นเอกสารหรือรายงาน	การทดสอบความมั่นคงปลอดภัยระบบสารสนเทศขององค์กร
<ul style="list-style-type: none"> - เอกสารรายงานการประเมินความเสี่ยงในห่วงโซ่ที่ผ่านมา - รายงานการตรวจประเมินมาตรฐานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ในห่วงโซ่ที่ผ่านมา - เอกสารความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เช่น มาตรฐาน นโยบาย ข้อบังคับ กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เครื่องมือสแกนหาช่องโหว่แบบอัตโนมัติ (Vulnerability Scanning Tools) เช่น Acunetix, Burpsuite, Nessus, Nexpose, Nikto - การใช้ระเบียบวิธีการทดสอบความมั่นคงปลอดภัยระบบ (Security Testing Methodology) เช่น Black Box Testing, White Box Testing หรือกรอบแนวคิดอื่น ๆ ตามบริบทของหน่วยงาน - การทดสอบเจาะระบบสารสนเทศขององค์กร (Penetration Testing)

2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภัยคุกคาม รูปแบบการโจมตี และช่องโหว่

หลังจากที่ได้ข้อมูลของภัยคุกคาม และช่องโหว่มาแล้ว ผู้ประเมินความเสี่ยงจะสามารถวิเคราะห์ได้ว่า รูปแบบการโจมตีที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคามดังกล่าวโจมตีผ่านช่องโหว่ใดของระบบสารสนเทศในองค์กร และส่งผลกระทบ หรือความเสียหายมากน้อยเพียงใด

กับระบบสารสนเทศที่ถูกโจมตี รายละเอียดดังภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของภัยคุกคาม รูปแบบการโจมตี และช่องโหว่ สามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ว่าภัยคุกคามจะสร้างรูปแบบการโจมตี และโจมตีผ่านช่องโหว่ ทั้งนี้ ถ้าในกรณีที่เป็นช่องโหว่ร้ายแรง หรือมาตรการควบคุมปัจจุบัน (Security Controls) ไม่เพียงพอ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคาม ก็จะมี ความรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของภัยคุกคาม รูปแบบการโจมตี และช่องโหว่
ที่มา: Gallagher, 2012

2.4 การพิจารณาโอกาสเกิดขึ้นของภัยคุกคาม (Likelihood Determination)

โอกาสที่จะเกิดในทางไซเบอร์จะพิจารณาจากค่าความน่าจะเป็นที่ภัยคุกคามกระทำต่อช่องโหว่ตามสภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจากแหล่งที่มาและขีดความสามารถของภัยคุกคาม ช่องโหว่ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร และมาตรการควบคุมในปัจจุบัน

2.5 วิเคราะห์ผลกระทบ (Impact Analysis)

กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบ จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดระดับความสำคัญของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสินทรัพย์ที่เป็นลักษณะข้อมูล หรือสารสนเทศขององค์กร (Information Assets) โดยจะพิจารณาจากหลักการ

ประเมินผลแบบเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ ตามบริบทของสินทรัพย์ที่ส่งผลกระทบต่อภารกิจหลักของหน่วย เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบสารสนเทศ การให้บริการอินเทอร์เน็ต หรือสินทรัพย์อื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนภารกิจหลักของหน่วยงาน ตามหลักพื้นฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เรื่อง ความลับ (Confidentiality) ความถูกต้อง (Integrity) และความพร้อมใช้งาน (Availability) ทั้งนี้ การกำหนดนิยามโอกาสเกิดในทางไซเบอร์เชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ต่ำ ปานกลาง และสูง ดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการกำหนดนิยามโอกาสเกิดในทางไซเบอร์เชิงคุณภาพ

ระดับของโอกาสเกิด	นิยามของโอกาสเกิด
สูง	ภัยคุกคามมีโอกาสเกิดขึ้นสูง และมาตรการควบคุมปัจจุบัน ไม่สามารถป้องกันภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับช่องโหว่ดังกล่าวได้
ปานกลาง	ภัยคุกคามมีโอกาสเกิดขึ้น แต่มาตรการควบคุมปัจจุบัน สามารถป้องกันภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับช่องโหว่ดังกล่าวได้บางส่วน
ต่ำ	ภัยคุกคามมีโอกาสเกิดขึ้นต่ำ มีขีดความสามารถในการโจมตีผ่านช่องโหว่ต่ำ และมาตรการควบคุมปัจจุบัน สามารถป้องกันภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับช่องโหว่ดังกล่าวได้

ที่มา: Stoneburner, Goguen, and Feringa, 2002

ตารางที่ 5 ตัวอย่างการกำหนดนิยามผลกระทบในทางไซเบอร์เชิงคุณภาพ

ระดับของผลกระทบ	นิยามของผลกระทบ
สูง	ช่องโหว่ที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการสูญเสียงบประมาณจำนวนมากต่อสินทรัพย์ หรือทรัพยากรระบบสารสนเทศ จนส่งผลกระทบต่อภารกิจของหน่วยไม่สามารถปฏิบัติต่อไปได้
ปานกลาง	ช่องโหว่ที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการสูญเสียงบประมาณจำนวนมากต่อสินทรัพย์ หรือทรัพยากรระบบสารสนเทศ จนส่งผลกระทบต่อภารกิจหลักของหน่วย และทำให้เกิดความล่าช้า
ต่ำ	ช่องโหว่ที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการสูญเสียงบประมาณบางส่วนต่อสินทรัพย์หรือทรัพยากรระบบสารสนเทศ โดยส่งผลกระทบต่อภารกิจรองของหน่วย และทำให้เกิดความล่าช้า

ที่มา: Stoneburner, Goguen, and Feringa, 2002

3. การพิจารณาระดับความเสี่ยง (Risk Determination)

การพิจารณาระดับของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภายในองค์กร มีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาร่วมด้วย ดังนี้

3.1 โอกาสเกิดภัยคุกคาม (Likelihood) ที่ส่งผลกระทบต่อช่องโหว่ขององค์กร

3.2 ความรุนแรงที่เกิดขึ้นของภัยคุกคาม (Impact) ที่เกิดขึ้นต่อช่องโหว่ขององค์กร

3.3 แผน หรือมาตรการควบคุมความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ที่ช่วยลดหรือขจัดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ทั้งนี้ การพิจารณาระดับความเสี่ยง (Risk Level) ผู้ประเมินจะต้องให้ค่าคะแนนเทียบกับคำอธิบาย หรือนิยามระดับความเสี่ยงที่ได้มีการกำหนดขึ้น ตัวอย่างดังตารางที่ 6 และมาตรวจระดับความเสี่ยง ดังตารางที่ 7 โดยการให้ค่าคะแนนจะประเมินจากโอกาสเกิดภัยคุกคาม (Likelihood) และความรุนแรงที่เกิดขึ้น (Impact) ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ตามเกณฑ์ของกรอบแนวคิด NIST ที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ความน่าจะเป็นของโอกาสเกิดภัยคุกคามในระดับสูงที่ 1.0 คะแนน ระดับปานกลางที่ 0.5 คะแนน และระดับต่ำที่ 0.1 คะแนน
2. ระดับความรุนแรงของภัยคุกคามในระดับสูงที่ 1.0 คะแนน ระดับปานกลางที่ 0.5 คะแนน และระดับต่ำที่ 0.1 คะแนน

ตารางที่ 6 ตัวอย่างคำอธิบายระดับความเสี่ยงและแนวทางการรับมือ (Description of Risk Level)

ระดับความเสี่ยง	คำอธิบายระดับความเสี่ยงและแนวทางปฏิบัติ
สูง	ในกรณีที่ตรวจพบว่าความเสี่ยงอยู่ในระดับสูง ต้องมีการวางแผนมาตรการควบคุมอย่างเข้มงวด เมื่อเกิดความเสี่ยงขึ้นระบบสารสนเทศต้องสามารถดำเนินต่อไปได้ และต้องมีการบังคับใช้ Corrective Action Plan ตามขีดความสามารถที่สามารถดำเนินการได้สูงสุด ณ ช่วงเวลาขณะนั้น
ปานกลาง	ในกรณีที่ตรวจพบว่าความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ต้องมีการจัดทำ Corrective Action Plan เพื่อนำมาตรการต่าง ๆ เข้ามาใช้รับมือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม
ต่ำ	ในกรณีที่ตรวจพบว่า ความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ ให้พิจารณาว่าต้องมีการบังคับใช้มาตรการตาม Corrective Action Plan หรือไม่ และความเสี่ยงดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ หรือไม่

ที่มา: Gallagher, 2012

ตารางที่ 7 มาตรฐานระดับความเสี่ยง (Risk Matrix)

โอกาสเกิด (Likelihood)	ผลกระทบ (Impacts)		
	ต่ำ (10)	กลาง (50)	สูง (100)
สูง (1.0)	ต่ำ $10 \times 1.0 = 10$	ปานกลาง $50 \times 1.0 = 50$	สูง $100 \times 1.0 = 100$
ปานกลาง (0.5)	ต่ำ $10 \times 0.5 = 5$	ปานกลาง $50 \times 0.5 = 25$	ปานกลาง $100 \times 0.5 = 50$
ต่ำ (0.1)	ต่ำ $10 \times 0.1 = 1$	ต่ำ $50 \times 0.1 = 5$	ต่ำ $100 \times 0.1 = 10$

ที่มา: Stoneburner, Goguen, and Feringa, 2002

4. การกำหนดมาตรการควบคุม (Define Security Controls with Effectiveness)

ขั้นตอนนี้จะมุ่งเน้นไปที่การกำหนดมาตรการควบคุมที่เหมาะสมกับระดับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นต่อองค์กร ซึ่งตามกรอบแนวคิดของ NIST แนวทางการบริหารความเสี่ยงของ Antonucci (2017) และงานวิจัยของ ปานชนก สุขเจริญ (2554) ได้มีการอธิบายแนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรไว้ด้วยกัน 5 ขั้นตอน รายละเอียดตามหัวข้อที่ 4.1-4.5 แต่ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในการเลือกใช้มาตรการควบคุม ผู้เขียนบทความจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวทางการจัดการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่เหมาะสมจากงานวิจัยของ จิตกานต์ บุญศิริวัฒน์ และโกวิท ทรัพย์พิศาล (2560, น.61-91) เพื่อให้การยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายมีความชัดเจน และเห็นภาพของการเลือกใช้มาตรการควบคุมในแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น

4.1 การทดสอบความเสี่ยง (Risk Assumption)

การทดสอบความเสี่ยงเป็นการยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับระบบสารสนเทศ หรือทำการพิจารณาว่าความเสี่ยงดังกล่าว จะส่งผลกระทบเล็กน้อยเพียงใดต่อระบบสารสนเทศขององค์กร ถ้าในกรณีที่ส่ง

ผลกระทบเพียงเล็กน้อย จะเลือกทำการยอมรับความเสี่ยง แต่ในกรณีที่ส่งผลกระทบต่อภารกิจหลักขององค์กร จะทำการกำหนดมาตรการควบคุมที่เหมาะสมต่อไป

4.2 การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance)

การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเป็นการลดขั้นตอนการดำเนินงาน หรือกระบวนการเพื่อขจัดความเสี่ยงที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นต่อระบบสารสนเทศของหน่วยงาน ไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้น ยกตัวอย่างเช่น แผนกทดสอบเจาะระบบตรวจพบว่า ระบบบัญชีขององค์กรมีช่องโหว่ร้ายแรง และยังไม่สามารถทำการปิดช่องโหว่ดังกล่าวได้ในปัจจุบัน เพื่อไม่ให้ความเสี่ยงดังกล่าวเกิดขึ้นกับระบบสารสนเทศขององค์กร ผู้บริหารระดับสูงจึงมีนโยบายให้แผนกบัญชีขององค์กรใช้ Microsoft Excel ที่เป็นซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ทำบัญชีเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะสามารถปิดช่องโหว่ที่เกิดขึ้นกับระบบบัญชีได้

4.3 การวางแผนลดความเสี่ยง (Risk Mitigation Plan)

การวางแผนลดความเสี่ยง เป็นการพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความเสี่ยงที่เกิดขึ้น และทำการวางมาตรการควบคุมให้เหมาะสมกับความเสี่ยงดังกล่าว แต่ทั้งนี้ การกำหนดมาตรการควบคุมจะต้องพิจารณา

จากปัจจัยหลายอย่าง เช่น บริบทขององค์กร ผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้น งบประมาณ (Budget) ที่ใช้สำหรับการบริหารความเสี่ยง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงระดับผู้บริหารขององค์กรที่เป็นผู้อนุมัติให้ดำเนินการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

4.4 การศึกษาค้นคว้าวิจัยความเสี่ยงภายในองค์กร (Research and Acknowledgement)

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นวิธีการลดความเสี่ยงโดยการยอมรับการมีอยู่ของช่องโหว่ หรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นโดยหน่วยงานทำการค้นคว้าวิจัย เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมที่เหมาะสมที่สุด ในการลดความเสียหาย ผลกระทบ โอกาสเกิด หรือขจัดช่องโหว่ที่เกิดขึ้น

4.5 การถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Transference)

การถ่ายโอนความเสี่ยงเป็นการกำหนดผู้รับผิดชอบต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานภายนอก และให้มีบทบาทในการจัดการความเสี่ยงแทนเจ้าของความเสี่ยง เช่น การซื้อประกันอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การทำประกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือการทำสัญญาในรูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. การรายงานผลการประเมินความเสี่ยง (Communicating and Sharing Risk Assessment Information)

การรายงานผลการประเมินความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ใช้สำหรับสื่อสาร และอธิบายผลการประเมินความเสี่ยงที่ ณ ปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และระดับผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลประกอบกับแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อดำเนินการบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบในระดับองค์กรได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยให้พิจารณาเพิ่มเติมได้ว่าความเสี่ยงด้านระบบสารสนเทศนั้น ส่งผลต่อความเสี่ยง หรือภารกิจในด้านอื่น ๆ ขององค์กรอย่างไร

6. การติดตามและเฝ้าระวังภัยหลังจากประเมินความเสี่ยง (Maintain Risk Assessment)

การติดตามและเฝ้าระวังภัยหลังจากประเมินความเสี่ยง มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความเสี่ยงที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นสูง และส่งผลกระทบต่อกระบวนการ หรือภารกิจหลักขององค์กร (Core Business Function) ทั้งนี้ยังเป็นกระบวนการที่ใช้ติดตามผลของการวางมาตรการควบคุม (Security Controls) ว่ามาตรการควบคุมดังกล่าวมีส่วนช่วยลดผลกระทบ โอกาสเกิด และระดับความเสี่ยงขององค์กรหรือไม่ โดยกระบวนการนี้ผู้ประเมินควรมีการจัดทำเป็นบันทึก หรือรายงานประจำปีไว้ เนื่องจากรายงานดังกล่าวสามารถใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงการประเมินความเสี่ยง และการกำหนดมาตรการควบคุมในวงรอบปีถัดไปได้ (Gallagher, 2010)

ข้อเสนอแนะ

องค์กรต้องเปลี่ยนแนวคิดจากการมุ่งเน้นมาตรการควบคุมไปที่การป้องกันเพียงอย่างเดียว เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือเหตุการณ์ไม่คาดคิด หรือเหตุการณ์ทางไซเบอร์ ตามแนวคิดของ Cyber Resilience เพราะว่ในโลกนี้ไม่มีระบบ หรือเทคโนโลยี รวมถึงมาตรการควบคุมใด ๆ ที่สามารถป้องกันความเสี่ยงทางไซเบอร์ได้ทั้งหมด ทางองค์กรจึงจำเป็นต้องมีการนำหลักการดังกล่าวเข้ามาใช้ในการเตรียมรับมือกับภัยไซเบอร์ขององค์กรตั้งแต่ววันนี้ เป็นต้นไป เพื่อรับมือกับสถานะที่กำลังจะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต เนื่องจากในภายภาคหน้า ภัยไซเบอร์จะมีความรุนแรงในวงกว้างมากยิ่งขึ้น และยังคงส่งผลกระทบต่อไปยังทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับประเทศชาติ ระดับองค์กร ไปจนถึงระดับบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บทสรุป

ภัยไซเบอร์ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ และชื่อเสียงขององค์กร (Reputation Risk) ผู้บริหารระดับสูง และกรรมการบริหารองค์กรจำเป็นต้องให้ความสนใจ และให้ความสำคัญกับการป้องกัน เพื่อปกป้องชื่อเสียงขององค์กร ตลอดจนการรั่วไหลของข้อมูลที่มีชั้นความลับ ปัญหาต่าง ๆ อาจเกิดจากแฮกเกอร์ภายในองค์กรหรือจากพนักงานภายในองค์กร ก็ล้วนแต่มีความเป็นไปได้ทั้งสิ้น ดังนั้น การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการกระบวนการ ตลอดจนการยกระดับไปสู่การเชื่อมโยงและบูรณาการไปยังการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กร (Gallagher, 2011) ซึ่งในบทความนี้ได้อธิบายถึงแนวทางการบริหารความเสี่ยงโดยอ้างอิงมาจากกรอบแนวคิด NIST ไว้ด้วยกัน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง ขั้นตอนการรายงานผล

การประเมินความเสี่ยง และการติดตามและเฝ้าระวัง ภายหลังจากประเมินความเสี่ยง

จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การประเมินความเสี่ยงด้านไซเบอร์ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการบริหารความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กร เนื่องจากว่าองค์กรได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้งานเพื่อสนับสนุนภารกิจขององค์กร ทั้งนี้การประเมินความเสี่ยงจะเป็นการพิจารณาการนำมาตรการควบคุมมาใช้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับภารกิจขององค์กรเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สุดท้ายนี้จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยของ สุธาเทพ รุณเรศ (2561) และแนวทางการสร้างความตระหนักรู้ของ Willson (2016) ทำให้ผู้เขียนบทความได้ตระหนักว่ากลยุทธ์ที่ดีที่สุดไม่ใช่การลงทุนด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้รับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ แต่เป็นสิ่งที่เรียกว่า การสร้างความตระหนักรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้กับบุคลากรในองค์กรต่างหาก ที่เป็นกลยุทธ์ที่สามารถใช้รับมือภัยคุกคามดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จิตตกานต์ บุญศิริวิวัฒน์ และโกวิท ทรัพย์พิศาล. (2560). การพัฒนาแนวทางในการจัดการความมั่นคงปลอดภัยระบบสารสนเทศ ที่เหมาะสมของโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร. *วารสารรังสิตสารสนเทศ*, 23(1), 61-91.
- ปรัชญา เฉลิมวัฒน์. (2561). *แนวทางการพัฒนากำลังพลด้านไซเบอร์เพื่อพร้อมรับภัยคุกคามระดับชาติ* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ปริญญา หอมเอนก. (2560). *Strategy to Cybersecurity 4.0* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท เอซิส โปรเฟสชันนัล เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ปานชนก สุขเจริญ. (2554). *การบริหารความเสี่ยงและสร้างความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร กรณีศึกษาประเภทสถานศึกษาระดับพื้นฐาน* (สารนิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2563, จาก <http://gg.gg/mamad>
- “พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562” (2562, 27 พฤษภาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 69 ก. หน้า 39.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2558). *แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.rtna.ac.th/download/cyber/nationalcybersecurity.pdf>

- สุธาเทพ รุณเรศ. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกรุงเทพมหานคร* (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2563, จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_5923036155_7502_9460.pdf
- อรรถเดช ประทีปอุษานนท์ และธราทิพย์ กัลยาณมิตร. (2560). แนวทางการพัฒนากองทัพไทยด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 8(3), 11-23.
- อุดม ประดาทะยัง. (2561). *แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- Antonucci, D. (2017). *The Cyber Risk Handbook*. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.,.
- Black, P.E., Fong, E., Okun, V., and Gaucher, R. (2018). Software Assurance Tools: Web Application Security Scanner Functional Specification Version 1.0. *NIST Special Publication 500-269*. January.
- Bodeau, D. and Graubart, R., (2017). *Cyber Resiliency Design Principles*. January.
- Coat, B. (2559). *Shadow IT/Data ภัยคุกคามเบื้องหลังของการใช้ Cloud Applications*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2563, จาก <https://www.techtalkthai.com/what-is-shadow-it-and-shadowdata/>
- Gallagher, P.D. (2010). Guide for Applying the Risk Management Framework for Federal Systems. A Security Life Cycle Approach. *NIST Special Publication 800-37*. February.
- _____. (2011). Managing Information Security Risk, Organization Mission and Information System View. *NIST Special Publication 800-39*. March.
- _____. (2012). Guide for Conducting Risk Assessments. *NIST Special Publication 800-30 R1*. September.
- _____. (2013). R4 Security and Privacy Controls for Federal Information Systems and Organization. *NIST Special Publication 800-53*. April.
- International Organization for Standardization [ISO]. (2009). *ISO 31000:2009 Risk Management Principles and Guidelines*. November.
- Moeller, R.R. (2010). *IT Audit, Control and Security*. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.,.
- National Institute of Standards and Technology [NIST]. (2018). *Framework for Improving Critical Infrastructure Cybersecurity*. April. Retrieved from <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/CSWP/NIST.CSWP.04162018.pdf>
- Project Management Institute. (2017). *Project Management Body of Knowledge (PMBOK)* (6th ed.). Pennsylvania: Project Management Institute.
- Stoneburner, G., Goguen, A. and Feringa, A. (2002). Guide for Information Technology Systems. *NIST Special Publication 800-30 Risk Management*. July.
- THE WHITE HOUSE Office of the Press Secretary. (2013). *President Policy Practice: Critical Infrastructure Security and Resilience (PPD-21)*. February. Retrieved from <https://fas.org/irp/offdocs/ppd/ppd-21.pdf>
- Willson, D. (2016). *Cyber Security Awareness for CEOs and Management*. USA: Syggress.

ภาคผนวก (Appendix)
ตัวอย่างแนวทางการบริหารความเสี่ยงเบื้องต้น โดยใช้กรอบแนวคิด NIST Framework

เหตุการณ์	จากภัยคุกคาม	ช่องโหว่ที่ตรวจพบ	มาตรการในปัจจุบัน	โอกาสเกิด	ผลกระทบ	ความเสี่ยง	ข้อเสนอแนะ
เครื่องคอมพิวเตอร์ติดมัลแวร์ประกอบไปด้วย - Trojan - Generic Crack, - Exploit - Hack Tools	แฮ็กเกอร์ (Hacker)	ช่องโหว่ด้านกระบวนการจัดการกระบวนการทำ Change Management - ไม่มีการจัดฝึกอบรมการสร้างความตระหนักรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Awareness Training) - หน่วยไม่มีการบังคับใช้มาตรการควบคุมในการดาวน์โหลดข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	- มี Antivirus McAfee Endpoint Security ติดตั้งอยู่ที่เครื่องลูกข่าย - มี Site Recovery อยู่ทั่ว Anywhere โดยตั้งระยะเวลาไว้ทุก 4 ชม. ในกรณีที่ Data Center หลักมีปัญหาสามารถเรียกใช้ได้ทันที	ปานกลาง (0.5)	ปานกลาง (50)	ปานกลาง (25)	- ปรับปรุงนโยบายความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศให้สอดคล้องกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน - จัดทำแนวทางปฏิบัติในการติดตั้ง/ใช้งานระบบปฏิบัติการโปรแกรมประยุกต์ และโปรแกรมป้องกันมัลแวร์
เครื่องคอมพิวเตอร์ติดมัลแวร์ประกอบไปด้วย - Botnet - Hack Tools - Adware - Trojan	อาชญากรทางไซเบอร์ (Cyber Criminal)	ซอฟต์แวร์ที่มีการใช้งานเพื่อปฏิบัติการกิจในปัจจุบัน ไม่ได้มีการระบุในบัญชีรายการทรัพย์สินซอฟต์แวร์ของหน่วยงาน (Undocumented Software) - ซอฟต์แวร์ละเมิดลิขสิทธิ์ - ขาดนโยบายการใช้อุปกรณ์พกพา (Removable Media)	- มีการเข้ารหัสข้อมูลด้วย HASH Function ประเภท MD 5 - กำหนดให้ผู้ใช้งานระบบสารสนเทศขององค์กรจะต้องมีการยืนยันตัวตนก่อนใช้งานระบบดังกล่าว	ต่ำ (0.1)	ปานกลาง (50)	ต่ำ (5)	- จัดทำแนวปฏิบัติที่จะเขียนสินทรัพย์สารสนเทศ โดยกำหนดให้บันทึกรายละเอียดจนถึงระดับเวอร์ชัน หรือเฟิร์มแวร์ที่ใช้ - จัดให้มีการทบทวนสิทธิ์ (Account Review) และเพิกถอนสิทธิ์ ทั้งในส่วนของผู้ใช้ทั่วไป และผู้ที่มีสิทธิ์สูงอย่างเหมาะสม
เครื่องคอมพิวเตอร์ติดมัลแวร์ประกอบไปด้วย - Wannacry - Ransomware	แฮ็กเกอร์ที่สนับสนุนโดยรัฐ (Stated-Sponsored Hacker)			ปานกลาง (0.5)	สูง (100)	ปานกลาง (50)	

แนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล

Approaches to Propel the Royal Thai Armed Forces to Become Digital Armed Forces

บทความวิชาการ

ธราทิพย์ กัลยาณมิตร

Tharathip kalyanamiytra

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10400

Strategic and Security Research Studies Division, Strategic Studies Center,

National Defence Studies Institute, Bangkok, Thailand 10400

E-mail: tharathip.th@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ของโลก โดยเทคโนโลยีส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะมีระบบประมวลผลที่ชาญฉลาดและมีความเป็นอัตโนมัติ มีปริมาณข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่สามารถนำไปวิเคราะห์หรือคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ กองทัพไทยได้พัฒนาศักยภาพเพื่อตอบสนองนโยบายการเป็นรัฐบาลดิจิทัลของรัฐบาล โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์กองบัญชาการกองทัพไทย คือ “เป็น *DIGITAL Headquarters* ภายใน พ.ศ.2565 และมุ่งสู่การเป็น *SMART Headquarters* ภายใน พ.ศ.2580” ซึ่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้มีนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้องสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกองทัพสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล

วันที่รับบทความ: 22 มี.ค.64

วันที่แก้ไขบทความ: 2 เม.ย.64

วันที่ตอบรับบทความ: 7 เม.ย.64

ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทย สู่การเป็นกองทัพดิจิทัลเมื่อพิจารณาตามกรอบการบริหาร 4M ประกอบด้วย **ด้านการบริหารจัดการและกำกับดูแล (Management)** ได้แก่ 1) จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลักเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเป็นกองทัพดิจิทัล 2) จัดทำแผนการพัฒนากองทัพดิจิทัลเป็นระยะ ๆ 3) จัดทำและพัฒนาระบบ/คู่มือปฏิบัติงานสำหรับใช้ในระบบต่าง ๆ ที่จะมีการพัฒนาหรือปรับปรุงขึ้นใหม่ 4) สร้างกฎระเบียบที่มีความสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ 5) เตรียมแผนเผชิญเหตุสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น 6) มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล 7) พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างต่อเนื่อง 8) มีระบบเชื่อมต่อข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งหน่วยงานภายในกองทัพไทยและเหล่าทัพ และ 9) สร้างภาคีความร่วมมือทางดิจิทัลระหว่างภายในกองทัพ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ด้านกำลังพล (Man) ได้แก่ 1) ปรับแนวความคิดในการก้าวไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัลของกำลังพลภายในกองทัพ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงไปจนถึงระดับปฏิบัติ 2) พัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีศักยภาพด้านดิจิทัล และ 3) พัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ด้านเครื่องมือและระบบเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ (Materials) ได้แก่ 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูง 2) มุ่งพัฒนา Digital Service Platform และ Application 3) นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้งานในโครงการนำร่องต่าง ๆ ของกองทัพ และ 4) พัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศด้านไซเบอร์ของกองทัพไทยและ

ด้านงบประมาณ (Money) ได้แก่ 1) จัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการภายใต้ Roadmap การพัฒนาไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล และ 2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัล

คำสำคัญ: แนวทางการขับเคลื่อน, กองทัพดิจิทัล, ดิจิทัล

Abstract

Today's technological changes have created an impact on various global dimensions. Most of the current technologies now have a smart and automated processing system to operate on large-scale data, consequently enhancing its capabilities to analyse or forecast probable future situations. The Royal Thai Armed Forces has been developing its potential to respond to the digital government and has set the Royal Thai Armed Forces Headquarters' vision to become "Digital Headquarters by 2022 and the SMART Headquarters by 2037" respectively. To achieve that vision, Chief of Defence Forces has implemented policies to ensure that the Royal Thai Armed Forces can become Digital Armed Forces. The objectives of this study are: 1) to study concepts and policies related to the process of becoming Digital Armed Forces; 2) to analyse the environment of the Royal Thai Armed Forces and 3) to recommend approaches to propel the Royal Thai Armed Forces to become Digital Armed Forces.

Approaches to propel the Royal Thai Armed Forces to become Digital Armed Forces, based on 4M management framework, are **Management**; consisting of 1) establishing a primary agency to implement Digitalisation of the Armed Forces Strategy, 2) preparing a Digital Armed Forces Development Plan in different phases, 3) preparing

and developing regulations and operation manuals for systems which are going to be developed or improved, 4) setting up rules and regulations consistent with diverse contexts, 5) formulating an incident plan for any probable situations, 6) providing data security, 7) advancing cybersecurity systems, 8) providing data synchronisation systems both within the Royal Thai Armed Forces Headquarters and Armed Forces, and 9) creating a digital partnership league among the Armed Forces, government agencies and private agencies nationally and internationally; **Man**; consisting of 1) adjusting the mindset of all the Armed Forces personnel, from the executive level to operation officers, to become Digital Armed Forces, 2) placing priority on Human Resource Development to enhance digital potential, as well as 3) Human Resource Management, **Materials**; consisting of 1) developing high efficiency infrastructure, 2) continuing commitment on digital service platform and application development, 3) applying Digital to Armed Forces pilot projects, and 4) enhancing the potential of the Royal Thai Armed Forces on information and cyber technologies, and **Money**; which consists of 1) budgets allocation in accordance with the Roadmap to become Digital Armed Forces, and 2) sufficient budgets for setting up a system for basic digital infrastructures.

Keywords: Approaches to propel, Digital Armed Forces, Digital

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ของโลก โดยเทคโนโลยีส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะมีระบบประมวลผลที่ชาญฉลาดและมีความเป็นอัตโนมัติ มีปริมาณข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ สามารถนำไปวิเคราะห์หรือคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ที่มีขนาดเล็กลง ซึ่งทำให้สามารถพกพาและเคลื่อนที่ไปได้ทุกที่ (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2560, น.7) เมื่อพิจารณาถึงคำว่า “Disrupt” จะหมายถึง ขัด ขวาง กีดขวาง หรือเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงให้เปลี่ยนไปจากสถานะที่ดำรงอยู่ การที่เราเรียกเทคโนโลยีใหม่ๆ ว่า “Disruptive Technologies” ก็หมายถึงเทคโนโลยีที่ทำให้หลายสิ่งเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นอยู่ ประการสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนี้ จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันอย่างรุนแรง ดังตัวอย่างเช่น **กรณีที่ 1** บริษัทโกดัก (Kodak) ที่เป็นบริษัทแรกในโลกที่ค้นพบเทคโนโลยีการถ่ายภาพด้วยระบบดิจิทัล และมีสัดส่วนยอดขายฟิล์มถ่ายรูปกว่าร้อยละ 90 รวมถึงกล้องฟิล์มร้อยละ 85 ของตลาดสหรัฐอเมริกา ตัดสินใจยกเลิกโครงการการผลิตกล้องดิจิทัล ในขณะที่บริษัท Sony และ Fuji ได้มีการนำเทคโนโลยีกล้องดิจิทัลออกสู่ตลาด ทำให้บริษัทโกดักยอดขายตกลงและล้มละลายในปี ค.ศ.2011 ซึ่งนับตั้งแต่ปี ค.ศ.2003 เป็นต้นมา ถือเป็นยุคของกล้องดิจิทัล ซึ่งมียอดขายสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ในที่สุดเมื่อมีการพัฒนามาถึงยุคของ Smartphone ก็ส่งผลให้ตลาดกล้องดิจิทัลถูก Disrupt อีกครั้ง จนทำให้ยอดขายกล้องดิจิทัลตกลงในปี ค.ศ.2011 เนื่องจากคนหันมาถ่ายภาพจากโทรศัพท์กันแพร่หลายมากขึ้น **กรณีที่ 2** ระบบยานยนต์ไร้คนขับ (Autonomous Vehicle) กำลังเป็นที่จับตามองจากการ Disrupt ของอุตสาหกรรมยานยนต์

ซึ่งระบบจะการใช้การเคลื่อนที่ด้วย GPS และ Sensor ส่งผลให้ในอนาคตอุบัติเหตุบนท้องถนนจะลดลง และทำให้อาชีพบางอย่าง เช่น คนขับรถบรรทุก ขี้มน้ำมัน ร้านอาหารร้านสะดวกซื้อตามขี้มน้ำมันจะลดลงเช่นเดียวกัน **กรณีที่ 3** Financial Technology: FinTech คือ กลุ่มธุรกิจที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาทำให้การบริการที่เกี่ยวข้องกับการเงินและการลงทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การทำธุรกรรมรับ-จ่าย-โอนเงินออนไลน์ของธนาคารหรือการวิเคราะห์ข้อมูลหุ้นเพื่อช่วยการตัดสินใจของนักลงทุน โดยบริการเหล่านี้จะอยู่ในรูปแบบของบริการออนไลน์ทั้งสิ้น FinTech จะทำให้เกิดการ Disrupt แก่พนักงานธนาคารที่จะต้องตกงาน เมื่อธุรกรรมต่าง ๆ สามารถทำได้ผ่านช่องทางออนไลน์ (เกรียงไกร เจริญกุล, 2562)

จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ก็เป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ประชาคมโลกพิจารณา และได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ที่ประเทศต่าง ๆ ทั้ง 189 ประเทศ เห็นพ้องต้องกันในการตั้งเป้าหมายการพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับสากลที่ทุกประเทศจะดำเนินการร่วมกันใช้เป็นทิศทางในการพัฒนาประเทศ (ตั้งแต่กันยายน 2558-สิงหาคม 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี) โดยเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษมีกระบวนทัศน์ในเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)” โดยมีเป้าหมายทั้งสิ้น 17 ข้อ ได้แก่ 1) ขจัดความยากจน 2) ขจัดความหิวโหย 3) มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การศึกษาที่เท่าเทียม 5) ความเท่าเทียมทางเพศ 6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล 7) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ 8) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน 10) ลดความเหลื่อมล้ำ 11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน 12) แผนการบริโภค

และการผลิตที่ยั่งยืน 13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล 15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก 16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และ 17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป้าหมายทั้ง 17 ข้อนี้ จะเป็นแนวทางการพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับสากล (UN ประเทศไทย, ม.ป.ป., หน้า 1)

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลก็ได้พิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดังกล่าว และมุ่งที่จะพัฒนาการบริหารหน่วยงานภาครัฐให้ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ดังปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ด้านที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐ โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580), 2561, เล่ม 135) โดยรัฐบาลมุ่งหวังให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มาปรับใช้กับการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการภาครัฐ การให้บริการประชาชน รวมไปถึงการแก้ไขปัญหา อุปสรรค หรือความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้รูปแบบการทำงาน การให้บริการและการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ มีความเป็นรัฐบาลดิจิทัลมากยิ่งขึ้น (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2560, น.7)

อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาปรับใช้กับการทำงานหรือการให้บริการของหน่วยงานเพียงอย่างเดียวอาจไม่ได้นำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยสมบูรณ์ได้เนื่องจากมีหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนของรัฐบาล ผู้บริหารระดับสูง การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งภาครัฐกิจและภาคประชาชน หน่วยงานระดับนานาชาติหลายองค์กร เช่น องค์กรสหประชาชาติ (United Nations) ธนาคารโลก (World Bank) บริษัท Gartner Deloitte เป็นต้น ได้มีการจัดทำกรอบแนวคิดที่เหมาะสมของการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งกรอบแนวคิดเหล่านี้เป็นแนวทางที่รัฐบาลแต่ละประเทศสามารถนำมาปรับใช้กับการจัดทำนโยบายและโครงการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศ เช่นเดียวกับการเลือกเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมมาปรับใช้ในแต่ละช่วงของการพัฒนารัฐบาลเพื่อมุ่งสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่สมบูรณ์หลายประเทศทั่วโลกอาศัยกรอบแนวคิดที่เหมาะสมเพื่อพัฒนารัฐบาลดิจิทัลมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารัฐบาลประเทศของตน บางประเทศเริ่มต้นจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงดิจิทัล เพื่อผลักดันการดำเนินการให้บริการ และการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ ขณะที่บางประเทศเริ่มต้นจากการสนับสนุนการเข้าถึงและการใช้งานบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาคประชาชนและภาคเอกชน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการประสานและเชื่อมโยงระหว่างบริการโดยรัฐและเอกชน แต่ไม่ว่าการดำเนินการในรูปแบบใดทั้งหมดนี้ก็เพื่อการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการเพื่อผลักดันไปสู่การให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์กรมหาชน), 2560, น.13)

สำหรับกองทัพไทย ได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดังกล่าวว่า อาจจะนำมาซึ่งภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นต่อความมั่นคงในอนาคต เช่น ภัยคุกคาม

ด้านไซเบอร์ การโจรกรรมข้อมูล การปลอมแปลงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการทำวิดีโอปลอมเพื่อลดความน่าเชื่อถือของกองทัพ และผู้นำประเทศ เป็นต้น ในขณะที่กองทัพบกพยายามพัฒนาศักยภาพเพื่อตอบสนองนโยบายการเป็นรัฐบาลดิจิทัลของรัฐบาล โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์กองบัญชาการกองทัพไทย คือ “เป็น *DIGITAL Headquarters* ภายใน พ.ศ.2565 และมุ่งสู่การเป็น *SMART Headquarters* ภายใน พ.ศ.2580” ซึ่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล เช่น พัฒนาขีดความสามารถเทคโนโลยีทางการทหาร สนับสนุนการปฏิบัติการข่าวสารและปฏิบัติการไซเบอร์โดยใช้ขีดความสามารถของการปฏิบัติการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เร่งรัดพัฒนาองค์ความรู้และความตระหนักรู้ด้านไซเบอร์ให้กับกำลังพลกองทัพไทย พัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสนับสนุนการจัดทำข้อมูลภาครัฐและการปฏิบัติงานด้วยข้อมูลดิจิทัล เป็นต้น (กองบัญชาการกองทัพไทย, กรมยุทธการทหาร, 2562, น.24-28)

สาระสำคัญของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล จากการทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนสู่การเป็นกองทัพดิจิทัลทั้ง 7 ฉบับ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) 2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 3) พิมพ์เขียวและแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน 4) พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.2562 5) แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 6) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.2560-2564 และ 7) แผนปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกองทัพไทย พ.ศ.2562-2564 ดังรายละเอียดข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า แต่ละนโยบายได้มุ่งให้ทุกหน่วยงานภาครัฐ (รวมทั้งกองทัพ) มุ่งพัฒนาหน่วยงานให้ไปสู่การเป็นหน่วยงานดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ให้มีการยกระดับประสิทธิภาพภาครัฐ และการสร้างรัฐที่น่าเชื่อถือ โดยการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ อำนาจหน้าที่ และรูปแบบการปฏิบัติราชการของแต่ละหน่วยงานให้มีความเป็นดิจิทัลมากขึ้น

2. ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อสร้างระบบราชการแบบไร้รอยต่อ โดยให้หน่วยงานของรัฐเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ลดการเกิดข้อมูลซ้ำซ้อน มีระบบบริหารจัดการข้อมูล รวมถึงการกำหนดให้มีธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐด้วย

3. ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบการบริหารงานของรัฐสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ ให้มีขีดสมรรถนะสูง โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการพัฒนาด้านไซเบอร์

4. ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐ โดยพัฒนาบุคลากรให้พร้อมเข้าสู่ยุคดิจิทัล ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ ในการปฏิบัติหน้าที่

5. ให้มีการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล และให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและร่วมตรวจสอบการทำงานภาครัฐ

6. ให้ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางโดยสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐเชื่อมโยงบริการดิจิทัลเพื่อให้บริการประชาชนในรูปแบบ One Stop Service (OSS)

7. ให้มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาไปสู่การเป็นหน่วยงานดิจิทัล โดยมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่างๆ และมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และหรือแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์องค์กรเพื่อขับเคลื่อนไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล สำหรับบริบทของกองทัพ เมื่อพิจารณา

จากแนวโน้มภัยคุกคามในยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป โดยมีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับเริ่มมีการนำการแข่งขันด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence: AI) โดยนำ AI เข้ามาแทนการทำงานของมนุษย์ (Labor-Intensive Activities) โดยใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนภัยคุกคามและสงครามในรูปแบบใหม่ในอนาคต ที่สามารถประมวลผลและใช้ประโยชน์จาก Big Data ตลอดจนความก้าวหน้าทางอินเทอร์เน็ต ที่สามารถรับส่งข้อมูลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถส่งต่อวิธีการ แนวคิด และอุดมการณ์จากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว จึงสามารถกล่าวได้ว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลให้แนวโน้มภัยคุกคามของโลกไม่จำกัดในรูปแบบเดิม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคามต่าง ๆ จะมีผลกระทบเชิงลบในวงกว้างอย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบด้านบวกจะทำให้กองทัพและหน่วยงานต่าง ๆ สามารถจัดการต่อภัยคุกคามโดยกระทำได้ดีขึ้นและรวดเร็วขึ้นได้เช่นกัน หากมีการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อสถานการณ์และมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเท่าทัน ระบบราชการของประเทศ การพัฒนาระบบราชการ 4.0 และสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นที่มาของเป้าหมายการดำเนินงานของกองบัญชาการกองทัพไทยในปี พ.ศ.2565 เป็น “DIGITAL Headquarters” และวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทยปี พ.ศ.2580 เป็น “SMART Headquarters” โดยกองทัพดิจิทัลต้องเป็นกองบัญชาการที่มีความเป็นเลิศด้านการอำนวยความสะดวกด้วยระบบเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ที่ทันสมัย เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง พัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้เอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก การจัดโครงสร้างและระบบบริหารงานที่มีความอ่อนตัวสูง ปรับเปลี่ยนสถานะเพื่อการอำนวยความสะดวกได้ในหลายภารกิจ การมีระบบการควบคุมบังคับบัญชาด้วยเทคโนโลยี AI มีมาตรฐาน มีฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้อง

แม่นยำ ทันเวลา การเป็นกองทัพในพระบรมเดชาภาพ แห่งองค์จอมทัพไทย มีความจงรักภักดี ปกป้องและเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเต็มความสามารถ และการเป็นองค์กรที่บริหารจัดการบนพื้นฐานของธรรมาภิบาล เป็นธรรม ตรวจสอบได้ รวมถึงการพัฒนากระบวนการสู่มาตรฐานองค์กรสมรรถนะสูง (กองบัญชาการกองทัพไทย, กรมยุทธการทหาร, 2562)

กองทัพไทยได้มีการวางแผนพัฒนากองบัญชาการ กองทัพไทยด้วยระบบการบริหารองค์การสมัยใหม่ เป็นไปตามแนวคิดการปฏิรูประบบราชการของประเทศ การพัฒนาระบบราชการ 4.0 และสอดคล้องเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาล โดยได้กรุณานุมัติ เป้าหมายการดำเนินงานของกองบัญชาการกองทัพไทย ในปี พ.ศ.2565 เป็น “DIGITAL Headquarters” (DIGITAL HQ) และวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย ปี พ.ศ.2580 เป็น “SMART Headquarters” (SMART HQ) นอกจากนี้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะได้ ประกาศวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย ในการเป็น SMART HQ และวาง Roadmap ในการไปสู่เป้าหมายแล้ว ยังได้อนุมัติแนวทางการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายระยะใกล้ ในปี พ.ศ.2565 เป็น DIGITAL HQ ไว้ด้วย แนวทางดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม มุ่งพัฒนาระบบฐาน ข้อมูลทางทหาร Digital Service Platform ระบบประเมิน ความพร้อมของกองทัพ ระบบควบคุมบังคับบัญชาและ อำนาจการร่วมระบบเชื่อมต่อข้อมูลความมั่นคงกับหน่วยงาน ภายนอกกองทัพ ระบบความปลอดภัยไซเบอร์ ระบบงาน ข่าวกรองทางทหาร ระบบงาน และระบบปฏิบัติการด้วย เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาที่ตั้งและขีดความสามารถ ศูนย์บัญชาการทางทหารไปสู่ Digital Military Commander Center: DMCC การพัฒนากองทัพให้เป็นราชการ 4.0 และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มี Digital Skill สู่ระดับ มาตรฐาน โดยแต่ละเป้าหมายจะถูกวางกรอบด้วย แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย

ย่อยที่เป็นผลผลิตรายปีตั้งแต่ ปี พ.ศ.2563-2565 เพื่อให้ บรรลุผลลัพธ์ (DIGITAL HQ Out Come) 4 ประการ ได้แก่ 1) Digital Intelligence 2) Digital Cooperation Systems and Digital Decision Support System 3) สำนักงานอัตโนมัติในกระดาด และ 4) ระบบบริหารจัดการ ระบบส่งกำลังบำรุง และระบบเงินงบประมาณเป็น Digital System Out Come โดยทั้ง 4 ประการ จะส่งผล ต่อประสิทธิภาพของงานตาม Core Function แบบทวิ ซึ่งได้แก่ การพิทักษ์เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การรักษาความมั่นคงของรัฐ การป้องกันประเทศ การส่งเสริม ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ และการ พัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน (กองบัญชาการ กองทัพไทย, กรมยุทธการทหาร, 2562)

สำหรับผลการวิเคราะห์องค์การของกองบัญชาการ กองทัพไทย ด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัย ภายนอก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สถาบันวิชาการป้องกัน ประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2562 และเทอดไทย ทิพธำนิ, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2563)

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบการวิเคราะห์ 7S มาเป็นกรอบในการ วิเคราะห์ซึ่งมีปัจจัยองค์ประกอบ 7 ปัจจัยที่อยู่ในองค์กร ได้แก่ กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) โครงสร้างองค์กร (Structure) ระบบปฏิบัติงาน (System) บุคลากร (Staff) ทักษะ ความรู้ความสามารถ (Skill) รูปแบบการบริหารจัดการ (Style) ของผู้บริหาร และคุณค่าหรือค่านิยมร่วม (Shared Value) โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร พบจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 จุดแข็ง (Strengths) ประการแรก กองบัญชาการกองทัพไทยมีเป้าหมายการดำเนินงาน ของกองบัญชาการกองทัพไทยในปี พ.ศ.2565 เป็น “DIGITAL Headquarters” และมีวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการ

กองทัพอไทยปี พ.ศ.2580 เป็น “SMART Headquarters” **ประการที่สอง** ผู้บริหารระดับสูงของกองทัพบมีวิสัยทัศน์เพื่อวางสถานะของกองทัพบในการเปลี่ยนแปลงไปเป็นกองทัพบดิจิทัล และ**ประการที่สาม** ผู้บริหารระดับสูงของกองทัพบมีภาวะผู้นำและนำกองทัพบไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้วย Strong Leadership

1.2 จุดอ่อน (Weaknesses) **ประการแรก** ระบบทหารมีลักษณะอนุรักษ์นิยม การเปลี่ยนแปลงกองทัพบหรือการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นกองทัพบดิจิทัลอาจเป็นเรื่องยาก **ประการที่สอง** ขาดโครงสร้างพื้นฐานทางโครงข่ายดิจิทัล **ประการที่สาม** ระบบงานภายในกองทัพบไม่เอื้อต่อการใช้ระบบดิจิทัล เช่น ระบบงานสารบรรณ การลงนามหนังสือ **ประการที่สี่** จำนวนบุคลากรที่เป็นผู้พัฒนา (Developer) มีสัดส่วน ในกองทัพบต่ำกว่าที่ควรจะมี **ประการที่ห้า** การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะการทำงานในด้านดิจิทัล (Digital Skill) **ประการที่หก** กำลังพล หรือ User ของกองทัพบส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีทักษะด้านดิจิทัล (Digital Skill) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และ**ประการที่เจ็ด** ขาดการปฏิบัติตามค่านิยมร่วมของ บก.ทบ. รวมถึงการปลูกฝังและการถ่ายทอดค่านิยมไปสู่ผู้ปฏิบัติยังไม่ทั่วถึง

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบการวิเคราะห์ PEST มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ ที่อยู่ภายนอกองค์กร และสามารถส่งผลกระทบต่อกิจกรรมหรือประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร ได้แก่ โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ดังต่อไปนี้

2.1 โอกาส (Opportunities) **ประการแรก** รัฐบาลออกกฎหมายที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เช่น พรบ.การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.2562 **ประการที่สอง** มีข้อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำระบบบูรณาการข้อมูลดิจิทัลระหว่างกัน **ประการที่สาม** มีข้อกำหนด

ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือแผนงานของหน่วยงานรัฐให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล **ประการที่สี่** งบประมาณประจำปีที่ได้รับการจัดสรรอย่างสม่ำเสมอ **ประการที่ห้า** กองทัพบมีมิตรประเทศที่มีความร่วมมือด้านความมั่นคง ผ่านทั้งกลไกทวิภาคีหรือพหุภาคี ทั้งในระดับนโยบาย ระดับอำนาจการ และระดับปฏิบัติการ ทั้งในภูมิภาคอาเซียนและนอกภูมิภาคอาเซียน และ**ประการที่หก** เทคโนโลยีและสารสนเทศมีความก้าวหน้าทำให้สามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนากองทัพบไปสู่การเป็นกองทัพบดิจิทัลได้

2.2 อุปสรรค(Threats)**ประการแรก**งบประมาณที่กองทัพบได้รับการจัดสรรมีความไม่แน่นอน อาจมีการปรับเปลี่ยนหรือเรียกคืนได้ในบางกรณี **ประการที่สอง** การจัดสรรงบประมาณยังไม่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาไปสู่การเป็นกองทัพบดิจิทัล **ประการที่สาม** ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว (Disruption) ทำให้ทั้งคนและอุปกรณ์ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน และ**ประการที่สี่** ขาดการพัฒนา Software ที่จะตอบสนองการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนกองทัพบไปสู่การเป็นกองทัพบดิจิทัล

1. ด้านการบริหารจัดการและกำกับดูแล (Management)

1.1 จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลัก เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเป็นกองทัพบดิจิทัล ซึ่งเบื้องต้นได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย DIGITAL HQ ในการติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ เพื่อรายงานให้ผู้บริหารระดับสูงทราบถึงสถานการณ์เปลี่ยนผ่าน รวมถึงเป็นกลไกบูรณาการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาและขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย

1.2 จัดทำแผนการพัฒนากองทัพดิจิทัลเป็นเฟสต่าง ๆ ตามปีงบประมาณ รวมถึงพิจารณานำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง Smart Machine หรือ Artificial Intelligence (AI) มาปรับใช้ให้เกิดการบริหารจัดการ นอกจากนี้ควรอาศัยเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) เข้ามาช่วยสร้างสภาพแวดล้อมภายในกองทัพเปลี่ยนรูปแบบเป็นดิจิทัลมากยิ่งขึ้น

1.3 จัดทำและพัฒนาระเบียบ/คู่มือปฏิบัติงานสำหรับใช้ในระบบต่าง ๆ ที่จะมีการพัฒนาหรือปรับปรุงขึ้นใหม่ รวมถึงอุปกรณ์เครื่องมือที่ได้จากการสรรหามาใหม่ด้วย

1.4 สร้างกฎระเบียบที่มีความสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ โดยมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากลและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่ไม่เกื้อกูลต่อระบบงานดิจิทัล

1.5 เตรียมแผนเผชิญเหตุสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น เหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ระบบดิจิทัล รวมถึงพิจารณานำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยสาธารณะมาใช้ เช่น เทคโนโลยี Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR) ในการจำลองภาพสถานการณ์เหมือนจริง เป็นต้น

1.6 มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล โดยไม่อัปโหลดข้อมูลลงระบบ หรือหากมีความจำเป็นต้องอัปโหลดก็ต้องมีการตั้งรหัสการเข้าถึงข้อมูลสำหรับผู้ใช้งาน

1.7 พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) อย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการแฮ็กข้อมูลทางราชการ การโจมตี การปั่นป่วน การทำให้กองทัพเสื่อมเสียชื่อเสียง โดยจัดทำมาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์ รวมถึงปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันต่อเหตุการณ์

1.8 มีระบบเชื่อมต่อข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันทั้งหน่วยงานภายในกองทัพไทยและเหล่าทัพ ตามความจำเป็น รวมถึงพิจารณานำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูล

เพื่อลดความยุ่งยาก เช่น Cloud Computing Block Chain หรือ Distributed Ledger Technology เป็นต้น รวมถึงการมีโครงข่าย Network Centric Operation (NCO) ที่เชื่อมโยงและบูรณาการระบบ เพื่อประสานงาน สั่งการควบคุมอำนวยความสะดวกอย่างรวดเร็ว (Real Time) ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการ

1.9 สร้างภาคีความร่วมมือทางดิจิทัลระหว่างภายในกองทัพ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ด้านกำลังพล (Man)

2.1 ปรับแนวความคิดในการก้าวไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัลของกำลังพลภายในกองทัพ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงไปจนถึงระดับปฏิบัติ

2.2 พัฒนาศักยภาพคนสู่ให้มีศักยภาพด้านดิจิทัล เช่น การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัล (Digital Skill) และสร้างความตระหนักรู้ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security) ให้แก่กำลังพล

2.3 พัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เช่น การปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล เพื่อจูงใจให้ผูมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงาน

3. ด้านเครื่องมือและระบบเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ (Materials)

3.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุม เช่น ฐานข้อมูล (Database) ระบบ Software หรือเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

3.2 มุ่งพัฒนา Digital Service Platform และ Application เพื่อส่งผ่านข้อมูล (Sharing) ค้นหาข้อมูล (Searching) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) ซึ่งสามารถใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อน รวมถึงต้องสามารถพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลได้เองหรือสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ เพื่อมุ่งสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในอนาคต

3.3 นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้งานในลักษณะ

โครงการนำร่องต่าง ๆ ของกองทัพ

3.4 พัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านไซเบอร์ของกองทัพไทย ให้มีความสามารถในการป้องกัน
ป้องปราม และฉกักำลังเพื่อการป้องกันประเทศ

4. ด้านงบประมาณ (Money)

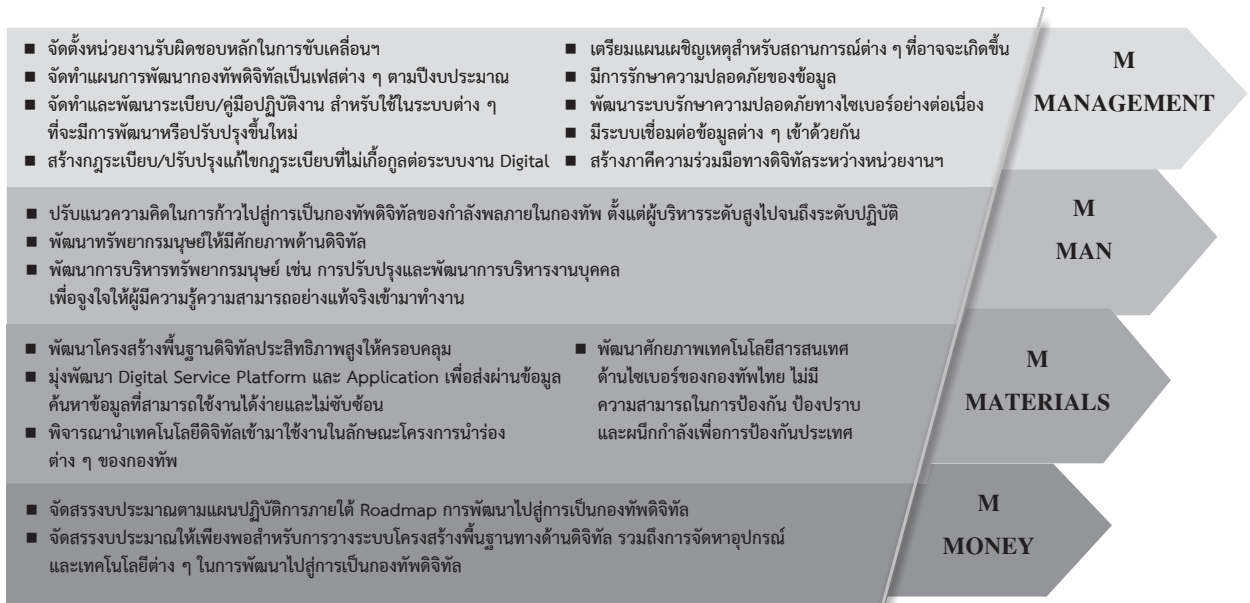
4.1 จัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ

ภายใต้ Roadmap การพัฒนาไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล

4.2 จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการ

วางระบบโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัล รวมถึงการจัดหา
อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการพัฒนาไปสู่การเป็น
กองทัพดิจิทัล

ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล

ภาพ ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เพื่อให้การพัฒนาไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัลบรรลุเป้าหมายที่ไว้วางไว้ และเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพควรดำเนินการดังนี้

1. การปลูกฝังและปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านดิจิทัลของกำลังพล ความท้าทายสำคัญของการพัฒนาไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัลอีกสิ่งหนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านดิจิทัลของกำลังพล โดยเริ่มตั้งแต่ผู้บริหารทุกระดับต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation) และ

มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง (Strong Leadership) ในการผลักดันการพัฒนากำลังพลในกองทัพที่มีทักษะแบบเดิม (Analog Skill) ไปเป็นการมีทักษะดิจิทัล (Digital Skill) ให้มากขึ้น เมื่อกำลังพลมีการปรับเปลี่ยน วัฒนธรรมองค์การก็จะเปลี่ยนตาม โดยเทคโนโลยีที่มีอยู่จะเป็นเครื่องมือที่จะตอบสนองต่อแนวคิดหรือระบบงานที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การปลูกฝังและปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านดิจิทัลของกำลังพลจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญและปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล

2. การสร้างภาพลักษณ์และพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นกองบัญชาการที่มีความพร้อมด้านอำนาจการร่วมจากที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กรุณาวางแผนพัฒนากองบัญชาการกองทัพไทยด้วยระบบการบริหารองค์การสมัยใหม่โดยมีเป้าหมายเป็น “DIGITAL Headquarters” ในปี พ.ศ.2565 และมีวิสัยทัศน์เป็น “SMART Headquarters” ในปี พ.ศ.2580 โดยกองบัญชาการกองทัพไทยควรสร้างภาพลักษณ์ขององค์การต่อสาธารณะ ที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นกองบัญชาการที่มีความเป็นเลิศด้านการอำนาจการร่วมจากทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้วยการมุ่งพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการอำนาจการร่วม การมุ่งพัฒนาระบบการควบคุมบังคับบัญชาที่มีมาตรฐาน และมีฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และมีโครงสร้างและระบบบริหารงานที่มีความอ่อนตัว โดยปรับเปลี่ยนสถานะเพื่อการอำนาจการร่วมได้ในหลายภารกิจ

3. การนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงาน จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นพบว่าเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้มีศักยภาพสูงมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระบบประมวลผลที่มีความชาญฉลาด ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ความเป็นอัตโนมัติ ความสามารถในการคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งกองทัพสามารถนำเอาเทคโนโลยีเหล่านี้มาปรับใช้ในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ของหน่วย ให้มีประสิทธิภาพ แม่นยำ มีความทันสมัย และทันต่อสภาพแวดล้อมของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปมากยิ่งขึ้น

4. การตระหนักถึงภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาของเทคโนโลยี จากกระแสหรือสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยี ได้ส่งผลให้รูปแบบ กิจกรรม รวมถึงวิถีชีวิตของประชาชน

ทุกคนรวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการติดต่อ สื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล แนวคิด รวมถึงเรื่องของการอุดมการณ์จากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่งได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลให้แนวโน้มภัยคุกคามของโลกไม่จำกัดในรูปแบบเดิม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคามในปัจจุบันนั้น จะส่งผลกระทบต่อในวงกว้างอย่างรวดเร็ว ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคมวัฒนธรรมและจิตวิทยา มิติด้านการเมือง และมิติด้านการทหารของทุกประเทศทั่วโลก ดังนั้น การตระหนักและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงและวางแผนในการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวในอนาคต อีกทั้งกองทัพควรพิจารณาถึงภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มาพร้อมกับการพัฒนาของเทคโนโลยีให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบันและครอบคลุมในทุกด้าน รวมถึงการปรับปรุง และพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพ เพื่อขับเคลื่อนกองทัพและประเทศชาติให้มีความมั่นคงต่อไป

5. การพึ่งพาตนเองของกองทัพ หน่วยงานด้านการวิจัยและการพัฒนาของกองทัพควรมุ่งพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติการกิจ ลดการพึ่งพาจากเชิงพาณิชย์โดยกองทัพ (หน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาการทหาร) ควรพัฒนาเทคโนโลยีที่จำเป็นได้ด้วยตนเอง เช่น ระบบโครงสร้างพื้นฐาน Digital Service Platform หรือ Application รวมถึงกองทัพควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และมิตรประเทศ ในการร่วมกันผลิตเทคโนโลยีต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด และให้ความสำคัญต่อการพึ่งพาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุป

แนวทางการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่การเป็นกองทัพดิจิทัลเมื่อพิจารณาตามกรอบการบริหาร 4M ประกอบด้วย **ด้านการบริหารจัดการและกำกับดูแล (Management)** ได้แก่ 1) จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลัก เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเป็นกองทัพดิจิทัล 2) จัดทำแผนการพัฒนากองทัพดิจิทัลเป็นระยะ ๆ 3) จัดทำและพัฒนาระเบียบ/คู่มือปฏิบัติงาน สำหรับใช้ในระบบต่าง ๆ ที่จะมีการพัฒนาหรือปรับปรุงขึ้นใหม่ 4) สร้างกฎระเบียบที่มีความสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ 5) เตรียมแผนเผชิญเหตุสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น 6) มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล 7) พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) อย่างต่อเนื่อง 8) มีระบบเชื่อมต่อข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ของหน่วยงานภายในกองทัพไทยและ 9) สร้างภาคีความร่วมมือทางดิจิทัลระหว่างภายในกองทัพ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน ทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ **ด้านกำลังพล (Man)** ได้แก่ 1) ปรับแนวความคิดในการก้าวไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัลของกำลังพลภายในกองทัพ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงไปจนถึงระดับปฏิบัติ 2) พัฒนาศักยภาพมนุษย์ ให้มีศักยภาพด้านดิจิทัล และ 3) พัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ **ด้านเครื่องมือและระบบเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ (Materials)** ได้แก่ 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูง 2) มุ่งพัฒนา Digital Service Platform และ Application 3) นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้งานในโครงการนำร่องต่าง ๆ ของกองทัพ และ 4) พัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศด้านไซเบอร์ของกองทัพไทยและ **ด้านงบประมาณ (Money)** ได้แก่ 1) จัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการภายใต้ Roadmap การพัฒนาไปสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล และ 2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กองบัญชาการกองทัพไทย, กรมยุทธการทหาร. (2562). *นโยบายผู้บัญชาการทหารสูงสุด/ผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการทางทหารประจำปีงบประมาณ 2562*. (อัครา).
- เกรียงไกร เจริญกุล. (2562). *อุตสาหกรรมจะปรับตัวอย่างไรในยุค Disruptive Technology*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.mreport.co.th/news/industry-movement/010-Industry4-Digital-DisruptiveTechnology>
- _____. (2562). *อุตสาหกรรมจะปรับตัวอย่างไรในยุค Disruptive Technology*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=wOkdQuHrG-k>
- เทอดไทย ทักษิณ. รองผู้อำนวยการสำนักปฏิบัติการ กรมยุทธการทหาร. (7 เมษายน 2563). สัมภาษณ์.
- “ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)” (2561, 13 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 10.
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2562). *สรุปผลการประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 1/2563 เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนกองทัพสู่การเป็นกองทัพดิจิทัล*. ในการประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 1/2563 (น.112-123). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2560). *ร่างแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.2560-2564*. (อัครา).
- UN ประเทศไทย. (ม.ป.ป.). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>

การฝึกสุนัขทหารของกองทัพบกไทย**Training of Military Working Dogs by the Royal Thai Army****บทความวิชาการ**ดลฤดี วาสนานนท์¹ และ ศุภชัย วาสนานนท์²

Dolruedee Wasananon and Supachai Wasananon

แผนกวิจัยและพัฒนา กองวิทยาการ กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย 73000

Research and Development Section, Technical Division, Veterinary and Remount Department,
Nakhon Pathom, Thailand 73000ประจำภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Mechanical Engineering, Faculty of Engineering and Industrial Technology,
Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand 73000E-mail: Dolruedeew@gmail.com¹ and E-mail: Wasananon@gmail.com²**บทคัดย่อ**

วัตถุประสงค์ในการเขียนบทความนี้ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการฝึกสุนัขทหารของกองทัพบกไทย โดยหลักการฝึกสุนัขทั่วไป มีเทคนิคสำหรับการฝึกคือ การได้รางวัล และสิ่งที่สำคัญอีกอย่าง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับสุนัข สำหรับการฝึกสุนัขทหารกับสุนัขทั่วไปมีความคล้ายคลึงกันแต่มีจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน ถ้าเป็นสุนัขทั่วไปอาจเพียงแคให้เชื่อฟังตามคำสั่ง ซึ่งสุนัขทหารก็จะเหมือนกัน เพียงแต่การฝึกสุนัขทหารจะมีการหวังผลมากกว่านั้นเนื่องจากสุนัขทหารต้องปฏิบัติภารกิจทางทหาร 7 หน้าที่ ได้แก่ 1) ลาดตระเวน 2) สะกดรอย 3) ตรวจค้นทุ่นระเบิดและอุโมงค์ 4) ตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ 5) ตรวจค้นวัตถุระเบิด 6) สุนัขยาม และ 7) ยามสายตรวจ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องคัดเลือกสุนัขตัวที่เก่ง ฉลาด และแข็งแรง มาทำการฝึกเพื่อเป็นสุนัขทหารสำหรับปฏิบัติภารกิจทางทหารในทุกหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คำสำคัญ: การฝึกสุนัขทหาร, กองทัพบกไทย, ภารกิจทางทหาร¹ พันเอกหญิง ดร. ประจำกรมการสัตว์ทหารบก

Colonel Dr., Veterinary and Remount Department

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากรAssistant Professor, Department of Mechanical Engineering, Faculty of Engineering and Industrial Technology
Silpakorn University

Abstract

The objective of this article is to study the training of military working dogs by the Royal Thai Army. The principle of dog training, in general, is for the dog to receive a reward for following a command. Another important aspect is the relationship between the owner/dog holder and the dog. The training of military working dogs and dogs in general is similar, but the desired goals are different. Dogs, in general, may simply need to obey orders, with the same applying to military working dogs. However, military working dog training has more demanding objectives as military working dogs must perform seven military missions comprising: 1) undertaking patrols; 2) stalking; 3) searching mines and tunnels; 4) searching for narcotics; 5) searching for bombs and other explosives; 6) serving as guard dogs; and 7) undertaking inspections. Therefore, the dogs selected for training as military working dogs must be intelligent and strong so every military mission to which they are assigned can be accomplished.

Keywords: Military Working Dog Training, Royal Thai Army, Military Mission

บทนำ

บทความนี้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกสุนัขทหารของกองทัพบกไทย (Military Working Dog Training by the Royal Thai Army) ในท่ามกลางสัตว์เลี้ยงที่หลากหลายนั้นสุนัขถือว่าเป็นสัตว์ที่ได้ชื่อว่าเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของมนุษย์เนื่องจากความผูกพันระหว่างมนุษย์ และสุนัขที่เกิดขึ้นจาก

ฮอร์โมนที่มีชื่อเรียกว่า Oxytocin ซึ่งจะทำงานได้ดีมากหากมนุษย์จ้องตาสุนัข ซึ่งฮอร์โมนดังกล่าวจะก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันขึ้นแก่ทั้งคู่ อีกทั้งสุนัขยังเปรียบเสมือนเด็กเล็กที่ต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน อยู่เสมอโดยอาศัยมนุษย์เป็นผู้ฝึก สืบเนื่องจากประวัติศาสตร์การสงครามที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน มีการนำสุนัขทหารมาประยุกต์ใช้งานกับการสงครามในระดับยุทธวิธีหลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้สุนัขเข้าทำการโจมตีข้าศึกโดยตรง (Attack Dog) เป็นต้น ถึงแม้ว่าต่อมาวิวัฒนาการทางด้านยุทธโศปกรณ์จะมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยมนุษย์ค้นพบดินปืน (Gun Powder) ซึ่งนับเป็นจุดหักเหที่ส่งผลกระทบทำให้บทบาทของการใช้สุนัขทหารเชิงยุทธวิธีลดความสำคัญลง แต่ทว่าก็เกิดการปรับเปลี่ยนบทบาทของสุนัขทหารให้มีมากยิ่งขึ้นในกิจกรรมการสนับสนุนการช่วยรบ (Combat Service Support, CSS) ทดแทน เช่น สุนัขยาม สุนัขยามสายตรวจ สุนัขสะกดรอย และสุนัขค้นหาทุ่นระเบิด เป็นต้น ทั้งนี้ ยุทธโศปกรณ์สมัยใหม่ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนั้นอาจมีข้อจำกัดบางประการ เช่น การได้กลิ่นที่ไม่หลากหลาย และความแน่นอนในการดมกลิ่น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่พบข้อมูลยืนยันว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับการใช้สุนัขในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงยังมีความจำเป็นต้องอาศัยขีดความสามารถอันเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของสุนัขทหาร ประกอบการปฏิบัติการกิจทางทหารต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายร่วมด้วย (Department of the Army, 2005) โดยทั่วไปนั้น การฝึกสุนัขเพื่อใช้งานทางทหารจะมีอายุอย่างน้อย 12 เดือน แต่ไม่เกิน 36 เดือน แล้วแต่สภาพร่างกายของสุนัข (Department of Defense, 2020) นอกเหนือจากเรื่องของอายุที่ควรฝึกได้แล้วก็ยังขึ้นอยู่กัสายพันธุ์ด้วย ซึ่งปัจจุบันสายพันธุ์ที่เลือกนำมาฝึกฝนและใช้งานมีอยู่ 4 สายพันธุ์หลัก คือ พันธุ์เยอรมันเชพเพิร์ด พันธุ์ลาบราดอร์ รีทรีฟเวอร์ พันธุ์ร็อตไวเลอร์ และพันธุ์โด้เบอร์แมนพินซ์เชอร์ โดยสุนัขแต่ละสายพันธุ์ก็จะมีจุดเด่นที่เหมาะสมกับการนำมาปฏิบัติการกิจในรูปแบบที่แตกต่างกัน (กองทัพบก, 2545;

ศูนย์ฝึกสุนัขทหาร, 2561) อย่างไรก็ตามท่ามกลางภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับวิวัฒนาการและความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้การใช้งานสุนัขทหารมีความสำคัญต่อปฏิบัติการเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก เช่น สุนัขทหารที่ร่วมปฏิบัติการกับหน่วยรบพิเศษของสหรัฐฯ ในการไล่ล่า นายอาบู บาการ์ อัล บักดาดี จนผู้นำสูงสุดของกลุ่มรัฐอิสลาม (ไอเอส) จนมุมที่อุโมงค์ลับภายในบ้านพักของตัวเองทางตะวันตกเฉียงเหนือของซีเรีย เมื่อวันอาทิตย์ที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2562 (“เผยภาพสุนัขทหารร่วมปฏิบัติการไล่ล่าผู้นำไอเอส-กำลังรักษาตัว”, 2562) นอกจากนี้ผลงานที่สำคัญในอดีตของการใช้สุนัขทหารของกองทัพบกไทย ได้แก่ การจัดกำลังพลและสุนัขทหารสนับสนุนกองทัพอากาศที่ 2 และกองกำลังสุรนารี ในการกิจป้องกันประเทศยุทธการช่องบก (พ.ศ.2529-2530) การจัดกำลังพลและสุนัขทหารสนับสนุนหมวดสุนัขทหาร กองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 1 ในการกิจตรวจค้นทุ่นระเบิดและรักษาความปลอดภัยในการฟื้นฟูเส้นทางคมนาคมในประเทศกัมพูชา (3 กุมภาพันธ์ 2535-6 สิงหาคม 2536) การจัดกำลังพลและสุนัขทหารสนับสนุนหมวดสุนัขทหารกองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 2 ในกองกำลังสหประชาชาติ และการจัดกำลังพลและสุนัขทหารสนับสนุนโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่แม่ฟ้าหลวง/แม่จัน ดอยตุง พ.ศ.2539-2542 (กองพันสุนัขทหาร, 2538) ส่งผลให้มีการพัฒนาการฝึกสุนัขทหาร เพื่อใช้สำหรับปฏิบัติการกิจที่สำคัญในด้านความมั่นคงของประเทศอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ประเภทของสายพันธุ์สุนัข มีดังนี้

1. สุนัขพันธุ์เยอรมันเชพเพิร์ด (German Shepherd) มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ปฏิบัติตามคำสั่งได้ดี อยากที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และมีความฉลาดเป็นอันดับ 3 ของโลก ดังนั้นจึงสามารถปฏิบัติการกิจได้ทุกหน้าที่

2. สุนัขพันธุ์ลาบราดอร์รีทรีฟเวอร์ (Labrador Retriever) มีนิสัยรักสนุก ขี้เล่น ชอบเอาอกเอาใจเจ้าของ มีความฉลาดหลักแหลม และมีความสามารถในการดมกลิ่นที่ดีเยี่ยม รวมไปถึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ง่าย จากความสามารถพิเศษดังกล่าวนี้ทำให้หน้าที่ส่วนใหญ่ คือ การถูกฝึกให้ใช้ความสามารถในการดมกลิ่น เช่น ฝึกให้เป็นสุนัขสะกดรอย ฝึกให้เป็นสุนัขตรวจค้นวัตถุระเบิด และฝึกให้เป็นสุนัขตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

3. สุนัขพันธุ์ร็อตไวเลอร์ (Rottweiler) สัญชาตญาณในการเอาตัวรอดสูง สามารถเรียนรู้คำสั่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีร่างกายที่แข็งแรง อดทน ฉลาด ซื่อสัตย์ รักเจ้าของ กล้าหาญ และแฝงไปด้วยความดุร้าย แต่ก็ชอบที่จะให้เจ้าของสัมผัสร่างกายอย่างทะนุถนอม ด้วยคุณสมบัติพิเศษเหล่านี้หน้าที่ที่เหมาะสม คือ การถูกฝึกมาให้เป็นสุนัขยาม และสุนัขยามสายตรวจ

4. สุนัขพันธุ์โดเบอร์แมนพินช์เชอร์ (Doberman Pinscher) มีนิสัยตื่นตัว เชื่องค้ำสั่งเจ้าของ มีความชาญฉลาด และมีสัญชาตญาณในการระวังภัยสูงมาก จึงถูกจัดให้เป็นสุนัขอารักขาที่ดีที่สุดในโลก ดังนั้นหน้าที่หลัก คือ ถูกฝึกมาให้เป็นสุนัขยาม และสุนัขยามสายตรวจ โดยในหน่วยทหารอเมริกันมารีนส์ ขนานนามสุนัขพันธุ์นี้ว่า “สุนัขปีศาจ”

ส่วนสายพันธุ์สุดท้ายที่เพิ่มเข้ามาอีก คือ สุนัขพันธุ์เบลเจียน มาลีนอยส์ (Belgian Malinois) เป็นสุนัขสายพันธุ์ดั้งเดิมของประเทศเบลเยียม อดีตเป็นหนึ่งในสี่สุนัขต้อนแกะที่ปัจจุบันได้รับความนิยมไปทั่วโลก โดยเฉพาะในวงการทหาร ตำรวจหน่วยอาวุธและยุทธวิธีพิเศษ (Special Weapons And Tactics: SWAT) หรือสุนัขอารักขาของกองทัพอากาศ สายพันธุ์นี้ง่ายต่อการฝึกให้รับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การตรวจค้นหา ยาเสพติดให้โทษ วัตถุระเบิด รวมถึงภารกิจค้นหาและช่วยเหลือมนุษย์ สุนัขพันธุ์มาลีนอยส์มีนิสัยคล้ายพันธุ์เยอรมันเชพเพิร์ด ทั้งท่วงท่าที่สง่างาม มีความสามารถในสายเลือด มีพลังสูงมาก ไม่ชอบอยู่นิ่ง รักเจ้าของ และ

ฉลาดว่องไว ด้วยคุณสมบัติพิเศษดังกล่าว จึงทำให้สามารถฝึกได้สารพัดหน้าที่ ทั้งคำสั่งให้สะกดรอย ไล่บอล ต้อนแกะ อารักขา ปืนเขา วิ่งตามจักรยานหรือแม้แต่ให้ลากเลื่อน ก็ทำได้ดี ซึ่งภาระหน้าที่เหล่านี้จะต้องได้รับการฝึกตั้งแต่วัยเด็ก (เม่นแคะ, 2559)

หลักการฝึกสุนัขทหารที่สำคัญ มี 5 ประการ ดังนี้ (กองทัพบก, 2545; Department of Defense, 2000)

1. รู้ว่าฝึกอย่างไร (Know-how) โดยหลักพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการฝึกคือผู้บังคับสุนัขต้องรู้ว่าการเคลื่อนย้าย การปฏิบัติ เทคนิค วิธีการ และตำแหน่งเป็นอย่างไร ก่อนที่จะฝึกสุนัขได้อย่างถูกต้อง การฝึกแต่ละอย่างจะมีการบรรยาย และการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานที่จะต้องยึดมั่นต่อวิธี และเทคนิคที่ถูกต้องเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ทำให้สุนัขปฏิบัติ และเชื่อฟังตามคำสั่งของผู้บังคับสุนัขอยู่ตลอดเวลา

2. การทำซ้ำ (Repetition) วิธีการที่สุนัขเรียนและพัฒนาไปสู่ความชำนาญในการปฏิบัติภารกิจ คือ การทำซ้ำโดยมีความจำเป็นอยู่ว่าสุนัขต้องได้รับคำสั่งชนิดเดียวกันซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่งสามารถตอบสนองตามความต้องการของผู้บังคับสุนัขทหาร อย่างไรก็ตาม ทั้งผู้บังคับสุนัขทหาร และสุนัขทหารอาจจะสูญเสียประสิทธิภาพไปได้โดยการฝึกคำสั่งใดคำสั่งหนึ่งมากเกินไปในห้วงระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้น จะเป็นการดีที่สุดเมื่อฝึกคำสั่งหนึ่งประมาณ 5 นาที แล้วเปลี่ยนไปฝึกคำสั่งอื่นต่อไป แต่หากวิธีนี้เป็นไปไม่ได้ อย่างน้อย 10 นาที แล้วให้ผ่านไปก่อนที่จะกลับมาฝึกคำสั่งเดิมอีกครั้งหนึ่ง ในการฝึกระยะแรกมีความจำเป็นที่จะต้องแสดงให้สุนัขรู้ว่าทำอะไร เมื่อได้รับคำสั่งเฉพาะ หากจำเป็นจะต้องจัดทำสุนัขให้ถูกต้องร่วมไปด้วย ควรหมั่นทำการฝึกซ้ำให้บ่อยครั้งเท่าที่จำเป็นจนกระทั่งสุนัขเรียนรู้ว่าจะทำอะไร เมื่อได้รับคำสั่ง ไม่ควรปล่อยให้สุนัขทำท่าที่ไม่ถูกต้อง

3. ความอดทน (Patience) เพื่อให้สุนัขปฏิบัติตามคำสั่งชนิดเดียวกันซ้ำจนกระทั่งทำได้ถูกต้อง ผู้บังคับสุนัขจะต้องควบคุมตนเองเป็นอย่างมาก หากผู้บังคับสุนัขไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีก็จะสูญเสียการควบคุม ซึ่งจะทำให้สุนัขสับสนได้

4. การชม (Praise) ผู้บังคับสุนัขที่มีความอดทนสามารถกระตุ้นสุนัขของตนเองอย่างถูกต้องด้วยการชมเมื่อใดก็ตามที่สุนัขสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้สำเร็จ แม้ว่า จะทำมากกว่าที่คาดหวังก็ควรจะให้รางวัลสุนัขเสมอ ด้วยการตบเบา ๆ ที่หัวไหล่ หรือด้วยวิธีอื่น เนื่องจากสุนัขจะมีความห่วงใยในการทำให้ผู้บังคับสุนัขพึงพอใจ และผู้บังคับสุนัขก็ควรจะตอบสนองโดยการชมสุนัขมาก ๆ เมื่อสุนัขถูกชมจะมีความรู้สึกว่าได้กระทำสิ่งที่ถูกต้อง และพร้อมที่จะกระทำอีกในคราวต่อไป เมื่อได้รับคำสั่งเดียวกัน มีวิธีการที่ได้ผลหลายอย่างที่น่าสนใจใช้ชมสุนัข โดยวิธีการที่น่าสนใจกันบ่อย ๆ คือ คำพูดที่แสดงออกถึงความเมตตา อ่อนโยน ผู้บังคับสุนัขบางคนอาจชอบตบสุนัขเบา ๆ ทุกครั้งที่จะให้รางวัล บางคนอาจยอมให้สุนัขไปวิ่งเล่น และเล่นด้วยประมาณ 2-3 นาที หรือยอมให้สุนัขทำตามสิ่งที่ชอบทำ และบางคนอาจจะนำเอาวิธีการชมทั้งสองอย่างมารวมกันก็ได้เนื่องจากสุนัขแต่ละตัวต้องการวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้บังคับสุนัขแต่ละคนจะต้องพิจารณาว่า วิธีใดที่มีความเหมาะสมที่สุดกับสุนัขของตนเอง ซึ่งจะได้จากการคลุกคลีกับสุนัขในห้วงแรก

5. การแก้ไข (Correction) สุนัขจะไม่เข้าใจสิ่งที่ถูกหรือผิดเหมือนกับมนุษย์ โดยสุนัขจะเรียนรู้ด้วยการให้รางวัล และการแก้ไขที่สอน หากสุนัขปฏิบัติไม่ถูกต้องอย่าปล่อยให้ทำต่อ ต้องหยุดการชม และพูดว่า “ไม่” หรือกระตุกสายจูงอย่างรวดเร็ว ซึ่งได้ผ่านการพิสูจน์แล้วว่า เป็นการแก้ไขที่พอเพียงแล้ว ผู้บังคับสุนัขจะต้องไม่ตบ ตี เตะ หรือทำร้ายสุนัขไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม เวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขทุกอย่าง สุนัขไม่สามารถเชื่อมโยงการทำโทษ ซึ่งเขาเคยทำผิดมาในอดีตก่อนการแก้ไขใหม่ได้ ดังนั้นการแก้ไขไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ควรจะทำทันที สำหรับการแก้ไขสุนัขที่มีลักษณะงุ่มง่าม ซักซ้าในการสอน กรณีต่าง ๆ เหล่านี้ควรแก้ไขโดยทำการฝึกให้ซ้ำลง นอกจากนี้ผู้บังคับสุนัขต้องเฝ้าสังเกต อุดหนุน ควบคุมตัวเองให้ได้ อีกทั้งมีความรอบคอบ และสุขุม เป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ไขพฤติกรรมสุนัข

การฝึกสุนัขทหารเฉพาะหน้าที่

กองทัพบกโดยกรมการสัตว์ทหารบก มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการใช้สุนัขทหารในหน้าที่ต่าง ๆ เช่น สุนัขยามสายตรวจ และสุนัขตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น สำหรับภารกิจการฝึกสุนัขทหารเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของกองทัพบกไทยตามคู่มือการฝึกด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร จะมีหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งในทุกหน้าที่ ส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละหน้าที่นั้น ๆ คือ การฝึกเฉพาะหน้าที่ทั้ง 7 หน้าที่ ดังนี้ (กรมการสัตว์ทหารบก, 2557)

1. สุนัขลาดตระเวน นอกจากมีการฝึกตามหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งแล้ว จะมีการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทางจมูก การฝึกการสร้าง ความสงสัย การฝึกลาดตระเวนขั้นต้น การฝึกลาดตระเวน ขั้นกลาง การฝึกลาดตระเวนขั้นสูง และการฝึกพิเศษ

2. สุนัขสะกดรอย นอกจากมีการฝึกตามหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งแล้ว จะมีการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทางจมูก การฝึกสุนัขสะกดรอย การฝึกสะกดรอยขั้นต้น การฝึกสะกดรอยขั้นกลาง การฝึกสะกดรอยขั้นสูง และการฝึกพิเศษ

3. สุนัขตรวจค้นทุ่นระเบิดและอุโมงค์ นอกจากมีการฝึกตามหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งแล้ว จะมีการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทางจมูก การฝึกสุนัขค้นทุ่นระเบิดขั้นต้น การฝึกสุนัขค้นทุ่นระเบิด ขั้นกลาง การฝึกสุนัขค้นทุ่นระเบิดขั้นสูง และการฝึกพิเศษ

4. สุนัขตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ นอกจากมีการฝึกตามหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งแล้ว จะมีการฝึกค้นหาและคาบสิ่งของ การฝึกค้นหาและจดจำกลิ่นยาเสพติดให้โทษพร้อมของรางวัล การฝึกการแจ้งเตือนของสุนัขตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ และการฝึกปฏิบัติการตรวจค้นยาเสพติดให้โทษและการแจ้งเตือน

5. สุนัขตรวจค้นวัตถุระเบิด นอกจากมีการฝึกตามหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งแล้ว จะมีการฝึกค้นหาและคาบสิ่งของ การฝึกค้นหาและจดจำกลิ่นสารตั้งต้นวัตถุระเบิดพร้อมของรางวัล การฝึกการแจ้งเตือนของสุนัขตรวจค้นวัตถุระเบิด และการฝึกปฏิบัติการตรวจค้นวัตถุระเบิดและการแจ้งเตือน

6. สุนัขยาม นอกจากมีการฝึกตามหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งแล้ว จะมีการฝึกช่วย การฝึกต่อสู้ การฝึกค้นหา การฝึกตรวจค้น ต่อสู้คุ้มกัน และควบคุม การฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งในภูมิประเทศและฝึกข้ามเครื่องกีดขวาง และการฝึกยามสายตรวจ

7. สุนัขยามสายตรวจ นอกจากมีการฝึกตามหลักการฝึกสุนัขทหาร และการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งแล้ว จะมีการฝึกช่วย การฝึกความดูในการควบคุมขั้นต้น การฝึกความดูในการควบคุมขั้นสูง การฝึกตรวจค้นอาคาร การฝึกสะกดรอย การฝึกค้นหาและเตือนภัย และการฝึกสายตรวจยานยนต์

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปสายพันธุ์สุนัขที่เหมาะสมกับภารกิจการฝึกสุนัขทหาร เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของกองทัพบกไทยในแต่ละหน้าที่ของสุนัขทหารได้ดังนี้

ตาราง สายพันธุ์สุนัขที่เหมาะสมกับการฝึกสุนัขทหารเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของกองทัพบกไทย

การปฏิบัติหน้าที่ ของสุนัขทหาร	สายพันธุ์สุนัข	เหตุผลประกอบ ความเหมาะสมของสายพันธุ์ในแต่ละหน้าที่
ลาดตระเวน	เยอรมันเชพเพิร์ด	มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ยากเรียนรู้ มีความฉลาดสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก
	เบลเจียน มาลีนอยส์	มีความสามารถในสายเลือด มีพลังสูงมาก ไม่ชอบอยู่นิ่ง รักเจ้าของ ฉลาดว่องไว
สุนัขสะกดรอย	ลาบราดอร์รีทรีฟเวอร์	มีความสามารถในการดมกลิ่นที่ดีเยี่ยม ฉลาด ชอบเอาใจเจ้าของ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี
	เยอรมันเชพเพิร์ด	มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ยากเรียนรู้ มีความฉลาดสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก
	เบลเจียน มาลีนอยส์	มีความสามารถในสายเลือด มีพลังสูงมาก ไม่ชอบอยู่นิ่ง รักเจ้าของ ฉลาดว่องไว
สุนัขตรวจค้นทุ่นระเบิด และอุโมงค์	เยอรมันเชพเพิร์ด	มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ยากเรียนรู้ มีความฉลาดสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก
สุนัขตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ	ลาบราดอร์รีทรีฟเวอร์	มีความสามารถในการดมกลิ่นที่ดีเยี่ยม ฉลาด ชอบเอาใจเจ้าของ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี
	เบลเจียน มาลีนอยส์	มีความสามารถในสายเลือด มีพลังสูงมาก ไม่ชอบอยู่นิ่ง รักเจ้าของ ฉลาดว่องไว
	เยอรมันเชพเพิร์ด	มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ยากเรียนรู้ มีความฉลาดสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก
สุนัขตรวจค้นวัตถุระเบิด	เยอรมันเชพเพิร์ด	มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ยากเรียนรู้ มีความฉลาดสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก
	เบลเจียน มาลีนอยส์	มีความสามารถในสายเลือด มีพลังสูงมาก ไม่ชอบอยู่นิ่ง รักเจ้าของ ฉลาดว่องไว
	ลาบราดอร์รีทรีฟเวอร์	มีความสามารถในการดมกลิ่นที่ดีเยี่ยม ฉลาด ชอบเอาใจเจ้าของ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี
สุนัขยาม	โดเบอร์แมนพินช์เชอร์	มีนิสัยตื่นตัว เชื่อฟังคำสั่งเจ้าของ มีความชาญฉลาด มีสัญชาตญาณในการระวังภัยสูงมาก
	ร็อตไวเลอร์	มีร่างกายที่แข็งแรง อดทน ฉลาด ซื่อสัตย์ กล้าหาญ และแฝงไปด้วยความดุร้าย
	เยอรมันเชพเพิร์ด	มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ยากเรียนรู้ มีความฉลาดสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก
สุนัขยามสายตรวจ	ร็อตไวเลอร์	มีร่างกายที่แข็งแรง อดทน ฉลาด ซื่อสัตย์ กล้าหาญ และแฝงไปด้วยความดุร้าย
	โดเบอร์แมนพินช์เชอร์	มีนิสัยตื่นตัว เชื่อฟังคำสั่งเจ้าของ มีความชาญฉลาด มีสัญชาตญาณในการระวังภัยสูงมาก
	เยอรมันเชพเพิร์ด	มีนิสัยกระตือรือร้น กล้าหาญ เชื่อฟังเจ้านาย ยากเรียนรู้ มีความฉลาดสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก

ที่มา: กองทัพบก, 2545 และ ศูนย์ฝึกสุนัขทหาร, 2561

เหตุผลในการนำสุนัขมาใช้งานทางทหาร

สำหรับการฝึกในหนึ่งวันของสุนัขทหาร จะได้รับการฝึกอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับทหาร โดยในช่วงเช้า เวลา 5.30-6.30 น. สุนัขทหารที่อยู่ในการฝึกจะต้องวิ่งออกกำลังกายพร้อมกับทหารผู้ควบคุม หลังจากนั้น ในช่วง 9.00-12.00 น. จะเป็นช่วงเวลาของการฝึกทักษะต่าง ๆ ตามหน้าที่ให้กับสุนัขทหาร ไม่ว่าจะเป็นการฝึกให้เชื่อฟังคำสั่งพื้นฐาน การฝึกการควบคุมร่วมกับทหารผู้ควบคุม การฝึกเฉพาะหน้าที่ (ฝึกดมกลิ่นวัตถุแปลกปลอม ฝึกกระวังภัย ฝึกลาดตระเวน ฯลฯ) ส่วนช่วงเวลาในการให้อาหารจะอยู่ในช่วง 15.00-16.00 น. หลังจากนั้น ก็จะปล่อยให้สุนัขพักผ่อน จะทำอย่างนี้เป็นประจำทุกวัน และเพิ่มศักยภาพในการฝึกฝนของสุนัขที่อยู่ในการฝึกขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยสุนัขทหารของกองทัพไทยจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการนำสุนัขมาใช้ในการใช้งานทางทหาร ดังนี้ต่อไปนี (เว็บมาสเตอร์มะเหมี่ยว, 2562)

1. ความฉลาด สุนัขทหารจะต้องสามารถเข้าใจคำพูดมนุษย์ และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องไม่น้อยกว่า 100 คำ ถ้าเทียบกับมนุษย์ก็จะเท่ากับเด็กอายุ 8 ขวบ ซึ่งเพียงพอในสื่อสารระหว่างทหารผู้ฝึก และสุนัขที่จะต้องทำงานร่วมกัน

2. ประสาทสัมผัสพิเศษ สุนัขทหารมีประสาทสัมผัสพิเศษ เมื่อเทียบกับมนุษย์แล้วดีกว่าหลายเท่า หูของสุนัขสามารถรับคลื่นเสียงดีกว่ามนุษย์ 6 เท่า ทำให้รับฟังได้ดีกว่า 20 เท่า จมูกของสุนัขดีเป็นพิเศษ สามารถแยกกลิ่นออกมาได้ดีกว่ามนุษย์ 40 เท่า สุนัขมองเห็นดีกว่ามนุษย์ 10 เท่า ทำให้สามารถใช้ในการพิสูจน์ทราบได้รวดเร็วและแน่นอน

3. ความดูแลและความกล้าเนื่องจากสุนัขมีสัญชาตญาณในการต่อสู้อยู่แล้ว เมื่อได้นำมาฝึกเพิ่มเติมจะมีคุณสมบัติในการต่อสู้เหมาะสมกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติ

4. ห่วงอาณาเขตของตัวเอง ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้จะมีประโยชน์ในการฝึกให้สุนัขทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ได้ดีมาก

5. ความซื่อสัตย์และจงรักภักดี เพราะเมื่อสุนัขมีความจงรักภักดีต่อเจ้าของแล้วก็ย่อมที่จะหวงแหน และระวังป้องกันภัยผู้เป็นเจ้าของ

6. ความแข็งแรงอดทน สุนัขทหารต้องมีร่างกายที่แข็งแรงมาก และมีความอดทนสูง ต้องสามารถทนต่อสภาพภูมิประเทศและสภาพดินฟ้าอากาศได้ทุกรูปแบบ เพื่อไม่ให้เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติการกิจ

7. สีสันพรางตา ถ้าสังเกตจะพบว่าสุนัขทหารทั้งหมดจะมีสีที่ค่อนข้างเข้ม เพราะจะสามารถพรางตาในขณะที่ปฏิบัติการในภูมิประเทศได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ยังมีเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการนำสุนัขมาใช้งานทางทหาร คือ มีความเป็นมิตรกับมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ได้รู้จักการเลี้ยงสุนัข และการใช้สุนัขในงานเกี่ยวกับการต่อสู้ การระวางภัยมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ โดยจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้ค้นพบนั้น พอจะประมาณได้ว่า ในสมัยก่อนคริสต์ศักราชกว่า 2,000 ปี ปรากฏว่ามีการใช้สุนัขในการช่วยสังคนมนุษย์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ล่าสัตว์ และการใช้เฝ้าเคหสถาน เป็นต้น (กรมการสัตว์ทหารบก, ศูนย์การสุนัขทหาร, ม.ป.ป.)

ความจำเป็นในการใช้สุนัขทหารของกองทัพไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันยังมีความจำเป็นในการใช้สุนัขทหารของกองทัพไทยที่เป็นภารกิจหลัก คือ การจัดชุดสุนัขทหารสนับสนุนภารกิจด้านยุทธการร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจประจำจังหวัดทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในการปฏิบัติหน้าที่ 3 หน้าที่ ได้แก่ สุนัขตรวจค้นทุ่นระเบิดและอุโมงค์ สุนัขลาดตระเวน และสุนัขสะกดรอย โดย 1 ชุดสุนัขทหาร จะประกอบด้วยสุนัขทหาร 1 ตัว กับผู้บังคับสุนัขทหาร 1 นาย อีกทั้งยังมีการจัดชุดสุนัขทหารในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวสนับสนุนศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ ศูนย์บัญชาการทางทหารกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งปัญหาทุ่นระเบิดของประเทศไทย

เกิดขึ้นเนื่องจากตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาทั้งความขัดแย้งทางอุดมการณ์ แนวความคิดภายในประเทศ และความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้การแก้ปัญหาความขัดแย้งส่วนใหญ่มักจบลงด้วยการใช้ความรุนแรง การใช้อาวุธ รวมทั้งการใช้ทุ่นระเบิด ซึ่งเป็นอาวุธที่นิยมใช้อย่างกว้างขวางในขณะนั้น ทำให้พื้นที่ภายในบางส่วนและบริเวณชายแดนทั้ง 4 ด้านรอบประเทศ ประสบปัญหาจากทุ่นระเบิด และสรรพวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด (Unexploded Ordnance: UXO) ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ตามแนวชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตามสถานที่สำคัญ เช่น กองบัญชาการกองทัพบก หรืองานสำคัญต่าง ๆ ก็จะมีการใช้สุนัขดม หรือสุนัขดมสายตรวจ สำหรับภารกิจในการตรวจค้นวัตถุระเบิดจะใช้สุนัขตรวจค้นวัตถุระเบิด ส่วนสุนัขตรวจค้นยาเสพติดให้โทษจะใช้ตรวจค้นยาเสพติด

ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น สนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น นอกจากนั้น ในปัจจุบันยังมีการฝึกสุนัขเพื่อประโยชน์ต่อสังคม เช่น สุนัขนำทางสำหรับผู้พิการทางสายตา โดยมีการจัดโครงการสุนัขเพื่อนำทางสำหรับคนตาบอดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย เครือเจริญโภคภัณฑ์ และกองทัพบก ซึ่งทางกองทัพบกนั้นได้มีการมอบหมายให้ “กรมการสัตว์ทหารบก” ให้การสนับสนุนด้านพลชุดครูต้นแบบไว้สอนวิชาให้กับบุคลากรเพื่อเป็นแนวทางฝึกให้กับสุนัขนำทาง อีกทั้งยังมีการสนับสนุนในส่วนของการฝึกเพื่อการฝึก มีการนำสุนัขสายพันธุ์ลาบราดอร์รีทรีฟเวอร์จำนวน 20 ตัว มาทำการฝึก โดยคาดการณ์ว่าจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการประมาณ 3-5 ปี ควบคู่ไปกับการจัดตั้งสถาบันสุนัขนำทางของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไปด้วย (“พม.ร่วมพระราชรัฐมูตโครงการสุนัขนำทางคนตาบอดครั้งแรก”, 2560)

ภาพ การปฏิบัติงานของชุดสุนัขตรวจค้นทุ่นระเบิดในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา เมื่อปี พ.ศ.2561
ที่มา: หน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรม, 2561

บทสรุป

การฝึกสุนัขทหารของกองทัพบก มี 4 สายพันธุ์หลัก ได้แก่ พันธุ์เยอรมันเชพเพิร์ด พันธุ์ลาบราดอร์รีทรีฟเวอร์ พันธุ์ร็อตไวเลอร์ และพันธุ์โดเบอร์แมนพินซ์เชอร์ ส่วนสายพันธุ์สุดท้ายที่เพิ่มเข้ามาก็คือ สุนัขพันธุ์เบลเจียน มาลีโนยส์ โดยหลักการฝึกสุนัขทหารที่สำคัญ มี 5 ประการ คือ 1) รู้ว่าฝึกอย่างไร 2) การทำซ้ำ 3) ความอดทน 4) การชม และ 5) การแก้ไข ซึ่งเคล็ดลับหลักในการฝึกสุนัข คือ การได้รับรางวัล แต่สิ่งที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับสุนัข เนื่องจากปกติสุนัขจะเทียบเป็นสัตว์ฝูง เพราะมนุษย์ได้พัฒนาสายพันธุ์สุนัขมาเป็นสุนัขบ้าน ดังนั้น สุนัขจะเชื่อจำฝูง ฉะนั้นผู้ฝึกสุนัขจึงได้ใช้ความเป็นจำฝูงมาเป็นผู้ควบคุมทำให้สุนัขจะเชื่อฟัง รวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ฝึกสุนัขกับสุนัขด้วย โดยหลักการฝึกสุนัขทหารกับสุนัขทั่วไปจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่จุดประสงค์ที่ต้องการจะแตกต่างกัน ถ้าเป็นสุนัขทั่วไปอาจจะแค่อยากให้เชื่อฟัง ให้นั่ง ให้หมอบ ซึ่งสุนัขทหาร

ก็จะเหมือนกัน เพียงแต่ว่าการฝึกสุนัขทหารจะมีการหวังผลมากกว่า เช่น เมื่อพบวัตถุระเบิด ยาเสพติด หรือคนร้าย สุนัขจะเตือน จะเห็นได้ว่าพื้นฐานการฝึกก็จะเหมือนกัน แต่สุนัขทหารจะฝึกมากกว่าสุนัขทั่วไป ทำให้ต้องคัดเลือกตัวที่เก่ง ฉลาด และแข็งแรง มาทำการฝึกเพื่อเป็นสุนัขทหารของกองทัพบกไทย สำหรับภารกิจการฝึกสุนัขทหารเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของกองทัพบกไทยตามคู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร ซึ่งจะมีหลักการฝึกสุนัขทหารและการฝึกเชื่อฟังตามคำสั่งในทุกหน้าที่ ส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละหน้านั้น ๆ คือ การฝึกเฉพาะหน้าที่ทั้ง 7 หน้าที่ ได้แก่ 1) ลาดตระเวน 2) สกปรอย 3) ตรวจค้นทุ่นระเบิดและอุโมงค์ 4) ตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ 5) ตรวจค้นวัตถุระเบิด 6) ยาม และ 7) ยามสายตรวจ ซึ่งในปัจจุบันศูนย์การสุนัขทหาร กรมการสัตว์ทหารบก มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการฝึกและใช้สุนัขทหารในหน้าที่ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการสัตว์ทหารบก, ศูนย์การสุนัขทหาร. (ม.ป.ป.). *คู่มือการฝึกสุนัขทหาร โรงเรียนสุนัขทหาร ศูนย์การสุนัขทหาร กรมการสัตว์ทหารบก*. นครราชสีมา: ศูนย์การสุนัขทหาร กรมการสัตว์ทหารบก.
- _____. (2557). *คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร (สำหรับ สุนัขตรวจค้นทุ่นระเบิดและอุโมงค์)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.
- _____. (2557). *คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร (สำหรับ สุนัขตรวจค้นยาเสพติดให้โทษ)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.
- _____. (2557). *คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร (สำหรับ สุนัขตรวจค้นวัตถุระเบิด)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.
- _____. (2557). *คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร (สำหรับ สุนัขยาม)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.
- _____. (2557). *คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร (สำหรับ สุนัขยามสายตรวจ)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.
- _____. (2557). *คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร (สำหรับ สุนัขลาดตระเวน)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.
- _____. (2557). *คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกผู้บังคับสุนัขทหาร (สำหรับ สุนัขสกปรอย)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.

กองทัพบก. (2545). *คู่มือเทคนิคว่าด้วยการใช้สุนัขทหาร (คท. 13-1)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.

_____. (2545). *คู่มือราชการสนาม ว่าด้วยกองพันสุนัขทหาร (รส. 13-100-2)*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.

กองพันสุนัขทหาร. (2538). *อัตราการจัดและยุทโธปกรณ์ หมายเลข 4-25*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.

เว็บมาสเตอร์มะเหมี่ยว. (2562). *สัมภาษณ์ เจาะลึกชีวิต นักรบสายจูงผู้กล้า แห่งกองทัพบกไทย*. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์

2562, จาก <https://www.dogilike.com/content/tip/3395/>

เผยภาพสุนัขทหารร่วมปฏิบัติการล่าผู้นำไอเอส-กำลังรักษาตัว. (2562, 29 ตุลาคม). *กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน

2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/852574>

พม.ร่วมประชารัฐผุดโครงการสุนัขนำทางคนตาบอดครั้งแรก. (2560, 15 กันยายน). *ไทยรัฐออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน

2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1070844>

เม่นแกระ. (2559, 15 พฤษภาคม). *เบลเจียน มาลินอยส์ กล้าหาญ-ห้าวสุด ๆ. คม ชัด ลึก*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562,

จาก <http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/227606>

ศูนย์ฝึกสุนัขทหาร. (2561). *แนะนำสายพันธุ์สุนัขที่นิยมนำมาฝึกเพื่อเป็นสุนัขทหาร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2561, จาก

<http://mint26th.blogspot.com/2015/04/blog-post.html>

หน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรม. (2561). *รายงานการปฏิบัติงานของชุดสุนัขตรวจค้นทุ่นระเบิดในพื้นที่เสี่ยงภัย*

บ้านเมะยี่ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา. กรุงเทพฯ: ศูนย์บัญชาการทางทหาร, ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ.

Department of Defense. (2000). *Military Working Dog Procurements* (Audit report). Washington:

Office of the Inspector General, DoD.

_____. (2020). *341st Training Squadron*. Retrieved February 17, 2020 from [https://www.k9history.com/](https://www.k9history.com/departement-defence-mwd-training.htm)

[departement-defence-mwd-training.htm](https://www.k9history.com/departement-defence-mwd-training.htm)

Department of the Army. (2005). *Military Working Dogs-Field Manual No. 3-19.17*. Washington:

Headquarters, Department of the Army.

แนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

The Development of the Special Warfare Command Personnel

บทความวิจัย

อลงกต เฟงพิศ¹ และ สุชีพ พิริยสมิทธิ์²

Alongkot Pengpis and Suchee Phiriyasamith

สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10250

Program in Public Policy and Management, Graduate School, Kasem Bundit University,

Bangkok, Thailand 10250

E-mail: pengpis@gmail.com¹ and E-mail: rajaputr@gmail.com²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ เป็นการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ระดับนโยบาย ระดับบริหาร รวมทั้งทำการสนทนากลุ่มระดับปฏิบัติการของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

ผลการวิจัยพบว่า เดิมหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ จะคัดเลือกกำลังพลที่มีความพร้อมทางการทหารจาก หน่วยต่าง ๆ ภายในกองทัพบก ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงการคัดเลือกกำลังพล กล่าวคือ การคัดเลือกทหารกองหนุน เป็นนายทหารประทวนนั้นใช้เพียงการทดสอบร่างกาย และความรู้ทางวิชาการ ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และต้องผ่านการคัดเลือกทหารกองประจำการหรือสำเร็จหลักสูตรการศึกษาชั้นปีที่ 3 จากกรมการรักษาดินแดนเท่านั้น และเมื่อ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษได้บรรจุทหารกองหนุนเป็นนายทหารประทวนแล้ว จึงมีความรู้ทางทหารประจำการเบื้องต้น เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติงานในหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษได้ ดังนั้น แนวทางการพัฒนากำลังพล ของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ คือ การปรับปรุงแก้ไขระเบียบว่าด้วยการรับสมัครกำลังพลเพื่อเข้ารับราชการ ในหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ตามอนุมัติท้ายหนังสือกองทัพบก การปรับปรุงหลักนิยมเดิมให้ทันสมัย จัดทำคู่มือ ประกอบหลักนิยม โดยการแต่งตั้งกำลังพลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางทหารเฉพาะ การกำหนดระเบียบการฝึก ตั้งแต่การฝึกความชำนาญการทางทหาร จนถึงการฝึกภาคกองพัน และส่งเสริมให้กำลังพลฝึกทำหน้าที่ ด้านฝ่ายอำนวยการ ตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงชุดปฏิบัติการพิเศษ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
Student of Ph.D. Program in Public Policy and Management, Graduate School, Kasem Bundit University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
Lecturer of Ph.D. Program in Public Policy and Management, Graduate School, Kasem Bundit University

คำสำคัญ: การพัฒนา, กำลังพล, หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

Abstract

The dissertation, titled in “The Development of the Special Warfare Command Personnel”, is conducted by using qualitative method in order to analytically study problems and obstacles in the development of the Special Warfare Command personnel, and find out the solutions to deal with those problems and obstacles. The data are collected by in-depth interviews with the military commanders, both at policy and command levels, and by focus group discussion at operational levels in the Special Warfare Command.

The results of this study reveal that the Special Warfare Command originally recruited its army personnel from all branches in the Royal Thai Army based on their military readiness. However, the recruitment process was later changed in such that non-commissioned officers were selected from reserve soldiers. Requirements of the recruitment process include passing the physical test, junior high school graduation, and completion of the conscription of military service or the three-year course from the Territorial Defense Command. As a result, the recruited non-commissioned officers of the Special Warfare Command are generally educated with only basic knowledge of the enlisted soldiers. This basic knowledge is insufficient for completing military operations in the Special Warfare Command. Guidelines for enhancing the personnel performance of the Special Warfare

Command are recommended in this study. The guidelines include revision of the personnel recruitment process for the Special Warfare Command as per the approval letter from the Royal Thai Army, an update on the Thai Royal Army doctrine, and the development of the manual for the updated doctrine. The manual should be developed by the highly knowledgeable and specialized army officers. The training regulations should be revised to include military expertise trainings as well as battalion-level trainings and the personnel should be encouraged to practice performing general staff officer tasks individually and in special warfare operations team.

Keywords: Development, Personnel, Special Warfare Command

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ และนโยบายความมั่นคงของชาติ ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติในการป้องกันและต่อสู้กับภัยคุกคามทางทหารจากภายนอกประเทศ การก่อความไม่สงบภายในประเทศ ความร่วมมือกับมิตรประเทศตามนโยบายของรัฐบาลในการรักษาความสงบและความมั่นคงปลอดภัยในภูมิภาค รวมทั้งการคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติ โดยกำหนดแนวคิดในการจัดเตรียม และพัฒนากองทัพให้มีความพร้อมเพื่อป้องกันประเทศ

กองทัพบกใช้ยุทธศาสตร์นี้ในการกำหนดแนวคิดที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติการร่วมกับเหล่าทัพอื่น ส่วนราชการอื่น และกองทัพบกมิตรประเทศ ทั้งการปฏิบัติการทางทหาร

และการกิจทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม รวมทั้งการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนมีเครื่องมือด้านการประชาสัมพันธ์ สามารถตอบสนองการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลได้อย่างรวดเร็วเพราะกองทัพบกมีหน่วยต่าง ๆ กระจายอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศ สามารถให้การช่วยเหลือได้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ส่วนด้านการใช้กำลัง เพื่อป้องกันราชอาณาจักรจากภัยคุกคามภายนอกประเทศ การปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ การคุ้มครองรักษาสovereignty ของชาติ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ การพัฒนาประเทศ ตลอดจนการสนับสนุนรัฐบาลและประชาชนในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติในรูปแบบต่าง ๆ กองทัพบกได้พัฒนาเสริมสร้างกำลังกองทัพทั้งในด้านโครงสร้างกำลังและด้านความพร้อมรบให้มีขีดความสามารถที่จะทำการรบได้อย่างต่อเนื่อง และมีความทันสมัยให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม เพื่อให้สามารถตอบสนองภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งภารกิจหลักในการป้องกันประเทศและการกิจช่วยเหลือสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนและการช่วยพัฒนาประเทศ (หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ, 2555, น.3)

ในวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2497 กองทัพบกได้จัดตั้งหน่วยรบพิเศษของกองทัพไทยขึ้นเป็นหน่วยแรกในนามของกองพันทหารพลร่ม มีที่ตั้ง ณ บ้านป่าหวาย ตำบลป่าตาล อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งการปฏิบัติการพิเศษ (Special Operation) แตกต่างไปจากการปฏิบัติการทางทหารตามแบบ (การปฏิบัติการรบตามปกติเฉพาะในพื้นที่การรบ) มีคุณลักษณะเฉพาะตัว นอกจากนี้ยังสามารถเกิดขึ้นได้

ในสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติการที่ไม่เหมาะสม และความแตกต่างในเรื่องความต่อเนื่องในการปฏิบัติการด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการพิเศษมุ่งไปสู่จุดอ่อนทางทหารของฝ่ายข้าศึก และอาจได้รับมอบวัตถุประสงค์ที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ หรือวัตถุประสงค์ทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคมจิตวิทยาของยุทธบริเวณโดยตรงก็ได้ แต่ในระดับยุทธการนั้น หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษถูกนำมาใช้ในมาตรการอ้อมกำลังทางยุทธศาสตร์ เพื่อเปิดโอกาสให้กำลังส่วนอื่นไปวางในพื้นที่ที่เหมาะสมตามความต้องการ การปฏิบัติการพิเศษส่วนมากถูกกำหนดขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อหันเหกำลังของฝ่ายข้าศึกให้เข้าไปสู่ยุทธบริเวณ โดยการป้องกันการรวมกำลังของฝ่ายข้าศึก ในปัจจุบันกำลังพลหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษต้องปฏิบัติงานในความขัดแย้งที่ยืดเยื้อยาวนาน การตอบสนองต่อความขัดแย้งแตกต่างกันไปตามแต่กรณี หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษจึงเป็นทางเลือกของหน่วยบัญชาการระดับสูง เพื่อป้องกันหรือจำกัดความต้องการในการใช้กำลังรบตามแบบ การปฏิบัติการในลักษณะปกปิดของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ช่วยให้สามารถรักษาความอ่อนตัวทางการทูต รวมถึงทำให้มหาอำนาจอื่น ๆ ยอมรับผลของการปฏิบัติการในสงครามจำกัดและสงครามทั่วไป หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษสามารถปฏิบัติการได้ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี เพื่อให้เกิดอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการทางลึก การรบประชิด และการปฏิบัติการในเขตหลัง (หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ, 2550, น.1-6)

อนึ่งในปัจจุบันกระทรวงกลาโหมประสบปัญหาด้านกำลังพล กล่าวคือ สัดส่วนกำลังพลของกระทรวงกลาโหมยังขาดความสมดุลระหว่างระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการ ความคับคั่งของกำลังพลชั้นยศสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อายุเฉลี่ยของกำลังพลในหน่วยปฏิบัติการรบ (มีจำนวนกำลังพลสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) เกินกว่าร้อยละ 20

ของยอดกำลังพลโดยรวม) ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานโดยรวม เพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าว กระทรวงกลาโหมจึงจัดให้มีโครงการเกษียณอายุราชการ ก่อนกำหนด โดยจงใจให้ข้าราชการทหารทุกชั้นยศที่มีอายุ ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ลาออกจากราชการก่อนกำหนด มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างอายุกำลังพลในส่วนที่ปฏิบัติ การรบ จากการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวในห้วงปี พ.ศ.2557-2559 ทำให้เกิดสภาพปัญหา กำลังพลภายใน หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ดังนี้ (กองทัพบก, 2556)

1. หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษมีกำลังพล ส่วนกำลังรบ ประมาณ 3,000 นาย ในห้วงปี พ.ศ.2553-2557 มีกำลังพลลาออกสะสม ประมาณ 1,000 นาย หรือ ประมาณหนึ่งในสามของกำลังพลที่มีอยู่ ซึ่งก่อให้เกิด ผลกระทบ คือ การขาดแคลนกำลังพลในเชิงปริมาณ โดยทันทีและผลกระทบตามมา คือ ประสิทธิภาพและ ความพร้อมในการปฏิบัติการกิจ ดังนั้น หน่วยบัญชาการ สงครามพิเศษจึงได้ขอรับการสนับสนุนกำลังพลจาก กองทัพบก เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งกองทัพบกได้อนุมัติ ให้บรรจทหารกองหนุนเป็นนายทหารประทวน จำนวน 5 รุ่น รุ่นละ 200 นาย รวมจำนวน 1,000 นาย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2559 ทำให้มีสถานภาพกำลังพลที่สอดคล้อง ต่อความพร้อมในการปฏิบัติการกิจได้ (กองทัพบก, 2556)

2. การคัดเลือกทหารกองหนุนเป็นนายทหาร ประทวนนั้น ใช้เพียงการทดสอบร่างกายและความรู้ทาง วิชาการ ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และต้องผ่านการคัดเลือก ทหารกองประจำการหรือสำเร็จหลักสูตรการศึกษาชั้นปีที่ 3 จากกรมการรักษาดินแดน (หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ, 2557) เท่านั้น และเมื่อหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ได้บรรจทหารกองหนุนเป็นนายทหารประทวนแล้ว จึงมี ความรู้ทางทหารประจำการเบื้องต้นเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอ ที่จะสามารถปฏิบัติงานในหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษได้ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ จึงได้ขออนุมัติกองทัพบก

ในการฝึกความชำนาญเฉพาะหน้าที่หลักสูตรเร่งรัด เป็นส่วนรวม เพื่อให้พลทหารกองหนุนที่บรรจุเป็น นายทหารประทวน มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะหน้าที่ สามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งในชุดปฏิบัติการรบพิเศษ

ด้วยบทบาท และภารกิจอันหลากหลายของ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษซึ่งต้องใช้กำลังพลที่ได้รับ การฝึกหัดมาเป็นพิเศษ ต้องมีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ทศนคติ (Attitude) และความสามารถ (Ability) เพื่อสามารถตอบสนองภารกิจของหน่วยเหนือ ได้ทั้งในยามปกติและยามสงคราม สามารถเผชิญและ ลดภัยคุกคามจากภายนอกประเทศได้ แต่ปัจจุบันความรู้ ที่กำหนดไว้ในหลักนิยมหน่วยรบพิเศษ และความรู้ที่ได้ จากประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ยังมีได้ถูกกำหนดไว้ เป็นมาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนักรบพิเศษ ดังนั้น การพัฒนากำลังพลให้มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญ จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนากำลังพลหน่วยบัญชาการ สงครามพิเศษเพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จ เมื่อได้รับ มอบภารกิจจากกองทัพบก โดยทำการศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาการพัฒนา กำลังพล ของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ และเพื่อนำเสนอ แนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนา กำลังพลของหน่วย บัญชาการสงครามพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการพัฒนา กำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากำลังพลของ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้กำหนดวิธีการศึกษาจาก

เอกสาร (Documentary Study) ที่เกี่ยวข้องกับขีดความสามารถทางการทหารด้านกำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ การกำหนดขีดความสามารถในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ งานวิจัย ตำรา และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) รวมถึงการทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการพิเศษที่มีบทบาท และภารกิจในการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบายของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีบทบาท และภารกิจในด้านการควบคุมการปฏิบัติของหน่วยรบพิเศษ จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่มีบทบาท และหน้าที่ในการใช้กำลังในการปฏิบัติการพิเศษ จำนวน 16 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแนวคำถาม ซึ่งมีลักษณะปลายเปิด ประกอบด้วยหัวข้อย่อย จำนวน 5 หัวข้อ และแต่ละหัวข้อย่อยมีข้อคำถาม จำนวน 12 ข้อ ที่เกี่ยวข้องกับขีดความสามารถทางด้านการทหารของกำลังพลหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ทั้ง 5 ด้าน (ด้านความเป็นนักรบด้านความเป็นนักรบการข่าว ด้านความเป็นครู ด้านความเป็นฝ่ายอำนวยการ และด้านความเป็นนักจัดตั้ง) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำไปทดสอบกับประชากรที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 1 คน โดยใช้สถานที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงสถานที่จริง รวม 3 ครั้ง ก่อนการนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยนำข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ไปถามผู้ให้ข้อมูลหลักที่ละข้อ รวมทั้งการถามซ้ำเพื่อขอความกระจ่างในประเด็นที่ผู้วิจัยยังไม่เข้าใจคำตอบ โดยใช้การจดบันทึก และให้ผู้ช่วยผู้วิจัยบันทึกเสียงสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง

4.2 การทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัยจัดเตรียมห้องประชุมเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน โดยนำข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ไปถามผู้ให้ข้อมูลหลักที่ละข้อด้วยการถามทีละคนจนครบ โดยการจดบันทึกและให้ผู้ช่วยผู้วิจัยบันทึกเสียงสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง แล้วจึงสรุปคำตอบเป็นข้อ ๆ โดยกำหนดให้การตอบเป็นไปอย่างมีอิสระ มีความเป็นกันเอง และมีพลวัตเพื่อให้ได้คำตอบที่แท้จริง

4.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยนำเอาจุดยืนทางปรัชญาที่มีผลต่อจริยธรรมในการทำงานมาเป็นกรอบจริยธรรมในการวิจัย โดยยึดถือจุดยืนที่ยึดความถูกต้องของการทำหน้าที่เป็นหลัก ซึ่งได้แก่ การยึดมั่นในวิชาชีพ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเคารพแหล่งข้อมูลอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามจริยธรรมพื้นฐานทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ การขอความยินยอมโดยการให้ข้อมูลที่เพียงพอก่อน การรักษาความลับของแหล่งข้อมูล และการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดกับแหล่งข้อมูล

5. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลดังนี้

5.1 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ เพื่อวัดความแม่นยำตรงและมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล

5.2 ด้านข้อมูลทำการตรวจสอบเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ เวลา การนำคำถามเดียวกัน ไปสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันว่า ผลที่ได้จากการเปรียบเทียบข้อมูลนั้นตรงกันหรือไม่ หากพบว่าข้อมูลตรงกัน แสดงว่าข้อมูลดังกล่าว มีความแม่นยำตรงและมีความน่าเชื่อถือ

5.3 ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน แต่เป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกต ควบคู่กับการสัมภาษณ์พร้อมกันนั้นเพื่อศึกษาข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่ปักใจเชื่อว่าแหล่งข้อมูลที่ได้มานั้น เป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ครบถ้วน

5.4 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าผู้วิจัยมีข้อมูลที่ทันสมัยและเพียงพอที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล ระหว่างทำการเก็บข้อมูลและหลังจากผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และงานวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ ด้วยการจำแนกประเภท การตีความ และการพรรณนา เพื่อให้ได้ประเด็นที่ถูกต้องมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของขีดความสามารถกำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ รวมทั้งสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ทศนคติ (Attitude) และความสามารถ (Ability) ที่ทุกนายพึงมีในภาพรวม เพื่อรองรับบทบาทและภารกิจเฉพาะตามที่หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษได้รับมอบภารกิจ และพื้นที่รับผิดชอบจากกองทัพบก โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การให้ความหมายกับข้อมูลโดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล 2) นำเอาความหมายที่ให้ไว้ในข้อ 1 มาแยกประเภท รวมถึงจัดหมวดหมู่ตามความหมายของข้อมูล และ

3) นำความหมายที่จัดหมวดหมู่แล้วมาตีความ วิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคการพัฒนา กำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ แล้วจึงดำเนินการสังเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาอุปสรรคการพัฒนา กำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ต้องมีความสามารถ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ประการ คือ เป็นนักรบ เป็นนักปฏิบัติการข่าว เป็นครู เป็นฝ่ายอำนวยการ และเป็นนักจัดตั้ง กระบวนการการฝึกให้มีความเหมาะสมทางกระบวนการได้หมายความว่า ทุกคนจะเป็นนักรบที่ดีได้ ต้องปลูกฝังและถ่ายทอดอุดมการณ์รักชาติ มุ่งมั่น และความต้องการที่จะเป็นทหาร กระบวนการสร้างความ เป็นนักปฏิบัติการข่าว ครู และฝ่ายอำนวยการจำเป็นต้องใช้เวลาและประสบการณ์ กระบวนการสร้างนักจัดตั้งต้องทำให้เกิดจากสัญญาตญาณ และมีความรอบรู้ มีไหวพริบ มีทักษะในการโน้มน้าวใจคน ผลการวิจัยพบว่ากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษมีความสามารถลดลงทุกด้าน โดยมีสาเหตุ ดังนี้

1.1 นโยบายการรักษายอดกำลังพลที่ไม่สมดุล เนื่องจากโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนดทำให้กำลังพลที่มีความรู้ และประสบการณ์ลาออกจำนวนมาก ทำให้การปลูกฝังและถ่ายทอดความเป็นนักรบพิเศษจากผู้ที่มีประสบการณ์ ไม่สามารถทำได้

1.2 กระบวนการการคัดเลือกคนเข้ามาอยู่ในหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ปัจจุบันยังไม่เหมาะสม มีการรับสมัครจากบุคคลพลเรือนที่ผ่านการเกณฑ์ทหาร โดยเน้นร่างกายก่อนความรู้ความสามารถ สติปัญญา ทำให้ได้กำลังพลบรรจุใหม่ไม่มีความชำนาญ ขาดระเบียบวินัยและมีความอดทนต่ำ

1.3 ยังไม่มีนโยบายหรือระเบียบที่ชัดเจน ในการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

1.4 หลักนิยมหน่วยรบพิเศษปัจจุบันเป็น หลักนิยมรวมทุกภารกิจไว้ด้วยกัน ทำให้ขาดรายละเอียด ในส่วนต่าง ๆ และยังไม่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม หรือภูมิภาคของเรา

2. แนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการ สงครามพิเศษ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ควรได้รับการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ ต้องมีการ ปลูกจิตสำนึก ปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ ให้มีความรัก และหวงแหนแผ่นดิน กำหนดนโยบายที่มีความสำคัญ ในการพัฒนากำลังพล ส่งเสริมความรู้ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้าน ทักษะในการรบในระดับบุคคล จนถึงชุดปฏิบัติการรบพิเศษ ด้านการเป็นนักปฏิบัติการข่าวที่มีประสิทธิภาพ ด้านความ เป็นครูที่มีคุณลักษณะมีความรู้จริงตามเนื้อหาและหลักการ สามารถเตรียมการสอน ถ่ายทอดได้ดี แสดงตัวอย่าง ในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ด้านความเป็นฝ่ายอำนวยการ ที่สามารถอำนวยการได้ตั้งแต่ระดับชุดปฏิบัติการรบพิเศษ และด้านความเป็นนักจัดตั้งที่มีสัณฐานญาณ และมีความ รอบรู้ มีไหวพริบมีทักษะในการโน้มน้าวใจคน สรุปได้ดังนี้

2.1 ควรผลักดันนโยบายการคัดสรรกำลังพล ให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของหน่วยรบพิเศษ

2.2 ควรกำหนดนโยบายให้โรงเรียนสงคราม พิเศษเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนากำลังพล กำหนด ให้กำลังพลต้องเข้ารับการศึกษาหลักสูตรครูทหาร หลักสูตรด้านการข่าว และเปิดหลักสูตรเฉพาะการเป็น นักจัดตั้ง เพื่อให้กำลังพลเข้ารับการศึกษาเพิ่มเติม

2.3 ควรส่งเสริมให้กำลังพลฝึกทำหน้า ที่ ด้านฝ่ายอำนวยการ ตั้งแต่ระดับบุคคล จนถึงชุดปฏิบัติการ รบพิเศษ

2.4 ด้านหลักนิยมหน่วยรบพิเศษควรจัดทำ เป็นเรื่อง ๆ ตามภารกิจ มีการปรับปรุงให้ทันสมัยและ สอดคล้องกับภูมิภาคของเรา ควรมีหลักนิยมย่อย ๆ ตาม ภารกิจรวมทั้งจัดทำคู่มือประกอบหลักนิยม

สรุปและอภิปรายผล

สภาพปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนา กำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

ปัจจุบันกำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ มีความสามารถลดลง เนื่องจากนโยบายการรักษายอด กำลังพลที่ไม่สมดุล การลาออกตามโครงการเกษียณ อายุราชการก่อนกำหนด เป็นปัญหาหลักที่ทำให้กำลังพล ที่มีความรู้และประสบการณ์ลาออก ซึ่งไม่สามารถผลิต กำลังพลมาทดแทนได้ในระยะเวลาอันสั้น เนื่องจาก กระบวนการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงคราม พิเศษจำเป็นต้องใช้เวลาและประสบการณ์ อีกทั้งระบบ การคัดเลือกคนเข้ามาอยู่หน่วยรบพิเศษ ที่ปัจจุบันรับสมัคร จากบุคคลพลเรือนที่ผ่านการเกณฑ์ทหาร ซึ่งแตกต่างจาก เมื่อครั้งในอดีตระบบการคัดเลือกคนเข้ามาอยู่หน่วยรบพิเศษ รับจากนักเรียนที่จบจากโรงเรียนนายสิบทหารบก และ การประกาศรับสมัครจากกำลังพลทั่วกองทัพบกเข้ามา ทดสอบแข่งขันกัน เพื่อเข้าเรียนหลักสูตรของรบพิเศษแล้ว จึงคัดเลือกจากผู้ที่สามารถจบหลักสูตรอีกครั้ง ทำให้ได้ คนที่มีคุณลักษณะของนักรบพิเศษ สอดคล้องกับแนวคิด ของ Schein (1992, p.17) ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นค่านิยม (Espoused Values) เมื่อก่อตั้งกลุ่มสมาชิกขึ้น จะมีการ สะท้อนค่านิยมดั้งเดิมออกมา และเมื่อปฏิบัติ จนกลายเป็น ค่านิยมหรือความเชื่อของกลุ่มในที่สุด และพัฒนาต่อไป เป็นสมมติพื้นฐานร่วม ในระดับนี้แม้ว่าสมาชิกอาจจะปฏิบัติ แตกต่างกันในบางสถานการณ์ แต่เป็นค่านิยมที่รู้ตัวและ มีผลแท้จริงต่อความต้องการสอดคล้องกับการศึกษาของ McCloskey, Grandjean, and Behymer (2010, p.5-6)

ทางการศึกษา Assessing the Development of Cross-Cultural Competence in Soldiers คือ การประเมินการพัฒนาทักษะทางทหารแบบข้ามวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักที่ส่งผลสำเร็จต่อภารกิจของกองทัพบกในการจัดหมวดหมู่สมรรถนะ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความสามารถ (Knowledge/Skill/Attitude/Ability: KSAA) หัวใจหลักสำคัญที่ทำให้ทหารประสบความสำเร็จในภารกิจนั้น ต้องมีความรู้เรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในประเทศนั้น ๆ การที่เปลี่ยนระบบการคัดเลือกทำให้ขีดความสามารถทางทหารพื้นฐาน รวมถึงทัศนคติต่อสงคราม ความมีวินัย ความกล้าหาญ การรู้จักหน้าที่ลดลง ความภูมิใจน้อยลง ทั้งนี้ ยังไม่มีนโยบายหรือระเบียบที่ชัดเจนในการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ อีกทั้งหลักนิยมหน่วยรบพิเศษปัจจุบันยังไม่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือภูมิภาคของเรา เป็นหลักนิยมรวมทุกภารกิจไว้ด้วยกัน ทำให้ขาดรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ แนวทางการพัฒนากำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ควรปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกกำลังพลที่มีคุณภาพเข้ามาอยู่หน่วยรบพิเศษ ควรพัฒนากำลังพลทั้งร่างกายและจิตใจ ปลูกจิตสำนึกความมีวินัย ปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติให้มีความรักและหวงแหนแผ่นดิน ส่งเสริมความรู้และทักษะตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ประการ คือ เป็นนักรบ เป็นนักปฏิบัติการข่าว เป็นครู เป็นฝ่ายอำนวยการ และเป็นนักจัดตั้ง ตั้งแต่ระดับบุคคล จนถึงชุดปฏิบัติการรบพิเศษ ด้วยการฝึกตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Kirk Patrick (อ้างถึงใน ธมนพัชร สิมากร, 2553) ซึ่งพบว่า 1) การประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้าอบรมพบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยทั้งความรู้ความสามารถและทัศนคติหลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตร และเมื่อติดตามผลหลังการอบรม 8 สัปดาห์ พบว่าคะแนน

ค่าเฉลี่ยทัศนคติหลังการอบรม 8 สัปดาห์สูงกว่า หลังสิ้นสุดการอบรมทันทีรวมถึงควรปรับปรุงหลักนิยมหน่วยรบพิเศษให้ทันสมัยและสอดคล้องกับภูมิภาคของเรา ควรมีหลักนิยมย่อย ๆ ตามภารกิจ รวมทั้งจัดทำคู่มือประกอบหลักนิยม สอดคล้องกับหลักนิยมพื้นฐานกองทัพอากาศ (กองทัพอากาศ, 2551, น.2) ซึ่งให้คำจำกัดความไว้ว่า หลักนิยม คือ หลักการมูลฐานที่มีรากฐานมาจากประสบการณ์ หรือหลักเกณฑ์ที่คิดค้นขึ้นมาและได้รับการพิจารณาอย่างถ่องแท้ แล้วนำมาสั่งสอน จนเป็นที่ยอมรับปฏิบัติจากผู้ร่วมงาน ร่วมอาชีพ สำหรับทางทหารจะได้มาจากบทเรียนและปฏิบัติการที่กระทำอยู่เป็นประจำ ที่ได้ผลจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติเป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อในการทำศึก ถือกำเนิดมาจากการหลอมรวมกันของหลักการพื้นฐาน และความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้อาวุธ กำลังรบ หรือการใช้อาวุธให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในทุกโอกาสที่ปฏิบัติการต่อข้าศึก เพื่อให้ได้ชัยชนะ เพื่อผลสำเร็จของการปฏิบัติการตามภารกิจที่ได้รับมอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กองทัพบกไทย และหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ควรคำนึงถึงการรักษาสมดุลของยอดกำลังพลเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนา ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกคนเข้ามาอยู่หน่วยรบพิเศษที่ได้มาตรฐานตรงตามคุณลักษณะ และความต้องการของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ด้านหลักนิยม ควรปรับปรุงหลักนิยมหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ควรให้คณะผู้รู้จริงเป็นผู้จัดทำ โดยศึกษาภัยคุกคามที่แท้จริง และสภาพแวดล้อมในภูมิภาค ซึ่งจะนำมากำหนดภารกิจต่าง ๆ รวมถึงการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติ และคุณสมบัติของกำลังพลที่ต้องการในการปฏิบัติการกิจ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจทำเป็นหลักนิยมเฉพาะแต่ละภารกิจ หรือจัดทำเป็นคู่มือประกอบหลักนิยม รวมถึงควรคำนึงถึงการพัฒนาความเป็นนักรบพิเศษที่ดีทั้ง 5 ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้บังคับหน่วย ควรพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจังให้มีศักยภาพ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และประสบการณ์ในงานตาม ระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง โดยการฝึกอบรม มีระบบการ ถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะพัฒนาบุคลากร ให้มีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น รู้จักเสียสละ อุทิศตน ให้กับงาน มีการพัฒนาเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ควร พัฒนาหน่วยให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการบริหาร จัดการความรู้ รวมทั้งให้การสนับสนุนการทำงานของ

บุคลากรอย่างพอเพียง ทั้งด้านเจ้าหน้าที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะกำลังพลของหน่วยบัญชาการสงคราม พิเศษ ทั้งด้านสมรรถนะพื้นฐาน สมรรถนะหลัก และ สมรรถนะตามหน้าที่ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา กำลังพลของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองทัพบก. (2556). หนังสือกองทัพบก ที่ กท 0401/3951 เรื่อง ขออนุมัติแผนการบรรจุนายทหารประทวนของ นสค. และการแก้ปัญหากำลังพลของ ร.31 รอ. 23 ธันวาคม 2556.
- กองทัพอากาศ. (2551). หลักนิยมพื้นฐานกองทัพอากาศ.
- ธมนพัชร สิมากร. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ. (2555). แผนแม่บทการพัฒนาหน่วยรบพิเศษ ปี 2555-2559 (ลับมาก).
- _____. (2550). หลักนิยมการปฏิบัติการของหน่วยรบพิเศษ พ.ศ. 2550 (รส. 31-81).
- _____. (2557). หนังสือหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ที่ กท 0485/120 เรื่อง ขออนุมัติบรรจุนายทหารกองหนุน เข้ารับราชการ. 18 มิถุนายน 2557.
- McCloskey, M.J., Grandjean, A., and Behymer, K.J., (2010). Assessing the Development of Cross-Cultural Competence in Soldiers. United States Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences: 5-6.
- Schein, E. H. (1992). *Organizational Psychology* (2nd ed.) Englewood Cliffs, NJ: PrenticeHall.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อการพัฒนาสถาบันการบินพลเรือนสู่ความเป็นเลิศ A Confirmatory Factor Analysis for High Performance Organization Development Civil Aviation Training Center (CATC)

บทความวิจัย

ปิยะ อาจมุงคุณ¹ อุษณกร ทาวะรมย์² และ กิจฐเขต ไกรวาส³

Piya Atmungkun, Aussanakorn Tavarom and Krittachet Kriavas

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน จ.ชลบุรี ประเทศไทย 20131

Public Administration, the Graduate School of Public Administration, Burapha University,

Bangsaen Campus, Chon Buri, Thailand 20131

E-mail: piya.atmungkun@gmail.com¹, E-mail: ausa.tavarom@gmail.com² and E-mail: dr.phukit@hotmail.com³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยตามขั้นตอนการปฏิบัติงานการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถาบันการบินพลเรือน (สบพ.) และเพื่อตรวจสอบความเป็นตัวแทนขององค์ประกอบแห่งความเป็นเลิศของ สบพ. กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 445 คน จากผู้บริหาร หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหาร รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้างาน ครูการบินและพนักงานของ สบพ. ทั้งหมด ศิษย์ปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ที่ สบพ. ทั้งภาคพื้นและภาคอากาศ และศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจาก สบพ. ภายใน 15 ปี โดยสุ่มจากประชากรทั้งหมด 19,697 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) จำนวน 57 ข้อ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL ในการวิเคราะห์ข้อมูล

¹ พลเรือตรี, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน RAdm., Doctor of Philosophy (Public Administration), the Graduate School of Public Administration, Burapha University, Bangsaen Campus

²⁻³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา Assistant Professor, Ph.D., Doctor of Philosophy (Public Administration), the Graduate School of Public Administration, Burapha University, Bangsaen Campus

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของ สบพ. ผู้ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทิศทางของ สบพ. 2) องค์ประกอบบุคลากรทางการศึกษา 3) องค์ประกอบกระบวนการจัดการศึกษา 4) องค์ประกอบปัจจัยและบรรยากาศที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ 5) องค์ประกอบระบบบริหารจัดการของ สบพ. 6) องค์ประกอบภาวะผู้นำ (มี 6 ตัวแปรสังเกตได้)

ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลององค์ประกอบของการพัฒนาสถาบันการบินพลเรือนสู่ความเป็นเลิศกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ค่าของระดับความกลมกลืนค่าสถิติ Chi-Square (χ^2) = 708.28, df = 676, p-value = 0.189, RMSEA = 0.010, SRMR = 0.028, CFI = 1.00, GFI = 0.94 และการตรวจสอบความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite Reliability: CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) พบว่า ค่าเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (CR) มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.98 และมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.95 แสดงว่า ตัวแปรแฝงแต่ละตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้อย่างเป็นเอกภาพดี การประเมินโมเดลการวัดพบว่า ตัวแปรแฝงทั้งหมดมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ แสดงว่ารูปแบบโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลององค์ประกอบของ สบพ. สู่ความเป็นเลิศ กับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องถูกต้องมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน, สถาบันการบินพลเรือน, การบริหารสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

Objective: This study aims to study factors corresponding to operating procedures towards an excellent management of the Civil Aviation Training Center (CATC) and to examine compositions that lead to the excellence of CATC.

Method: This study is an empirical study by randomly selecting 445 samples. The samples consist of executives, acting executives, deputy director, division chief, chief, aviation instructors, all staffs of CATC, current students both from Ground Training Program and Aerial Training Program, and the alumni of CATC in the last 15 years. The samples were selected from 19,697 persons. Research tools consist of Confirmatory Factor Analysis questionnaire with 57 items and a LISREL software to analyze the data.

Results: There are six major components to achieve excellence of the CATC: 1) CATC direction, 2) educational personnel, 3) educational management, 4) factors and atmosphere that affect learning quality, 5) the institution's management system, and 6) leadership (6 variables observed).

The results from the analysis of the conformity between the confirmatory factor model of the CATC development towards excellence and the empirical data indicate the degree of statistical fit index as follows: Chi-Square (χ^2) = 708.28, df = 676, p-value = 0.189, RMSEA = 0.010, SRMR = 0.028, CFI = 1.00, GFI = 0.94. The results from the analysis of Composite Reliability (CR) and the Average Variance Extracted (AVE) show

that CR of latent variables has a maximum value of 0.98 and a minimum value of 0.95. It indicates that each latent variable is able to explain the variance of the observable variables in a unified manner. From the evaluation of the model, it is found that all latent variables are accurate and reliable, which shows that there is a conformity between the confirmatory factor model of the CATC development towards excellence and the empirical data. Therefore, it has the potential to apply and conform to the research theoretical concept.

Keywords: Confirmatory Factor Analysis, Civil Aviation Training Center, Excellence of Management

ที่มาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมการบินถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในระบบเศรษฐกิจโลก เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีมูลค่าตลาดสูง และมีตัวเลขการเติบโตอย่างต่อเนื่องประมาณ ร้อยละ 5 ต่อปีในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมการบินเป็นอุตสาหกรรมที่มีลักษณะเป็นวัฏจักร (Cyclical) ที่มีความอ่อนไหวต่อปัจจัยภายนอกสูง เช่น ราคาน้ำมัน การเติบโตของเศรษฐกิจโลก การควบคุมระดับทางมลภาวะ การเปิดเสรีทางการบิน จำนวนเครื่องบินและเทคโนโลยี เป็นต้น แนวโน้มอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย วิเคราะห์จากสภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยยังคงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องที่อัตราร้อยละ 4.9 ในปี พ.ศ.2560 (ข้อมูลจาก Asian Development Bank) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการเติบโต

ของเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งนี้ ภาครัฐยังมีนโยบายและแนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการบิน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย ดังนี้

1. การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) จะก่อให้เกิดการเปิดเสรีทางการบินอาเซียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเพิ่มเที่ยวบินและการขยายเส้นทางการบินมายังประเทศอาเซียน

2. นโยบายจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมการบินเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยาน ศูนย์กลางการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน และศูนย์กลางการฝึกอบรมบุคลากรด้านการบินอย่างครบวงจร ซึ่งจะเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการลงทุนเพิ่มเติมจากภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทย

3. นโยบายในการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตอากาศยานและชิ้นส่วน และอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานผ่านการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษีแก่ผู้ประกอบการ

ดังนั้น ความต้องการบุคลากรในสายงานอาชีพต่าง ๆ ในภาคอุตสาหกรรมสายการบินของประเทศไทย เช่น นักบิน ลูกเรือ ช่างซ่อมบำรุงอากาศยาน พนักงานอำนวยความสะดวก การบิน และพนักงานบริการภาคพื้น เป็นต้น จะเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการขยายในภาคอุตสาหกรรมดังกล่าวที่สูงถึงร้อยละ 4.5-6.3 ต่อปี ตามตัวเลขการเติบโตของเศรษฐกิจและการจราจรทางอากาศภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

สถาบันการบินพลเรือน (Civil Aviation Training Center) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านกิจการการบินของประเทศไทย และประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 จนถึงปัจจุบัน แรกก่อตั้งนั้นใช้ชื่อว่าศูนย์ฝึกการบินพลเรือนในประเทศไทย (Civil Aviation Training Center) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การ

สหประชาชาติ (United Nation) โดยกองทุนพิเศษสหประชาชาติ (United Nations Special Fund: UNSF) ได้แต่งตั้งให้องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) กำกับดูแล ต่อมารัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันการบินพลเรือน พ.ศ.2535 ให้ สบพ. มีสถานภาพเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม มีการดำเนินกิจการและการบริหารงานมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพตลอดจนเป็นการขยายบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการบินของภูมิภาคเอเชีย

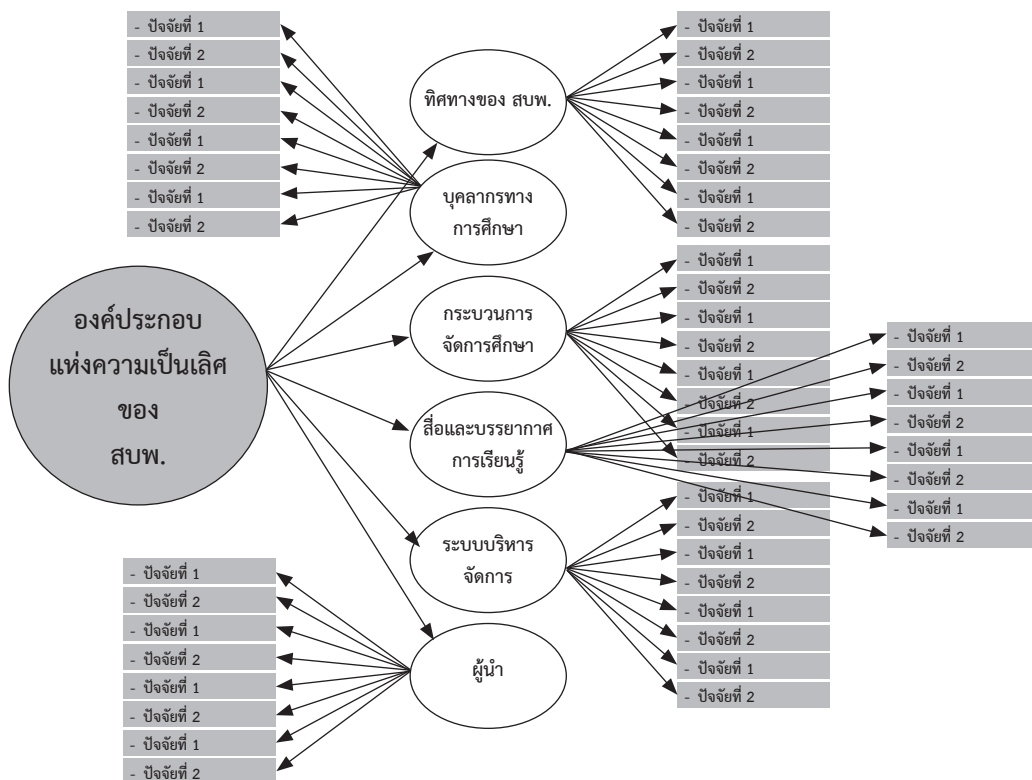
และจากนโยบายของรัฐบาลที่มีการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ในระบบโลจิสติกส์ (Logistics) ทางด้านการบินของประเทศจึงจำเป็นต้องมีการยกระดับเชิงคุณภาพให้มีมาตรฐานการบิน รวมทั้งการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการบินที่เป็นสากล เพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินในภูมิภาค สบพ. ก็เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบโลจิสติกส์ทางด้านการบินทั้งในประเทศและในภูมิภาค โดยพันธกิจของ สบพ. นั้นมี 3 ด้านหลัก คือ 1) เพื่อที่จะผลิตบุคลากรทางด้านการบินให้มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอ 2) การสร้างองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการเพิ่มขีดความสามารถ และ 3) มาตรฐานการดำเนินงานตลอดจนสร้างมาตรฐานทางด้านการบิน อีกทั้งเพื่อให้บริการในด้านต่าง ๆ ของระบบโลจิสติกส์ในด้านการบินในการที่จะบรรลุพันธกิจดังกล่าว สบพ. จะต้องมีการยกระดับความสามารถในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการบิน การดำเนินงานวิจัย และการให้บริการเข้าสู่มาตรฐาน

การบินสากล อันจะส่งผลให้ สบพ. เป็นหน่วยงานการศึกษาหลักทางด้านการบินในภูมิภาค และเป็นสถาบันหลักในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรทางด้านการบินของประเทศในรูปแบบการบริการทางอากาศและการบริการภาคพื้นดิน บุคลากรการบิน ได้แก่ นักบิน แอร์โฮสเตส และบุคลากรสนับสนุนการบิน ได้แก่ พนักงานซ่อมบำรุงอากาศยานและอุปกรณ์สื่อสารการบิน พนักงานบริการลูกค้า พนักงานควบคุมการจราจรทางอากาศ และการสื่อสารการบิน พนักงานขนส่งสินค้า เป็นต้น จากเหตุผลในการเติบโตของอุตสาหกรรมการบิน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นโอกาสที่ดียิ่งต่อ สบพ. ในการพัฒนาขีดความสามารถให้เป็นสถาบันหลักของประเทศไทยและภูมิภาค ในการผลิตบุคลากรและองค์ความรู้ทางด้านการบินที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากล อันจะเป็นรากฐานในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาค

ดังนั้น สบพ. ในฐานะผู้บุกเบิกในภาคอุตสาหกรรมการศึกษาด้านการบิน จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันที่รุนแรงในภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว เพื่อรักษาตำแหน่งผู้นำในภาคอุตสาหกรรมการศึกษาด้านการบินภายในประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนา สบพ. สู่ความเป็นเลิศ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการพัฒนา สบพ. สู่ความเป็นเลิศกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีการพิจารณาเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 3 ขั้นตอน คือ 1) จัดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม 2) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม 3) สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 445 คน ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหาร รองผู้ว่าการ หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้างาน ครูการบิน และพนักงานของ สบพ. ทั้งหมด ศิษย์ปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ที่ สบพ. ทั้งภาคพื้นและภาคอากาศและศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจาก สบพ. ภายใน 15 ปี โดยสุ่มจากประชากรทั้งหมด

19,697 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของ สบพ. จำนวน 57 ข้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของ สบพ. มีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์กระบวนการที่ประสบความสำเร็จตามขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของปัจจัยและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จ ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อการบริหารสู่ความเป็นเลิศของ สบพ.

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกัน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับนี้ $\alpha = 0.985$ ซึ่งถือว่าได้ค่าสูงตามเกณฑ์ยอมรับค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ทำการปรับแก้จากผู้เชี่ยวชาญ โดยได้ข้อคำถามที่มี ค่า IOC มากกว่า 0.5 จำนวน 57 ข้อ แล้วนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 445 คน

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ประกอบของปัจจัยและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จ ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อการบริหารสู่ความเป็นเลิศของ สบพ. และทำการตรวจสอบความเป็นตัวแทนขององค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

ได้ผลการยืนยันองค์ประกอบตามทฤษฎี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้สถิติโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อประมาณค่าความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ (Model) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ มีผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาตำแหน่งในปัจจุบันและประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 260 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.30 และเพศหญิง จำนวน 194 คน คิดเป็น ร้อยละ 42.70

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็น ร้อยละ 44.90 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 263 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.90 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 104 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.90 และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาเอก จำนวน 13 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.90 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพนักงานระดับ 1-6 และลูกจ้าง จำนวน 152 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.50 รองลงมาคือ ศิษย์เก่า จำนวน 113 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.90 และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการกอง/สำนักขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.50 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.90 รองลงมาคือ 5-10 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็น ร้อยละ 29.10 และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 11-15 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.60

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยการพัฒนา สบพ. สู่ความเป็นเลิศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น ปัจจัยการพัฒนา สบพ. สู่ความเป็นเลิศ เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบ องค์ประกอบส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืออยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.42-4.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.66-0.78 ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่ 6 “ภาวะผู้นำ” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด และเห็นว่ององค์ประกอบที่ 1 “ทิศทางของ สบพ.” และองค์ประกอบที่ 3 “กระบวนการจัดการศึกษา” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก

3. สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของ ปัจจัยการพัฒนา สบพ. ผู้ความเป็นเลิศผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา วิจัยในข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ หลักข้างต้น โดยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปร สังเกตได้ทั้ง 45 ตัว ภายใต้ตัวแปรแฝง 6 ตัว เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีความเป็นตัวแทนองค์ประกอบของปัจจัย สบพ. ผู้ความเป็นเลิศใน 6 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่

3.1 องค์ประกอบทิศทางของ สบพ.

3.2 องค์ประกอบบุคลากรทางการศึกษา

3.3 องค์ประกอบกระบวนการจัดการศึกษา

3.4 องค์ประกอบปัจจัยและบรรยากาศที่ส่งผล

ต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

3.5 องค์ประกอบระบบบริหารจัดการของ สบพ.

3.6 องค์ประกอบภาวะผู้นำ

เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า องค์ประกอบเหล่านี้ เป็นตัวแทนปัจจัยการพัฒนา สบพ. ผู้ความเป็นเลิศหรือไม่ นั้น จึงได้ทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยัน

สำหรับปัจจัยการพัฒนา สบพ. ผู้ความเป็นเลิศ ซึ่งประกอบด้วย 6 ตัวแปรแฝง 45 ตัวแปรสังเกตได้ ทั้งนี้ ได้ตรวจสอบตัวแปรสังเกตได้ ทั้ง 45 ตัว เหล่านี้ พบว่า มีค่าความเบ้และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -1.794 ถึง 1.851 เมื่อพิจารณาแล้วอยู่ในช่วง -2 ถึง 2 ซึ่งเป็นช่วงที่พิจารณา แล้วว่า ข้อมูลมีการแจกแจงปกติ (George & Mallery, 2010)

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปร สังเกตทั้ง 45 ตัว พบว่า ในแต่ละคู่มีค่าสหสัมพันธ์ น้อยกว่า 0.85 (Kline, 2005) แสดงว่า มีความสัมพันธ์กัน ไม่มากจนเกินไป ดังนั้น จึงไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และจากการตรวจสอบค่า KMO พบว่า ค่า KMO มีค่า เท่ากับ 0.980 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 และการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ ตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 45 ตัว มีความสัมพันธ์กันมากพอ ที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่า มีความเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัย การพัฒนา สบพ. ผู้ความเป็นเลิศ ตามแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ยังไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย พิจารณาค่าความกลมกลืน ดังนี้ $\chi^2 = 2960.34$, $df = 930$, $p\text{-value} = 0.000$, $RMSEA = 0.069$, $SRMR = 0.039$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.77$ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพิจารณา ปรับแก้แบบจำลอง ได้ยอมให้ความคลาดเคลื่อนของ ข้อคำถามบางคู่มีความสัมพันธ์กัน พบว่า แบบจำลอง มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจาก ค่าความกลมกลืน ดังนี้ $\chi^2 = 708.28$, $df = 676$, $p\text{-value} = 0.189$, $RMSEA = 0.010$, $SRMR = 0.028$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.94$ ดังตารางและภาพที่ 2 ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน ของแบบจำลอง

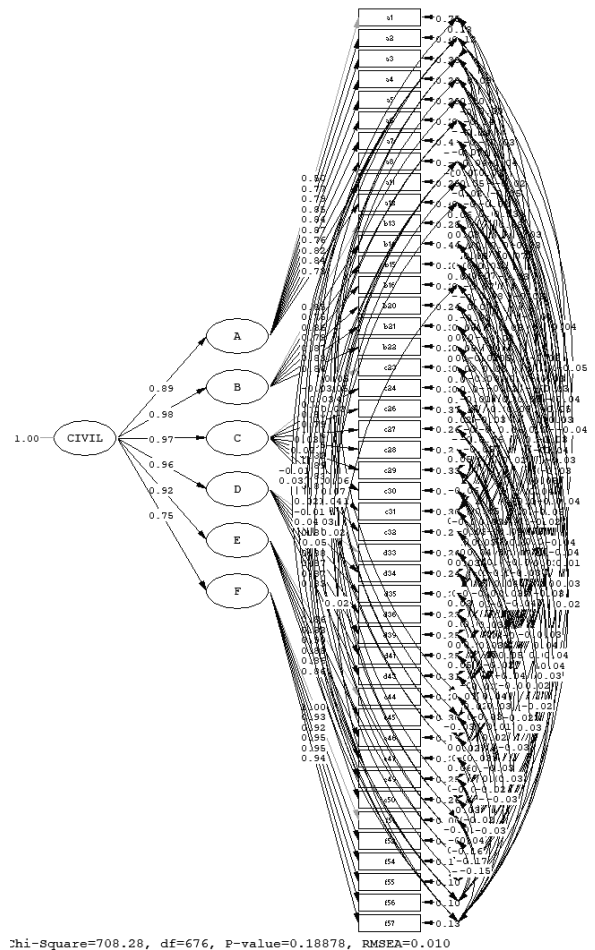
ตาราง ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลอง

ค่าดัชนีความกลมกลืน	ค่าตามทฤษฎี	ค่าที่ได้จากการวิจัย
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
RMSEA	< 0.08	0.010
SRMR	≤ 0.08	0.028
CFI	≥ 0.95	1.00
GFI	> 0.90	0.94

สำหรับการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของตัวแปรแฝงเพื่อตรวจสอบว่าโมเดลที่สร้างขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ โดยใช้การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงสัมพันธ์ (Convergent Validity) ด้วยวิธีการตรวจสอบจาก

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ค่าความร่วมกัน (Communality: R^2) ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) และค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite Reliability: CR) (Hair et al., 2014)

สัญลักษณ์	ตัวแปรที่ทำการศึกษา
CIVIL	ปัจจัยการพัฒนาสถาบันการนิเทศความเป็นเลิศ
A	องค์ประกอบทิศทางของ สถาบันการนิเทศความเป็นเลิศ
a1-a12	องค์ประกอบทิศทางของ สถาบันการนิเทศความเป็นเลิศ ข้อคำถามที่ 1-12
B	องค์ประกอบบุคลากรทางการศึกษา
b13-b22	องค์ประกอบบุคลากรทางการศึกษา ข้อคำถามที่ 13-22
C	องค์ประกอบกระบวนการจัดการศึกษา
c23-c32	องค์ประกอบกระบวนการจัดการศึกษา ข้อคำถามที่ 23-32
D	องค์ประกอบปัจจัยและบรรยากาศที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ
d33-d43	องค์ประกอบปัจจัยและบรรยากาศที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ข้อคำถามที่ 33-43
E	องค์ประกอบระบบการบริหารจัดการของสถาบัน
e44-e50	องค์ประกอบระบบการบริหารจัดการของสถาบัน ข้อคำถามที่ 44-50
F	องค์ประกอบภาวะผู้นำ
f51-f57	องค์ประกอบภาวะผู้นำ ข้อคำถามที่ 51-57

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยการพัฒนา สบพ. สู่ความเป็นเลิศ

จากตารางและภาพที่ 2 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรสังเกตได้ อยู่ระหว่าง 0.50-0.95 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ผู้วิจัยได้พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝงและค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของตัวแปรแฝงที่อธิบายได้ด้วยตัวแปรสังเกตได้ โดยค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง ควรมีค่ามากกว่า 0.70 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ ควรมีค่ามากกว่า 0.50 (Hair et al., 2014) ซึ่งพบว่า ค่าเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.98 และมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.95 ซึ่งค่าที่ได้มีค่ามากกว่า 0.70 สำหรับค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.90 และมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.58 ซึ่งค่าที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่า ตัวแปรแฝงแต่ละตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้อย่างเป็นเอกภาพดี การประเมินโมเดลการวัดพบว่า ตัวแปรแฝงทั้งหมดมีความถูกต้องและเชื่อถือได้

สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และกับแนวคิดทฤษฎีการวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

1. ภาพรวมองค์ประกอบแห่งความเป็นเลิศของ สบพ. ประกอบด้วย 1) ทิศทางของ สบพ. 2) บุคลากรทางการศึกษา 3) กระบวนการจัดการศึกษา 4) ปัจจัยและบรรยากาศที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ 5) ระบบบริหารจัดการของ สบพ. 6) ภาวะผู้นำซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์กรที่มีสมรรถนะสูง (High Performance Organization) ของ De Waal (2012) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง โดยประกอบด้วย 5 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารที่มีคุณภาพสูง (High Management

Quality) องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง จะมีการคิดไตร่ตรอง มีรูปแบบการจัดการที่เข้มแข็ง รวมทั้งได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารในองค์กร 2) การเปิดกว้างร่วมกับการมีส่วนร่วม (Openness Coupled with Action Orientation) องค์กรที่มีศักยภาพสูงมีการบริหารอย่างเปิดเผยและเปิดกว้างในการมีส่วนร่วมของพนักงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายการมีศักยภาพสูงขององค์กร 3) การมีส่วนร่วมในระยะยาว (Long Term Commitment) องค์กรที่มีศักยภาพสูงจะค้นหาความสัมพันธ์ระยะยาวจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดขององค์กร 4) มุ่งเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและการมีพันธสัญญา (Focus on Continuous Improvement and Renewal) องค์กรที่มีศักยภาพสูงจะนำวิธีการต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาองค์กร มีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และการบริการ เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน และ 5) แรงงานที่มีคุณภาพสูง (High Workforce Quality) องค์กรที่มีศักยภาพสูงมีทีมบริหารจัดการที่ดี และคัดเลือกแรงงานด้วยความยืดหยุ่น เพื่อแก้ไขความซับซ้อนในการทำงาน และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของพนักงานในการทำงาน และบริหารจัดการ มองเห็นความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับตัวแรงงาน ซึ่งเป็นบุคคล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา (De Waal, 2012; De Waal, Peters, & Broekhuizen, 2017) ด้วยว่า องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง จำเป็นต้องมีองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ Yadav and De Waal (2020) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงวัฒนธรรมเชิงนวัตกรรม และการเสริมสร้างพลังให้กับพนักงาน การปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศในการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงการวางแผนอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง

และยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี McKinsey 7-S Model (Van Assen, Van den Bergh and Pietersma, 2009) ซึ่งกล่าวว่า องค์การที่มีความเป็นเลิศ ควรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) โครงสร้างการ จัดองค์การ (Structure) โครงสร้างการจัดองค์การเป็นแบบไหน กลุ่มงานเป็นอย่างไร ใครขึ้นตรงและรายงานต่อใคร 2) ยุทธศาสตร์ขององค์การ (Strategy) แผนการรักษาจุดยืน และเป็นจุดแข็งขององค์การเพื่อชนะคู่แข่ง 3) ระบบของ การทำงาน (Systems) กิจกรรมและกระบวนการดำเนินงาน ที่บุคลากรในองค์การใช้ในการดำเนินงานประจำวัน เพื่อให้ งานสำเร็จ 4) แนววิถีการบริหาร (Style of Management) แบบภาวะผู้นำที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงาน 5) ทักษะ การทำงาน (Skills-Corporate Strengths) ทักษะ และความสามารถในการทำงานของบุคลากรในองค์การ 6) บุคลากร (Staff) บุคลากรและความสามารถทั่วไป ของบุคลากร และ 7) ค่านิยมร่วมกัน (Shared Values) เป้าหมายสูงสุดในการตั้งองค์การซึ่งเป็นค่านิยมหรือคุณค่า ที่องค์การทำที่สะท้อนจากวัฒนธรรมและจริยธรรมของ องค์การ โดยแนวคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้วิเคราะห์การ บริหาร องค์การ ซึ่งช่วยให้้องค์การมีศักยภาพการทำงานที่มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแนวคิดนี้ มีความครอบคลุม กับองค์ประกอบความเป็นเลิศของ สบพ. ทั้ง 5 องค์ประกอบ ในแง่ของการบริหาร บุคลากร การจัดการภาวะผู้นำ เป็นต้น โดยงานวิจัยของ ลดาวรรณ บุญล้อม (2553) ค้นพบว่า ลักษณะขององค์การแห่งความเป็นเลิศมีลักษณะเป็นไป ตามแนวคิดทฤษฎี McKinsey 7-S Model นั่นคือ ในด้าน กลยุทธ์องค์การ (Strategy) การมุ่งเน้นคุณค่าที่นำไปสู่ ความสำเร็จ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีความท้าทาย สามารถวัดได้ และบรรลุผลได้ พร้อมทั้งต้องมีการกำหนด กลยุทธ์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับปัจจัย ภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกในด้านโครงสร้างองค์การ มีโครงสร้างแบบมอบอำนาจและให้อิสระในการตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน ในด้านระบบและกระบวนการทำงาน

มีการใช้เทคโนโลยีมาเป็นตัวเร่งในการดำเนินงาน ในด้าน บุคลากร มุ่งรักษาคนที่เหมาะสม พนักงานต้องมีขีดความ สามารถหลัก และรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ในด้านทักษะ มีความสามารถในการอ่านสถานการณ์ทางธุรกิจ และ ในด้านค่านิยมร่วม มีค่านิยมร่วมกันในการสร้างมูลค่าเพิ่ม มุ่งเน้นความต้องการของลูกค้า มีการสร้างพันธะสัญญา ในการสร้างผลงานที่เป็นเลิศ มีความกระตือรือร้นที่จะสร้าง องค์การให้มีแนวทางการดำเนินงานที่ดีที่สุด

และยังมีความสอดคล้องกับทั้งแนวคิด การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2557) ซึ่งได้กล่าวถึงเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ได้แก่ หมวด 1 การนำองค์การ หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร หมวด 6 การมุ่งเน้นระบบ ปฏิบัติการ และหมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ รวมทั้ง ยังมีความเชื่อมโยงกับระบบการประเมินคุณภาพรัฐวิสาหกิจ (SEPA) โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (ม.ป.ป.) ได้แก่ หมวด 1 การนำองค์การ หมวด 2 การวางแผน เชิงยุทธศาสตร์ หมวด 3 การมุ่งเน้นลูกค้าและตลาด หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร หมวด 6 การจัดการกระบวนการ และหมวด 7 ผลสัมฤทธิ์

องค์การที่มีศักยภาพสูงจะต้องนำวิธีการต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาองค์การ มีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และการบริการ เพื่อเพิ่มโอกาส ในการแข่งขัน มีแรงงานที่มีคุณภาพสูง (High Workforce Quality) มีศักยภาพสูงที่มีบริหารจัดการที่ดี และคัดเลือก แรงงานด้วยความยืดหยุ่น เพื่อแก้ไขความซับซ้อนในการ ทำงาน และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา โดยองค์ประกอบทั้งหมดมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการของ ผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของพนักงานในการทำงานและบริหาร

จัดการ มองเห็นความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับตัวแรงงานซึ่งเป็นบุคคล

2. ทิศทางของ สบพ. มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนา สบพ. เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เนื่องจากการนำองค์การมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล จะทำให้องค์การหรือ สบพ. มีความเจริญก้าวหน้า สามารถรับมือกับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ มีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการ องค์การ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของพนักงาน และความมุ่งมั่นของพนักงานในการบรรลุเป้าหมาย มีอิทธิพลทางตรงต่อทั้งความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการเป็น องค์การที่มีสมรรถนะสูง

3. บุคลากรทางการศึกษา มีความสำคัญมากที่สุด สามารถทำให้ สบพ. มุ่งไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด เท่ากับ 0.97 แรงงานที่มีคุณภาพสูง (High Workforce Quality) การมีทีมบริหารจัดการที่ดี และคัดเลือกแรงงานด้วยความยืดหยุ่น เพื่อแก้ไขความซับซ้อนในการทำงาน และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาขององค์กร

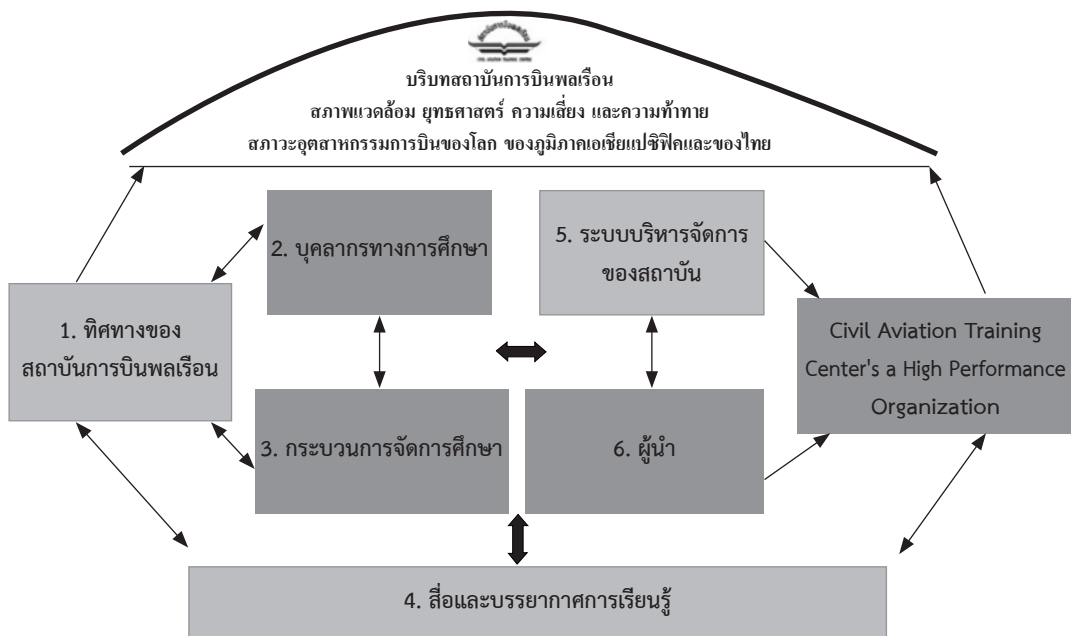
4. กระบวนการจัดการศึกษา ต้องมีวิธีการหรือ มีกระบวนการจัดการให้กับ สบพ. ควรมีการพัฒนานวัตกรรมในการให้บริการนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ โดยมีแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงที่สำคัญ ได้แก่ มีกลยุทธ์ในการสร้างนวัตกรรม พัฒนาระบบการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การ เป็นต้น

5. ปัจจัยและบรรยากาศที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ได้อย่างมีคุณภาพ สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เช่น บรรยากาศการเรียนรู้ วัฒนธรรมการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ มีผลทำให้มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การในแง่ของความสามารถในการแข่งขันกับองค์การอื่น ๆ จะส่งผลให้ยังเพิ่มความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น

6. ระบบบริหารจัดการของ สบพ. การบริหาร ที่มีคุณภาพสูง (High Management Quality) องค์การที่มีศักยภาพการทำงานสูง จะมีการคิดไตร่ตรอง มีรูปแบบการจัดการที่เข้มแข็ง รวมทั้งได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหาร ในองค์กร มีการบริหารจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management: TQM) มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร ควบคุมเวลาและแหล่งทรัพยากร เพื่อนำไปประกอบการบริหารจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กร

7. ภาวะผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนัก องค์ประกอบน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่น ๆ มีความเป็นไปได้ว่า เนื่องจาก สบพ. เป็นสถาบันการศึกษา จึงมุ่งเน้นทางด้านการศึกษาให้มีระดับคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับองค์การหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ แต่ภาวะผู้นำก็ยังคงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่ช่วยทำให้เกิดองค์กรแห่งความเป็นเลิศได้เช่นเดียวกัน บทบาทของภาวะผู้นำหลากหลายรูปแบบสามารถช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยมองว่าภาวะผู้นำเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกภายใน ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรควรต้องมี เป็นเสมือนการคอยกำกับนำ ทิศทางขององค์กรให้เป็นไป เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทำให้เกิดวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำพาให้ สบพ. มุ่งสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์การสมรรถนะสูง เป็นองค์กรที่มีขีดความสามารถในการเปลี่ยนแปลง เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม มีวัฒนธรรมองค์กรเป็นตัวยึดเหนี่ยวทำให้ พนักงานมีค่านิยมร่วมกัน พนักงาน และผู้บริหารทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีความผูกพันกัน มีเป้าหมายในการทำงานอย่างเดียวกัน มีการไหลของข้อมูลในองค์กร มีความพึงพอใจและความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จสูง สามารถทำงานได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปเป็น Model เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น ดังนี้

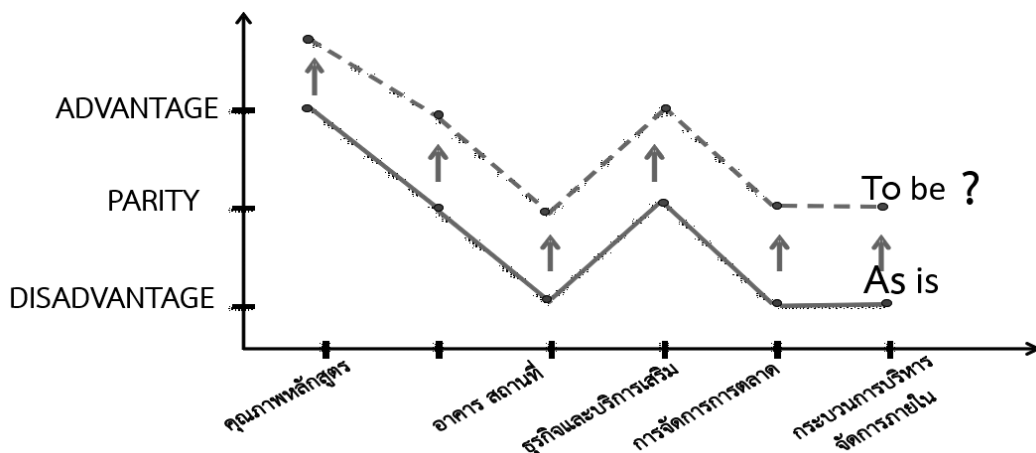

ภาพที่ 3 Model ของปัจจัยการพัฒนาสถาบันการบินพลเรือนสู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สถานะการดำเนินงานของ สบพ. ในปัจจุบัน (As-is) ในด้านต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้เล่นอื่น ๆ ในตลาด โดยได้แบ่งสภาพการณ์แข่งขันในด้านต่าง ๆ ของ สบพ. ออกเป็น 3 สถานะ ได้แก่ 1) มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Advantage) 2) มีความเท่าเทียมกับผู้เล่นอื่น ๆ ในตลาด (Parity) และ 3) มีความเสียเปรียบในการแข่งขัน (Disadvantage) สบพ. มีความได้เปรียบในการแข่งขัน (Advantage)

ในด้านคุณภาพหลักสูตร ซึ่งผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรด้านการบิน นักศึกษาและศิษย์เก่าของ สบพ. ระบุว่า หลักสูตรด้านการบินของ สบพ. นั้น ในภาพรวมนับว่า มีความเฉพาะทางและตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากสถาบันการบินพลเรือนมีความใกล้ชิดกับองค์กรการบินและหน่วยงานกำกับดูแลในประเทศไทยเป็นอย่างดี จึงมีความร่วมมือหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบของการให้การสนับสนุนวิทยากรและการร่วมกันปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 4 แสดงสภาพการณ์แข่งขันในด้านต่าง ๆ ของ สบพ.

นอกเหนือจากนี้ ในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน แม้ว่า สบพ. จะมีอุปกรณ์การเรียนการสอนด้านการบินที่ทันสมัย แต่จากการรวบรวมข้อมูลของสถาบันที่มีหลักสูตรด้านการบินอื่น ๆ ในประเทศไทยพบว่า สถาบันหลายแห่งได้มีการเร่งลงทุนและพัฒนาด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ข้อเสนอแนะของคณาจารย์นักศึกษาและศิษย์เก่าของ สบพ. ยังชี้ให้เห็นว่า อุปกรณ์การเรียนการสอนบางส่วนนั้น ยังคงมีจำนวนไม่เพียงพอและมีสภาพเก่าอยู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของ สบพ.

ในทำนองเดียวกันถึงแม้สบพ. จะมีบริการด้านการบินที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นบริการทดสอบภาษาอังกฤษ ด้านการบิน บริการซ่อมบำรุงอากาศยานขนาดเล็ก หรือบริการด้านงานวิจัย แต่กลับพบว่า สบพ. ยังไม่สามารถให้บริการดังกล่าวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพด้วยสภาพการณ์และข้อจำกัดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการสนับสนุนเชิงนโยบายจากภาครัฐและคณะผู้บริหาร งบประมาณ และอัตราค่าจ้างคน โดยหาก สบพ. สามารถลดข้อจำกัดเหล่านี้ได้จะเป็นการสร้างความสามารถได้เปรียบในการแข่งขันให้แก่ สบพ.

ทั้งนี้ ยังพบว่าสิ่งที่ สบพ. ควรเร่งปรับปรุง คือ การปรับปรุงอาคารสถานที่ ประกอบกับการเร่งดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ การตลาด และการปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการดำเนินงานภายใน เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยที่ทำให้ สบพ. สูญเสียความได้เปรียบในการแข่งขัน (Disadvantage) โดยในปัจจุบันนั้น อาคารและสถานที่ของ สบพ. ส่วนใหญ่ ยังมีสภาพค่อนข้างเก่าและไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนนักศึกษาที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานและบริการต่าง ๆ ของ สบพ. ในวงกว้าง รวมทั้งระบบการจัดการภายใน ระเบียบขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ยังมีความล่าช้า ซึ่งเกิดจากระเบียบข้อจำกัดของรัฐวิสาหกิจหลายประการ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานอย่างเต็มประสิทธิภาพของ สบพ.

จุดเด่นที่สุดของ สบพ. อยู่ที่คุณภาพของหลักสูตร มีบุคลากรครูที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนในระดับสูง รวมทั้งเป็นสถาบันการศึกษาด้านการบินชั้นนำ และเป็นผู้บุกเบิกด้านการบินของประเทศ อย่างไรก็ตาม

เพื่อคงสถานะความเป็นผู้นำและผู้สร้างมาตรฐานด้านการบินทั้งในประเทศและภูมิภาคต่อไปในระยะยาว ทาง สบพ. สามารถพัฒนาคุณภาพหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นได้ ด้วยการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยเท่าทันเทคโนโลยีการบินที่เปลี่ยนแปลงไปและมีความสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการบิน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการบินระดับสากล เช่น EASA และ IATA เป็นต้น นอกจากนี้ สบพ. ยังควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของนักศึกษาเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้จริง และพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นหลักสูตรนานาชาติอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งยังควรจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย ครบถ้วนเพียงพอ ซึ่งจะช่วยจำลองสถานการณ์ให้นักศึกษาเข้าใจและเห็นสภาพการทำงานจริงได้ โดยความเพียบพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนและการยกระดับคุณภาพหลักสูตรถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ สบพ. ได้

นอกจากนี้ ในด้านการดำเนินงานเชิงพาณิชย์และบริการเสริม สบพ. สามารถพัฒนาธุรกิจและการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่ สบพ. มากขึ้น เช่น การยกระดับการให้บริการซ่อมบำรุงอากาศยานแก่บุคคลภายนอก การเปิดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแก่นักศึกษา สบพ. หรือการพัฒนาบริการให้คำปรึกษาแก่องค์กรการบินเป็นต้นสำหรับการดำเนินงานที่ สบพ. ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อให้อยู่ในระดับที่ไม่ด้อยไปกว่าคู่แข่งอื่น ๆ ในตลาดนั้น ประกอบไปด้วย ด้านอาคารสถานที่ การจัดการด้านการตลาด และกระบวนการจัดการภายใน เพื่อเพิ่มศักยภาพของ สบพ. ในการรองรับนักศึกษา

เพิ่มเติม และสามารถตอบสนองความต้องการบุคลากรด้านการบินที่เพิ่มขึ้นจากการเติบโตของอุตสาหกรรมด้วยเหตุนี้ สบพ. จึงจำเป็นต้องจัดเตรียมอาคาร สถานที่ และห้องเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีความทันสมัยเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร และเอื้อให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังควรเพิ่มการทำการตลาดเชิงรุกเพื่อให้ สบพ. เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และสามารถดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยหาก สบพ. สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่วางไว้ ทั้งแผนการสร้างอาคารเรียนใหม่ แผนกลยุทธ์ด้านการตลาด และแผนกลยุทธ์องค์กรในด้านต่าง ๆ ในระยะยาว สบพ. จะสามารถลดข้อจำกัดและเพิ่มประสิทธิภาพให้ทัดเทียมกับผู้เล่นอื่นในตลาดได้

สรุป จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในองค์กรจะขึ้นอยู่กับหลาย ๆ องค์ประกอบ ผู้บริหารของ สบพ. จะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้ ซึ่งเขาจะต้องตัดสินใจโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยเลือกใช้การเปลี่ยนแปลงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามสภาพของสิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการตอบสนองที่ดีจากพนักงาน หรืออาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ และแรงต้านต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้บริหาร สบพ. และตัวแทนการเปลี่ยนแปลงจะต้องทำการศึกษาถึงผลกระทบที่สะท้อนกลับมาอย่างรอบคอบ และหาแนวทางและวิธีแก้ไขเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงองค์กรสามารถก้าวไปข้างหน้าและประสบความสำเร็จได้เพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่อย่างมีศักยภาพในการแข่งขันและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมั่นคงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ลดาวรรณ บุญล้อม. (2553). *ลักษณะขององค์การแห่งความเป็นเลิศ*. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ). คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (ม.ป.ป.). *คู่มือระบบประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2557). *เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ.2558*. กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- De Waal, A. (2012). Characteristics of high performance organisations. *Journal of Management Research*, 4(4), 39-71.
- De Waal, A., Peters, L., and Broekhuizen, M. (2017). Do different generations look differently at high performance organizations?. *Journal of Strategy and Management*, 10(1), 86-101.
- George, D., and Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10th ed.). Boston: Pearson.
- Hair et al., (2014). *Multivariate data analysis* (6th ed.). NJ: Pearson Education International.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed.). New York: Guilford.
- Van Assen, M. F., Van den Berg, G., and Pietersma, P. (2009). *Key management models: The 60+ models every manager needs to know* (2nd ed.). Harlow, UK: Prentice Hall, Financial Times.
- Yadav, N., and De Waal, A. (2020). Comparison of Indian with Asian organizations using the high performance organization framework: An empirical approach. *Journal of Transnational Management*, 25(3). Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15475778.2020.1770016?journalCode=wtnm20>

การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ A Study of Conditions of Information Technology Usage in Learning Management of Air Technical Training School Teachers

บทความวิจัย

เอกลักษณ์ แก้วปรารถนา¹ และ ศรีสมร พุ่มสะอาด²

Akkalak Kaewprattana and Srisamorn Pumsa-ard

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี ประเทศไทย 12000
Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand 12000
E-mail: akkalak@rtaf.mi.th¹ and E-mail: srisamorn711@gmail.com²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศและความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนและการปฏิบัติของครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูโรงเรียนจำอากาศ จำนวน 40 คน จำแนกตามระดับชั้นยศและนักเรียนจำอากาศ จำนวน 265 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสำหรับครู และ 2) แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ซึ่งทั้ง 2 ฉบับมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.60-1.00 แบบสอบถามสำหรับครูและนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และ 0.93 ตามลำดับ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที (t-test independent)

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

Student of Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

² ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

Ph.D., Advisor of Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูระดับนายทหารชั้นประทวน กับชั้นสัญญาบัตร มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกัน สำหรับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูในระดับปานกลาง และสอดคล้องกัน 2) ครูระดับนายทหารชั้นประทวนกับชั้นสัญญาบัตร มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ 0.05 สำหรับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ 0.05 และครูกับนักเรียนจำอากาศ มีความคิดเห็นเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ 0.05 ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ 0.05

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, การจัดการเรียนรู้, การวัดและประเมินผล

Abstract

This research aims to 1) study the conditions of using information technology in learning management of Air Technical Training School teachers and the opinions of students in the Air Technical Training School; and 2) compare the opinions of students and teachers' practices in using information technology in learning management. The sample consists of 40 teachers classified by rank and 265 students in the Air Technical Training School by stratified random sampling. The tools consist of: 1) questionnaire

for teachers; and 2) questionnaire for students. All tools validate content validity in between 0.60-1.00 and reliability is 0.97 and 0.93. The researchers collected data by themselves. Data are analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation and the average scores are compared with t-test independent.

The results show that: 1) the teachers at the rank of commissioned and non-commissioned officers use information technology in learning management consistently at a moderate level, and the first-year and second-year students have consistently moderate level opinion towards the use of information technology in teachers' learning management; and 2) teachers at the rank of commissioned and non-commissioned officers use information technology in learning management differently. Differences are not statistically significant at the level of .05. For the first-year and second-year students, there is no statistically significant difference at the level of .05 regarding information technology usage in learning management of teachers. Moreover, the teachers and the students have different opinions regarding overall and each aspect of the use of information technology in learning management. There is statistical insignificance at the level of .05 except for measurement and evaluation differences with statistical significance at the level of .05.

Keywords: Information Technology Usage, Learning Management, Measurement and Evaluation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบัน ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ในหลาย ๆ ส่วน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียนรู้ รวมไปถึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างทันสมัย ส่งผลให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ ตามมาด้วย นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้สัมผัสกับการเรียนรู้ด้วยวิธีการใหม่ ๆ ต่างจากสมัยก่อนที่ต้องค้นคว้าหาความรู้แค่ภายในห้องเรียนหรือห้องสมุดเท่านั้น เทียบเท่ากับเป็นการเปิดโลกการศึกษาให้กว้างขึ้น ผู้เรียนยังดูตัวอย่างชิ้นงานหรือหาความรู้ผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ผู้สอนได้จัดเตรียมเอาไว้ เสมือนได้เห็นตัวอย่างจริง ซึ่งสอดคล้องตามที่ ญัตติฯ เวชชาลักษณ์ (2559, น.11-20) ได้กล่าวว่า ทักษะในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้ความหมายของการศึกษา คือ ขั้นตอนของการเรียนรู้เพื่อความองอาจของบุคคลถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม สร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิตการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม การใช้ชีวิตให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมุ่งพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, เล่ม 116)

โรงเรียนจำอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (รร.จอ.ยศ.ทอ.) เป็นสถานศึกษาของกระทรวงกลาโหม เมื่อปี พ.ศ.2491 ซึ่งปัจจุบันได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรโรงเรียนจำอากาศ พ.ศ.2557 (หลักสูตร 2 ปี) โดยขอเทียบคุณวุฒิตะดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจาก

กระทรวงศึกษาธิการ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษา ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยมีหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ, โรงเรียนจำอากาศ, 2557) ด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนจำอากาศ ซึ่งมีการสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะในการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ผ่านเกมส์ ตอบคำถามโปรแกรม Kahoot และสื่ออุปกรณ์ของจริง โดยความเห็นชอบจากสายวิทยาการ และครู-อาจารย์ ผู้สอนในรายวิชานั้น ๆ โดยมีการประชุมครู-อาจารย์ ก่อนเริ่มการเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา แต่ละรายวิชาเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนทางในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับสื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้และวัตถุประสงค์ของแต่ละรายวิชา มีการประเมินความรู้ ความสามารถ ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ และมีการใช้งานจริง พร้อมจะไปปฏิบัติงานในแต่ละสายวิทยาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ, โรงเรียนจำอากาศ, 2561, น.18-35)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ทำหน้าที่นายทหารสื่อการศึกษา แผนกสื่อการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ออกแบบและผลิตสื่อการศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาโดยตรง มีความเห็นว่าแม้ว่าโรงเรียนจำอากาศจะมีการส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียน จำอากาศดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่เนื่องจากบริบทของโรงเรียนจำอากาศแตกต่างกับโรงเรียนอื่น ๆ เนื่องจากเป็นโรงเรียนในสังกัดของกองทัพอากาศ จึงมีกฎระเบียบการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างออกไปเพื่อรักษาความลับทางราชการ

มีให้รู้ไหลสู่สาธารณะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ อาจทำให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้สนองต่อความต้องการให้โรงเรียนจำอากาศก้าวทันเทคโนโลยี และให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น มีข้อจำกัดบางประการ ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติที่มีข้อจำกัดนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ เพื่อทราบการปฏิบัติของครูโรงเรียนจำอากาศ ความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนจำอากาศ และนำผลวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนจำอากาศ และสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศและความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศในการจัดการเรียนรู้ของครู 3 ด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล

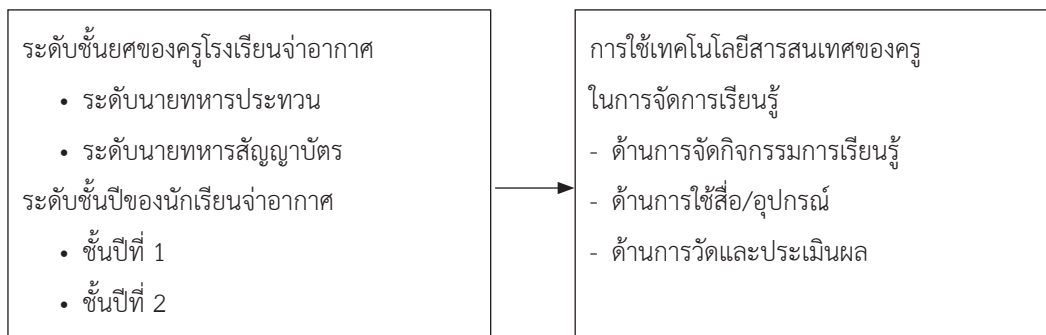
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศโดยจำแนกตามชั้นยศ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ โดยจำแนกตามชั้นปีและเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานเฉพาะวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูระดับชั้นประทวนกับครูระดับชั้นสัญญาบัตร ไม่แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศกับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นปีที่ 2 ไม่แตกต่างกัน
3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนจำอากาศสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้ของครูโรงเรียนจำอากาศ ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนจำอากาศจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนจำอากาศ โดยจำแนกตามชั้นยศ และนักเรียนจำอากาศโดยจำแนกตามชั้นปี สำหรับครูโรงเรียนจำอากาศสอบถามเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูระดับนายทหารสัญญาบัตรกับครูระดับนายทหารประทวน สำหรับการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ มีการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 กับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 และมีการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ โดยครูและนักเรียนจำอากาศใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้เหมือนกัน ซึ่งแบบสอบถามมีการถามเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดผลและประเมินผล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร คือ ครูที่สอนในโรงเรียนจำอากาศในเหล่าทหารต่าง ๆ 7 เหล่า คือ ช่างอากาศสื่อสาร สรรพาวุธ ดันหน อุตฯ สารวัตร และอากาศโยธิน จำนวน 79 คน และนักเรียนจำอากาศที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2562 ในโรงเรียนจำอากาศ ในเหล่าทหารต่าง ๆ 7 เหล่า จำนวน 826 คน โดยเป็นนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 417 คน และนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 409 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่สอนในโรงเรียนจำอากาศ แบ่งเป็นครูระดับนายทหารสัญญาบัตร จำนวน 23 คน

และครูระดับนายทหารประทวน จำนวน 17 คน รวมครูทั้งหมด จำนวน 40 คน และนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 134 คน และนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 131 คน รวมนักเรียนจำอากาศ ทั้งหมด จำนวน 265 คน

3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังนี้

3.1 สำหรับครู

3.1.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างครูร้อยละ 50 จากจำนวนประชากรทั้งหมด คิดเป็นครู 40 คน

3.1.2 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างครูตามระดับชั้นยศ ตามสัดส่วนจากประชากรครูโรงเรียนจำอากาศ ดังนี้ ครูระดับนายทหารสัญญาบัตร จำนวน 23 คน และนายทหารประทวน จำนวน 17 คน รวมครูทั้งหมดจำนวน 40 คน

3.2 สำหรับนักเรียน

3.2.1 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, น.607-610) ซึ่งประชากรที่เป็นนักเรียนจำอากาศ มีจำนวน 826 คน เมื่อเทียบตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน

3.2.2 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำอากาศตามชั้นปี ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำอากาศชั้นปีที่ 1 จำนวน 134 คน และชั้นปีที่ 2 จำนวน 131 คน ตามสัดส่วนจากประชากรที่เป็นนักเรียนจำอากาศ รวมนักเรียนจำอากาศทั้งหมด จำนวน 265 คน

3.2.3 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำอากาศชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ตามเหล่าทหาร ทั้งหมด 7 เหล่า ตามสัดส่วนจากประชากรที่เป็นนักเรียนจำอากาศ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ประสานกับผู้เกี่ยวข้องของโรงเรียนจำอากาศ เพื่อขออนุญาตในการดำเนินการวิจัย

4.2 นำหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลที่โรงเรียนจำอากาศ พร้อมทั้งแจ้งกำหนดการรับแบบสอบถามคืนที่โรงเรียนจำอากาศด้วยตนเอง

4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4.4 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ยของสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, 121)

5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติของครูและความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test Independent)

เครื่องมือในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

1. เครื่องมือในการวิจัย

1.1 แบบสอบถามสำหรับครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1.1.1 ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ให้เลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

1.1.2 ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (Likert, Rensis, 1967, p.90-95) จำนวน 60 ข้อ

1.2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนจำอากาศ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1.2.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ให้เลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

1.2.2 ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ โดยลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (Likert, Rensis, 1967, p.90-95) จำนวน 60 ข้อ

2. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามสำหรับครู ดำเนินการดังนี้

2.1.1 ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการสร้างแบบสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1.2 ยกร่างแบบสอบถามสำหรับครู เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล

2.1.3 นำแบบสอบถามที่ได้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเรื่องของภาษาและสาระสำคัญในแบบสอบถาม หลังจากที่ผ่านมาตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ได้นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหาพบว่ามีค่า IOC ทุกข้อ อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ คือ 0.5 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา คือ ข้อคำถามใช้ได้ จำนวน 70 ข้อ

2.1.4 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-out) ใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้น นำแบบสอบถามที่ทำแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.117) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ซึ่งมากกว่า 0.70 นับว่า เป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้

2.1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเกี่ยวกับภาษาเล็กน้อยหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว เพื่อให้แบบสอบถามมีการใช้คำและภาษาที่ถูกต้อง จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง และดำเนินการจัดพิมพ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักเรียนจำอาภาศ ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการสร้างแบบสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.2 ยกร่างแบบสอบถามสำหรับนักเรียนจำอาภาศเพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการจัดกิจกรรมการใช้สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ได้จัดทำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเรื่องของภาษาและสาระสำคัญในแบบสอบถาม หลังจากที่ผ่านมาตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน จากนั้น นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหาพบว่า มีค่า IOC ทุกข้อ อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ คือ 0.5 แสดงว่า ข้อคำถามนั้น วัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา คือ ข้อคำถามใช้ได้ จำนวน 69 ข้อ

2.2.4 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-out) ใช้กับนักเรียนจำอาภาศที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.117) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ซึ่งสูงกว่า 0.70 ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว เพื่อให้แบบสอบถามมีการใช้คำและภาษาที่ถูกต้อง จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง และดำเนินการจัดพิมพ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

ข้อ	สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้	ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้					ข้อ	สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้	ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้					ข้อ	สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้	ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้						
		ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้							ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้							ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้						
		5	4	3	2	1			5	4	3	2	1			5	4	3	2	1		
การวัดผลและประเมินผล																						
1	ครูใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบนคอมพิวเตอร์ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้						20	ครูจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติจริง โดยการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน (Smart phone), ไอแพด (iPad) หรือแท็บเล็ต (Tablet)						41	ครูใช้ Google Form จัดทำแบบทดสอบ							
	ครูใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน (Smart phone) ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้							21	ครูใช้คอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์และจัดเก็บไว้เพื่อใช้ในการค้นคว้าและเผยแพร่							42	ครูใช้โปรแกรม Microsoft word ในการจัดทำแบบทดสอบ					
	ครูใช้แอปพลิเคชันบนไอแพด (iPad) ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้							22	ครูนำข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้							43	ครูใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบนคอมพิวเตอร์จัดทำแบบทดสอบ					
	ครูใช้แอปพลิเคชันบนแท็บเล็ต (Tablet) ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้							23	ครูนำสื่อในรูปแบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการการเรียนรู้							44	ครูใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน (Smart phone) จัดทำแบบทดสอบ					
5	ครูใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้						24	ครูใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบนคอมพิวเตอร์ในการผลิตแบบฝึกหัด						45	ครูใช้แอปพลิเคชันบนไอแพด (iPad) จัดทำแบบทดสอบ							
6	ครูใช้สมาร์ตโฟน (Smart phone) ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้						25	ครูใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบนคอมพิวเตอร์สร้างวิดีโอเป็นสื่อการเรียนรู้แล้วอัปโหลดบน YouTube						46	ครูใช้แอปพลิเคชันบนแท็บเล็ต (Tablet) จัดทำแบบทดสอบ							
7	ครูใช้ไอแพด (iPad) หรือ แท็บเล็ต (Tablet) ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้													47	ครูใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบนคอมพิวเตอร์ในการตรวจข้อสอบ							
														48	ครูใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน (Smart phone) ในการตรวจข้อสอบ							
														49	ครูใช้แอปพลิเคชันบนไอแพด (iPad) ในการตรวจข้อสอบ							

ภาพที่ 2 ตัวอย่างแบบสอบถาม

จากภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีการแบ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ด้าน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล โดยข้อคำถามเป็นการสอบถามเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละด้าน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ และความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ

1.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครูโรงเรียนจำอากาศใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 1.51) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูระดับนายทหารชั้นประทวนใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับครูระดับนายทหารชั้นสัญญาบัตร และครูระดับนายทหารชั้นประทวนอนุญาตให้นักเรียนใช้ไอแพด (Ipad) หรือแท็บเล็ต (Tablet) ค้นคว้าข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับครูระดับนายทหารชั้นสัญญาบัตร

นักเรียนจำอากาศ มีความคิดเห็นว่า ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.88$, S.D. = 1.53) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นว่าครูใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 และนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นว่าครูอนุญาตให้นักเรียนใช้ไอแพดหรือแท็บเล็ต ค้นคว้าข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2

1.2 ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์

ครูโรงเรียนจำอากาศใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = 1.50) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูระดับนายทหารประทวนนำข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับครูระดับนายทหารสัญญาบัตร และครูระดับนายทหารประทวนใช้แท็บเล็ต เป็นสื่อในการสร้างผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ แล้วนำผลงานนั้นมาแสดงให้นักเรียนได้เห็น อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับครูระดับนายทหารสัญญาบัตร

นักเรียนจำอากาศ มีความคิดเห็นว่า ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 1.48) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่านักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นว่า ครูใช้โปรเจกเตอร์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 และนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นว่า ครูใช้แอปพลิเคชันบนแท็บเล็ต เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล

ครูโรงเรียนจำอากาศใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.29$, S.D. = 1.50) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูระดับนายทหารประทวนใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบนคอมพิวเตอร์จัดทำแบบทดสอบ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับครูระดับนายทหารสัญญาบัตร และครูระดับนายทหารประทวนใช้แอปพลิเคชันบนแท็บเล็ต จัดทำแบบทดสอบ อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับครูระดับนายทหารสัญญาบัตร

นักเรียนจำอากาศ มีความคิดเห็นว่า ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 1.53) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า นักเรียนจำอากาศชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นว่า ครูใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบนคอมพิวเตอร์ จัดทำแบบทดสอบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนักเรียน

จำอากาศ ชั้นปีที่ 2 และนักเรียนจำอากาศชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นว่าครูใช้แอปพลิเคชันบนไอแพด จัดทำแบบทดสอบ และครูใช้แอปพลิเคชันบนแท็บเล็ต จัดทำแบบทดสอบ อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 ทั้ง 2 เรื่อง

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ครูโรงเรียนจำอากาศ

2.1 เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ จำแนกตามชั้นยศ

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ ระหว่างครูระดับนายทหารประทวนและนายทหารสัญญาบัตร

สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้	ครูระดับนายทหารประทวน (17 คน)		ครูระดับนายทหารสัญญาบัตร (23 คน)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.81	1.52	2.52	1.49	-1.00	0.32
2. ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์	3.19	1.49	2.96	1.50	-0.70	0.49
3. ด้านการวัดและประเมินผล	2.51	1.53	2.12	1.46	-1.33	0.19
ค่าเฉลี่ย	2.84	1.54	2.53	1.52	-1.67	0.10

*p < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ ระหว่างครูระดับนายทหารประทวนและนายทหารสัญญาบัตร โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการใช้

ของครูระดับนายทหารประทวนมากกว่าครูระดับนายทหารสัญญาบัตรทุกด้าน โดยเฉพาะมากที่สุดคือ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ จำแนกตามชั้นปี

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ

สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้	นักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 (134 คน)		นักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 (131 คน)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.90	1.57	2.86	1.47	0.15	0.88
2. ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์	3.23	1.52	3.05	1.42	0.84	0.41
3. ด้านการวัดและประเมินผล	2.83	1.57	2.87	1.48	-0.15	0.88
ค่าเฉลี่ย	2.99	1.56	2.93	1.46	0.48	0.63

*p < 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ

สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้	ครูในโรงเรียนจำอากาศ (40 คน)		นักเรียนจำอากาศ (265 คน)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.65	1.51	2.88	1.53	-0.90	0.37
2. ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์	3.06	1.50	3.15	1.48	-0.34	0.73
3. ด้านการวัดและประเมินผล	2.29	1.50	2.85	1.53	-2.25	0.03
ค่าเฉลี่ย	2.66	1.54	2.97	1.52	-1.92	0.06

*p < 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ โดยภาพรวมครูมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.66, S.D. = 1.54) ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ ส่วนด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุดคือ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ (\bar{X} = 3.06, S.D. = 1.50) และด้านที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศน้อยที่สุดคือ ด้านการวัด และประเมินผล (\bar{X} = 2.29, S.D. = 1.50) ซึ่งผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูระดับนายทหารประทวนและนายทหารสัญญาบัตรสอดคล้องกันทั้ง 3 ด้าน และนักเรียนจำอากาศมีความคิดเห็นว่า ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.97, S.D. = 1.52) ทั้ง 3 ด้าน ด้านที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุดคือ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ (\bar{X} = 3.15, S.D. = 1.48) และด้านที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศน้อยที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล (\bar{X} = 2.85, S.D. = 1.53) ซึ่งความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูสอดคล้องกันทั้ง 3 ด้าน

1.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศระหว่าง

1.2.1 ครูระดับนายทหารประทวนและครูระดับนายทหารสัญญาบัตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.84, S.D. = 1.54, \bar{X} = 2.53, S.D. = 1.52) ซึ่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ และความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.99, S.D. = 1.56, \bar{X} = 2.93, S.D. = 1.46) ซึ่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.2.3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.66, S.D. = 1.54, \bar{X} = 2.97, S.D. = 1.52) ซึ่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ สามารถอภิปรายผลได้ประเด็น ดังนี้

2.1 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศและความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกันทั้งในภาพรวมและในรายละเอียดทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากในปัจจุบันโรงเรียนจำอากาศมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการรักษาความปลอดภัยทางข้อมูล (กองทัพอากาศ, 2563, น.3-4) แต่ยังไม่สัมพันธ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (นิทัศน์ กัดแก้ว, 2559, น.34) ซึ่งครูและนักเรียนจำอากาศได้ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่

โดยใช้ในเรื่องของการสืบค้น ประมวลผลจัดเก็บข้อมูล พร้อมทั้งนำเสนอผลงาน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ตัณณา อภิวันทนาพร (2561, น.120-122) พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูจะเน้นให้นักเรียนได้ใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง สำหรับสืบค้นรวบรวม ประมวลผล และจัดเก็บข้อมูล รวมถึงการสร้างชิ้นงานหรือโครงงาน และการนำเสนออย่างสม่ำเสมอ

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูระดับนายทหารประทวนกับนายทหารสัญญาบัตร สอดคล้องกันทั้งโดยรวมและรายด้าน สำหรับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครู สอดคล้องกันทั้งโดยรวมและรายด้าน ส่วนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศ ด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนจำอากาศด้านการวัดและประเมินผลกับความคิดเห็นของนักเรียนจำอากาศไม่สอดคล้องกัน ซึ่งนักเรียนจำอากาศ มีความคิดเห็นว่า มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศด้านการวัด และประเมินผล มากกว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ เนื่องจากนักเรียนจำอากาศ มีอายุเฉลี่ยน้อยกว่าครูโรงเรียนจำอากาศส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ พชตวรรณ พัฒนุ (2555, น.99-101) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดเทศบาลนคร

แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ได้เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามอายุ พบว่า ครูที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในทุกด้าน สูงกว่าครูที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงว่า โรงเรียนจำอากาศมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ แต่ยังมีการใช้อยู่ในระดับปานกลาง เห็นได้จากผลการศึกษาคำถามและการเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูในโรงเรียนจำอากาศและนักเรียนจำอากาศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 นำผลการวิจัยเสนอต่อผู้บังคับบัญชา ระดับสูงของโรงเรียนจำอากาศ เพื่อพัฒนานโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนจำอากาศ

1.2 ในการประชุมตามวาระต่าง ๆ ของโรงเรียนจำอากาศ ควรนำผลการวิจัยเสนอในที่ประชุม เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบเป็นข้อมูลและหาข้อสรุปในการนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูงต่อไป

1.3 นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ในรูปแบบของบทความทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้เชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2.2 ควรศึกษาสำรวจสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ภายในสถานศึกษาให้ครอบคลุมก่อนทำการวิจัย

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินและติดตามผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนจำอากาศ

เอกสารอ้างอิง

- กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ, โรงเรียนจำอากาศ. (2557). *หลักสูตรโรงเรียนจำอากาศ พุทธศักราช 2557*. กรุงเทพฯ: กองทัพอากาศ.
- _____. (2561). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา กลาโหม ประจำปีการศึกษา 2561*. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2563, จาก http://www.atts.raf.mi.th/images/QA_atts/_61.pdf
- กองทัพอากาศ. (2563). *นโยบายผู้บัญชาการทหารอากาศ ประจำปีพุทธศักราช 2563*. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2563, จาก http://ratfaa.org/images/colum_1485851725/19484_Policy%20Rtaf%202563%20Final-1.pdf
- ณิศา เวชญาลักษณ์. (2559). การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 13(61), 11-20.
- ดิณณา อภิวัฒน์นาพร. (2561). *การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยรังสิต. ปทุมธานี.
- นิทัศน์ กลัดแก้ว. (2559). *การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอ่างทอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปทุมธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พชตวรรณ พัฒน. (2555). *ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542” (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 2. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2562, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2542/A/074/1.PDF>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (p.90-95). New York: Wiley & Son.

**การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการพัสดุคงคลังของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษา
ของกองทัพไทย กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ**
Improving the Performance of Inventory Management in the Royal Thai
Armed Forces Headquarters: A Case Study of Military Technical Training
School, National Defence Studies Institute

บทความวิจัย

ปัญญารัตน์ พิมพ์สมุทร¹ และ พัฒน์ พิสิษฐเกษม²

Punyarat Pimsamut and Phat Pisitkasem

สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี ประเทศไทย 12000

Logistics Management, Graduate School, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand 12000

E-mail: pimsamut.punyarat@gmail.com¹ and E-mail: phat.rsu@gmail.com²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัสดุคงคลัง กรณีศึกษาโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และทำการจัดลำดับการเข้าก่อนออกก่อนของพัสดุคงคลังในแต่ละงวดการรับพัสดุ โดยการนำแนวทางในการจัดการพัสดุคงคลังที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ เพื่อเปรียบเทียบความรวดเร็ว ความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูลพัสดุคงคลังกับทะเบียนคุม อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัสดุคงคลัง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พัสดุคงคลังประเภทวัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้มาจากการทบทวนเอกสารการสั่งซื้อวัสดุครุภัณฑ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2561 เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดเพื่อนำมาทำการวิจัย

¹⁻² หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
Master of Science, Logistics Management, Graduate School, Rangsit University

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการจัดการพัสดุคงคลัง มีพัสดุที่ไม่สามารถตรวจสอบปริมาณพัสดุทั้งหมดที่แท้จริงได้ และการหยิบพัสดุจากพื้นที่จัดเก็บหาพัสดุไม่พบ เนื่องจากการจัดเก็บไม่เป็นระเบียบ ไม่มีหลักเกณฑ์ จากปัญหาดังกล่าว ที่ได้กล่าวมาแล้ว ควรมีการปรับปรุงระบบการจัดการพัสดุ คงคลังให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพบว่า การเปรียบเทียบ ความเร็วของการหยิบ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2561 หลังการปรับปรุงเวลาการหยิบ (นาทีก่อน) ของแต่ละรายการลดลง อย่างเห็นได้ชัด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยของ แต่ละรายการ โดยลำดับแรก คือ ปากกาถูกลิ้น สีน้ำเงิน เวลาการหยิบเดือนพฤษภาคม คือ 14.43 นาที และ เดือนสุดท้ายที่ทำการทดลอง คือ เดือนสิงหาคม เท่ากับ 2.15 นาที ลดลง 12.28 นาที และลำดับสุดท้าย คือ หมึก เครื่องถ่ายเอกสาร Kyocera เวลาการหยิบเดือนพฤษภาคม คือ 13.10 นาที ซึ่งเดือนสุดท้ายที่ทำการทดลอง คือ เดือนสิงหาคม เท่ากับ 1.43 นาที ลดลง 11.67 นาที แสดงถึง ความมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นจากเดิม และจากการเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูลพัสดุคงคลังที่มีอยู่จริง กับทะเบียนคุมในปี พ.ศ.2558-2561 ของรายการลวดลาย กระดาษ พบว่า การนำเทคนิคการควบคุมพัสดุด้วยวิธีการ ควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) และวิธีการหยิบ ออกจากพื้นที่จัดเก็บด้วยเทคนิคเข้าก่อนออกก่อน (First In First Out: FIFO) มีผลความผิดพลาดของข้อมูลสูง ที่ 100% หมายความว่ายังไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการ พอสมควร ทั้งนี้ ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับรายการลวดลาย กระดาษ เป็นผลมาจากการที่เจ้าหน้าที่ไม่ได้ให้ความสำคัญ กับวัสดุสำนักงานที่มีขนาดเล็ก แต่ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานราชการในกองทัพไทย เพราะเป็นวัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์ที่มีราคาไม่สูงมาก หากมองกลับอีกมุมมอง การควบคุมวัสดุสำนักงานและ คอมพิวเตอร์รายการที่มีราคาแพงกว่า มีประสิทธิภาพที่ดี อย่างเห็นได้ชัด สามารถรายงานจำนวนพัสดุคงคลังได้

ถูกต้อง ทันเวลา เป็นผลให้การประยุกต์ใช้กิจกรรมทาง โลจิสติกส์ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพที่ดี ต่อองค์กร

คำสำคัญ: การจัดการพัสดุคงคลัง, การควบคุมด้วยการมองเห็น, การเข้าก่อนออกก่อน

Abstract

The objectives of the research are 1) to explore the current situations and problems related to logistics management of a governmental organization; 2) to implement First-in First-out system for each periodic acceptance of supplies to enhance the performance of inventory management; and 3) to compare speed and accuracy of inventory information and control records. The study integrates an appropriate method which improves the performance of inventory management. The population used in this research is office supplies and computer equipment which were obtained from the review of purchase documents of durable goods from 2015-2018 to represent all the population involved in the research.

The findings from the study of current problems and organization characteristics reveal major difficulties occurred in the organization, including the inability to identify the accurate number of items in the inventory due to problems with inventory management and the inability to pick the correct supplies in the storage space due to an unorganized and unruly storage system.

According to the assessment of the effectiveness of inventory management system from May to August 2018 the speed (minutes) of picking supplies measured after the implementation decreases significantly. The fastest speed of picking supplies belongs to blue ballpoint pens:

The speed in May is 14.43 minutes and in the last month of the experiment, August, equal to 2.15 minutes, which by 12.28 minutes. The least improved speed belongs to Kyocera copier ink; the speed in May is 13.10 minutes. Compared to 1.43 minutes in August, the speed decreases by 11.67 minutes. This shows that the effectiveness of inventory management has improved. The findings from comparing the accuracy of inventory information and control records of paper clips from 2015-2018 indicate that the implementation of Visual Control and FIFO technique results in 100% mistakes in data errors, which means that the management is not very effective.

Keywords: Inventory Management, Visual Control, First In First Out

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารงานพัสดุมีความสำคัญต่อการบริหารเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของการบรรลุวิสัยทัศน์ (Vision) ขององค์การ ทั้งในองค์การขนาดเล็กจนถึงองค์การขนาดใหญ่ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพ โดยรัฐบาลได้วางระเบียบเป็นแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ

พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม” ซึ่งส่วนราชการในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้วยการจัดให้ทำการอบรมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เนื่องด้วยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างจากระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ e-Government Procurement พ.ศ.2560 รายงานภาพรวมการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งมีจำนวนเงินที่ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นจำนวนมาก เพื่อรักษาลดผลประโยชน์ของเงินงบประมาณแผ่นดิน รักษาสิทธิแก่ประชาชนที่ชำระภาษีเงินได้ให้แก่รัฐบาล ในการนำเงินไปทำนุบำรุง พัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงเน้นย้ำให้บุคลากรที่ปฏิบัติราชการเกี่ยวข้อง กับงานบริหารจัดการพัสดุ นำแนวทางระเบียบฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

การจัดการพัสดคงคลัง (Inventory Management) เป็นหนึ่งในกิจกรรมของการจัดการโลจิสติกส์ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานทางภาครัฐ ภาคธุรกิจทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการผลิต การขายหรือการบริการ ล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นต้องมีการลงทุนให้มีพัสดคงคลังไว้ในการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นจำนวนเงินที่มีมูลค่าสูง โดยพัสดคงคลัง จะจัดอยู่ในกลุ่มสินทรัพย์ประเภทหมุนเวียน (Current Assets) ขององค์การ การมีปัญหากเกิดขึ้นในระบบการจัดการพัสดคงคลังอาจส่งผลกระทบต่อองค์การ ทำให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินงานได้ การมีพัสดคงคลังประเภทวัตถุดิบหรือประเภทสนับสนุนการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งานในกระบวนการผลิต หรือการสนับสนุนการดำเนินงาน อาจทำให้เกิดปัญหาพัสดคงคลังขาดแคลน (Stock Out) ทำให้สูญเสียโอกาสในการทำงาน รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์การ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ระดับความน่าเชื่อถือลดลง หรือการที่ไม่มีวัสดุสนับสนุนการดำเนินงานอาจส่งผลกระทบต่อไปถึงขั้นการหยุดชะงักของการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป ในทางตรงกันข้ามการมีพัสดคงคลังที่มากเกินไป จะทำให้

เกิดปัญหาในเรื่องการควบคุม งบประมาณประจำปีถูกใช้ไปอย่างไม่เป็นประโยชน์ สูญเสียโอกาสในการนำไปหาประโยชน์ในด้านอื่น ๆ รวมถึงทำให้เกิดปัญหาในด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น ต้นทุนการเก็บรักษาสูง วัสดุเกิดปัญหาเสื่อมสภาพ วัสดุหมดอายุ ถูกขโมยหรือสูญหาย เป็นต้น เพราะเหตุนี้การมีระบบการจัดการพัสดุคงคลังที่มีประสิทธิภาพในระดับที่เหมาะสมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ชัยชนะ กาญจนอักษร (อ้างถึงใน อูรา วงศ์ประสค์ชัย, 2556, น.141) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะพัสดุเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวก ในการบริหารงานภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ในการปฏิบัติงานจริงมักจะมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับพัสดุ เพื่อให้

ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดน้อยที่สุด ควรมีการพัฒนาการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์การและขนาดของสถานศึกษา จากการปฏิบัติงานด้านการพัสดุนักวิชาการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ พบว่าปัญหาหนึ่งในการจัดการพัสดุคงคลังเกิดจากการลงบัญชีและทะเบียนคุมไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องมาจากมีจำนวนพัสดุปริมาณมาก ประเภทของพัสดุในการปฏิบัติราชการของโรงเรียนช่างฝีมือทหารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ มีมากกว่าหนึ่งประเภท ขั้นตอนการจัดเก็บพัสดุขาดประสิทธิภาพรวมถึงเจ้าหน้าที่พัสดุยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานพัสดุอยู่ จึงก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละมูลค่าการจัดซื้อวัสดุสำนักงาน และคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ปีงบประมาณ/รายการ	2558	2559	2560	2561
ร้อยละมูลค่าการจัดซื้อวัสดุสำนักงาน และคอมพิวเตอร์ฯ	44.82	44.72	44.75	39.27

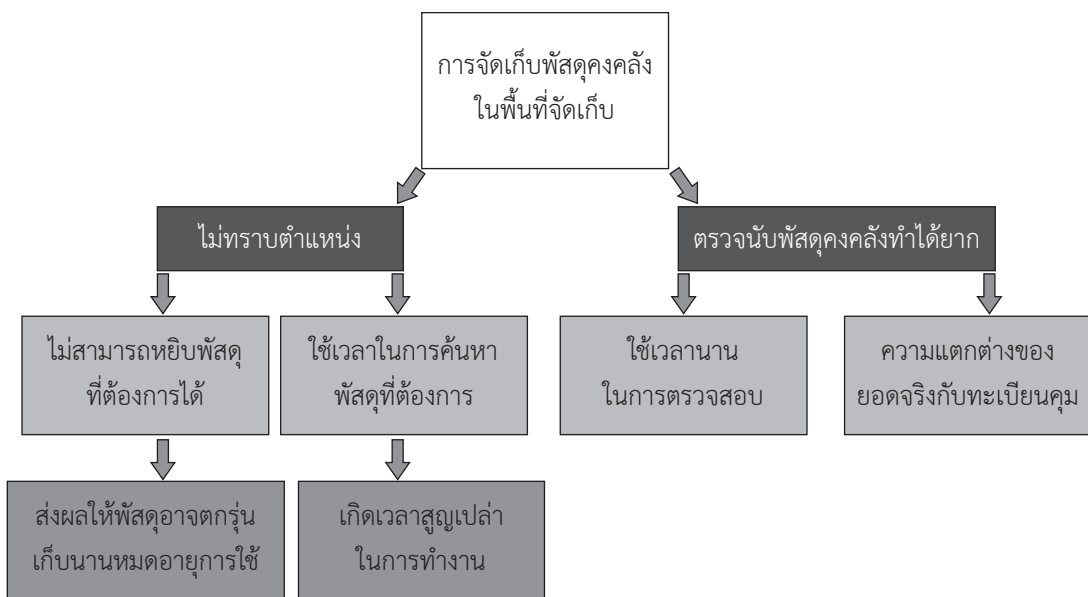
จากตารางที่ 1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ระหว่างปี พ.ศ.2558-2561 พบว่า การจัดซื้อวัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์มีมูลค่าที่ผกผันเพิ่มขึ้นอย่างไม่แน่นอนในแต่ละปีมูลค่ามากหรือน้อยลงจากปีก่อนหน้านี้ขึ้นอยู่กับกรอบวงเงินจากที่รัฐบาลจัดสรรให้แต่ละส่วนราชการ อีกทั้ง การเสนอของโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศในแต่ละปีมีจำนวนที่ไม่แน่นอน เนื่องมาจากการตรวจสอบที่ไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบ ส่งผลให้กรอบวงเงินที่เสนอขอความต้องการมีการผันแปรอยู่ตลอดเวลา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาระบบการจัดการพัสดุคงคลังของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย

กรณีศึกษาโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศจากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า ส่วนราชการยังไม่มีแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการพัสดุคงคลังที่ชัดเจน การจัดเก็บพัสดุคงคลัง การตรวจนับจำนวนพัสดุคงคลัง ยังไม่มีการนำข้อมูลสถิติความผิดพลาดที่เกิดจากการหยิบพัสดุ และใช้เวลาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพัสดุลำช้า รวมทั้งการตรวจนับจำนวนพัสดุปัจจุบันไม่ตรงกับบัญชีทะเบียนคุมพัสดุส่งผลต่อพัสดุคงคลังมีปริมาณที่มากเกินความจำเป็น ทำให้พัสดุคงคลังเสื่อมสภาพตามกาลเวลาหมดอายุ เพราะข้อจำกัดในเรื่องของอายุของพัสดุคงคลัง ถูกขโมย หรือสูญหาย

จากปัญหาดังกล่าวที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ควรมีการปรับปรุงระบบการจัดการพัสดุคงคลังให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้ส่วนราชการ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุคงคลังทราบการปฏิบัติงาน การจัดเก็บ การหยิบ การตรวจนับพัสดุคงคลัง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพยายามทำให้การปฏิบัติงานด้านพัสดุคงคลังสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุคงคลัง

ซึ่งหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทยฯ ได้ให้ความสำคัญ โดยยึดถือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการพัสดุคงคลัง สำหรับส่วนราชการที่มีลักษณะเป็นสถานศึกษา เพราะงานพัสดุเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุน การจัดการงานในด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

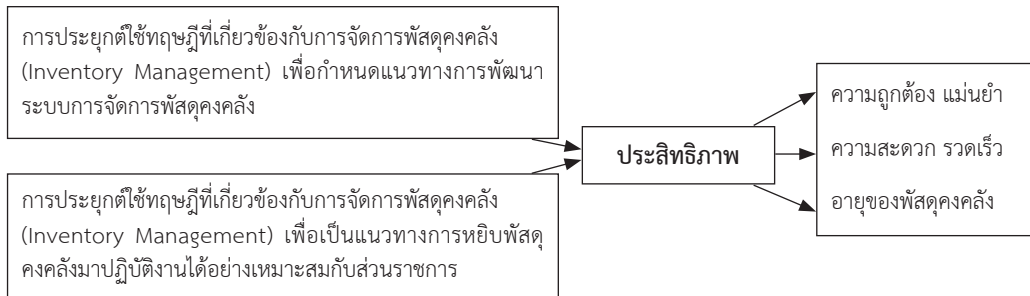
ภาพที่ 1 การศึกษาปัญหาและผลกระทบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานปัจจุบันและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัสดุคงคลังของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
2. เพื่อทำการจัดลำดับการเข้าก่อนออกก่อนของพัสดุคงคลังในแต่ละงวดการรับพัสดุ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัสดุคงคลัง

3. เพื่อเปรียบเทียบความรวดเร็ว ความถูกต้อง และความแม่นยำของข้อมูลพัสดุคงคลังกับทะเบียนคุม โดยการนำแนวทางในการจัดการพัสดุคงคลังที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้

คำถามการวิจัย

ภาพที่ 2 คำถามการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพทั่วไป วิธีดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัสดุคงคลัง ได้แก่ การเสนอความต้องการใช้พัสดุ การตรวจรับพัสดุ การจัดเก็บพัสดุ และการเบิกจ่ายพัสดุ
2. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากทฤษฎีหรืองานวิชาการประเภทอื่น ที่มีผู้เขียนหรือศึกษาไว้ เพื่อเป็นหลักฐานความรู้ที่จะนำมาใช้ในการวิจัย และทราบถึงแนวทางการแก้ปัญหา การจัดการพัสดุคงคลังในอดีตที่ผ่านมา
3. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัสดุคงคลังของโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
4. จัดลำดับความสำคัญของพัสดุตามมูลค่าการจัดซื้อสูง (วัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์) โดยใช้วิธีการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อพัสดุ เนื่องจากใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อ
5. การจัดเก็บพัสดุคงคลังแบบเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) ใช้การควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) เป็นระบบควบคุมการทำงานที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าใจขั้นตอนการทำงาน เป้าหมาย ผลลัพธ์การทำงานได้ง่าย และชัดเจน รวมถึงเห็นความผิดปกติต่าง ๆ และแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้ บอร์ด ป้าย สัญลักษณ์ สี และอื่น ๆ เพื่อสื่อสารให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงสิ่งที่ต้องการได้โดยง่ายที่สุด และถูกต้องที่สุด

5.1 การออกแบบลักษณะของป้าย

5.1.1 ป้ายพัสดุคงคลังต้องมองเห็นได้ในระยะ 1-2 เมตร

5.1.2 การบ่งบอกของสถานะพัสดุคงคลังว่าสามารถหยิบไปใช้ปฏิบัติราชการได้ โดยใช้สีในการบ่งบอกแบ่งออกเป็น 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง สีเขียว เนื่องจากเป็นสีที่เข้าใจง่าย และง่ายต่อการมองเห็น

5.1.3 ในการหยิบของจะมีป้ายบอกเพื่อให้เจ้าหน้าที่ทราบว่าต้องหยิบจากด้านใดก่อน เพื่อเป็นการหมุนเวียนของพัสดุคงคลัง ไม่ให้เกิดพัสดุคงคลังในคลังมากเกินไปตามหลักการเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) ในการจัดเก็บพัสดุคงคลังก็เช่นเดียวกัน จะมีป้ายบอกว่าจะต้องจัดเก็บพัสดุคงคลังในพื้นที่สีอะไร

5.2 ขั้นตอนการปรับปรุงการจัดเก็บ

5.2.1 นับปริมาณวัสดุสำนักงานที่นำออกมาทั้งหมด เนื่องมาจากที่ผ่านมายังไม่เคยมีการแบ่งแยกวัสดุสำนักงานตามปีงบประมาณที่ได้รับ โดยผู้วิจัยจะแยกวัสดุสำนักงานที่มีปริมาณน้อยจัดให้อยู่ในหมวดสีแดง และจะแยกวัสดุสำนักงานที่มีปริมาณมากขึ้น มาจัดเป็นหมวดสีเหลือง

5.2.2 เมื่อผู้วิจัยได้แบ่งแยกวัสดุสำนักงานที่ไม่สามารถหยิบออกมาจากพื้นที่การจัดเก็บแล้ว วัสดุสำนักงานที่เหลือปริมาณมากที่สุด จัดให้อยู่ในหมวดหมู่สีเขียว ซึ่งเป็นหมวดสีที่สามารถหยิบออกไปใช้ปฏิบัติราชการ เพื่อให้กระบวนการทำงานสามารถทำงานได้ต่อไป

5.2.3 การออกแบบพื้นที่การจัดเก็บวัสดุสำนักงาน เริ่มจากการแยกวัสดุตามหมวดหมู่สี จากนั้นจึงกำหนดพื้นที่การจัดเก็บ และมีป้ายสัญลักษณ์กำกับแสดงตำแหน่ง คือ สีแดง สีเหลือง สีเขียว ที่ใช้ในการอ้างอิง โดยสีแดงจัดเก็บเข้าสู่พื้นที่ที่ลึกที่สุด เพื่อเป็นการป้องกันเจ้าหน้าที่ที่ไม่ระบียบวินัย ทำงานไม่มีระบบหยิบวัสดุสำนักงาน ต้องห้ามออกนอกพื้นที่การจัดเก็บ สีเหลือง

ให้ปฏิบัติลักษณะเดียวกันกับหมวดหมู่สีแดง และพื้นที่นอกสุดของพื้นที่การจัดเก็บให้เป็นหมู่สีเขียว เพื่อสะดวกในการหยิบวัสดุสำนักงานออกไปปฏิบัติราชการ สามารถมองเห็นชัดเจน

5.2.4 ติดป้ายประชาสัมพันธ์ที่บริเวณด้านข้างพื้นที่การจัดเก็บ เพื่อเป็นการย้ำเตือนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ป้ายสัญลักษณ์	การจัดเก็บตามปีงบประมาณ
สีแดง	ห้ามหยิบ เบิก หรือนำออกจากตู้จัดเก็บพัสดุเป็นอันขาด หากต้องการจะใช้ต้องแน่ใจว่าพัสดุประเภทเดียวกัน ได้ถูกนำออกไปใช้ปฏิบัติราชการจนหมดแล้ว โดยตรวจสอบจากสีเขียวและสีเหลือง โดยสีแดงจะเป็นพัสดุที่มาจากการจัดซื้อในปีงบประมาณปัจจุบัน
สีเหลือง	สามารถหยิบ เบิก หรือนำออกจากตู้จัดเก็บพัสดุได้ แต่ต้องแน่ใจว่าพัสดุประเภทเดียวกันจากสีเขียวถูกนำไปใช้หมดแล้ว โดยสีเหลืองจะเป็นพัสดุที่มาจากการจัดซื้อในปีงบประมาณย้อนหลัง 1 ปี
สีเขียว	สามารถหยิบเบิก หรือนำออกจากพื้นที่จัดเก็บพัสดุได้ทันที โดยสีเขียวจะเป็นพัสดุที่มาจากการจัดซื้อในปีงบประมาณย้อนหลังมากกว่า 1 ปี

ภาพที่ 3 การจัดเก็บพัสดุคงคลังตามป้ายสัญลักษณ์

จากภาพที่ 3 การออกแบบแผนผังการจัดเก็บพัสดุดังกล่าวเริ่มจากการออกแบบป้ายสีเป็นสัญลักษณ์กำกับแสดงตำแหน่งที่ใช้ในการอ้างอิงการจัดเก็บพัสดุ การหยิบ และการตรวจสอบ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง โดยแยกป้ายสีเป็นสัญลักษณ์ตามปีงบประมาณของพัสดุที่รับเข้ามา โดยแต่ละสีแยกตามปีงบประมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การออกแบบการจัดเก็บพัสดุดังกล่าว ด้วยการใช้นิเทศการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) การจัดเก็บ การหยิบออกจากพื้นที่จัดเก็บด้วยเทคนิคการเข้าก่อนออกก่อน (FIFO)

1.1 การออกแบบการจัดเก็บพัสดุดังกล่าวเริ่มจากการออกแบบป้ายสีสัญลักษณ์กำกับแสดงตำแหน่ง

โดยแยกป้ายสัญลักษณ์ตามปีงบประมาณของพัสดุที่รับเข้ามา โดยแต่ละสีแยกตามปีงบประมาณและการจัดเก็บพัสดุดังกล่าวตามป้ายสัญลักษณ์แบ่งตามปีงบประมาณ

1.2 การจัดทำป้ายสัญลักษณ์โดยเทคนิคการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) กับการจัดเก็บและหยิบใช้วัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์ ด้วยเทคนิคการเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) ซึ่งสาเหตุที่ทำให้วัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์เสื่อมสภาพ หมดอายุการใช้งาน หรือไม่มีประสิทธิภาพตามคุณลักษณะที่จัดซื้อมาตั้งแต่ต้น มาจากระบบการทำงานดั้งเดิมที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการตรวจนับข้อมูล ไม่มีมาตรการตรวจสอบความถูกต้อง และไม่มีการกำหนดมาตรการอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีการควบคุมพัสดุดังกล่าวด้วยเทคนิคการเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) มาประยุกต์กับการจัดเก็บวัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์ ดังแสดงในภาพที่ 4-9 ดังนี้

ภาพที่ 4 แสดงการจัดป้ายสัญลักษณ์แบบ Visual Control

ภาพที่ 5 แสดงการติดป้ายสัญลักษณ์ภายในพื้นที่การจัดเก็บแบบตู้ชั้นที่ 1 และ 2

ภาพที่ 6 แสดงการติดป้ายสัญลักษณ์ภายในพื้นที่การจัดเก็บแบบตู้ชั้นที่ 3

ภาพที่ 7 แสดงการติดป้ายสัญลักษณ์ภายในพื้นที่การจัดเก็บแบบวางบนพื้น

ภาพที่ 8 แสดงการติดป้ายสัญลักษณ์ภายในพื้นที่การจัดเก็บแบบวางบนโต๊ะที่สามารถรับน้ำหนักได้

ภาพที่ 9 แสดงการติดป้ายสัญลักษณ์ภายในพื้นที่การจัดเก็บแบบวางบนโต๊ะที่สามารถรับน้ำหนักได้

2. การเก็บรวบรวม บันทึกราย และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Microsoft Excel

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การจัดเก็บพัสดุคงคลังต้องมีการตรวจนับเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อลดความผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับทะเบียนคุมและพัสดุคงคลังที่มีอยู่จริง และ

หลีกเลี่ยงการเกิดพัสดุคงคลังเสื่อมสภาพจากการใช้งาน จากตัวแบบการจัดการพัสดุคงคลังทั้ง 2 วิธีการดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ผลและเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการพัสดุคงคลัง ความรวดเร็วของการหยิบแบบเดิมและแบบที่ปรับปรุงใหม่ และเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูลพัสดุคงคลังกับทะเบียนคุมในปัจจุบันประมาณ พ.ศ.2558-2561

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความเร็วของการหยิบแบบเดิมและแบบปรับปรุงใหม่ของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

รายการ	ก่อนทำ		พ.ค.		มิ.ย.		ก.ค.		ส.ค.
			แบบใหม่		แบบใหม่		แบบใหม่		แบบใหม่
กระดาด A4 ขนาด 80 แกรม (รีม)	18.14	⇒	12.56	⇒	8.43	⇒	4.38	⇒	1.28
กระดาดทำปกลีเซียว ขนาด 150 แกรม (แพ็ค)	20.41	⇒	13.18	⇒	9.05	⇒	5.00	⇒	1.50
กาวแท่งขนาดไม่น้อยกว่า 21 กรัม (แท่ง)	20.42	⇒	13.14	⇒	9.01	⇒	4.56	⇒	1.46
น้ำยาลบคำผิด (ด้าม)	20.02	⇒	12.48	⇒	8.35	⇒	4.30	⇒	1.20
ปากกาถูกลิ้น สีน้ำเงิน 0.5 มม. (แพ็ค)	20.11	⇒	14.43	⇒	8.30	⇒	4.25	⇒	2.15
ปากกาหมึกเจล สีน้ำเงิน 0.5 มม. (ด้าม)	20.29	⇒	13.01	⇒	8.48	⇒	4.43	⇒	1.33
พลาสติกเคลือบ A4 (แพ็ค)	20.32	⇒	13.04	⇒	8.51	⇒	4.46	⇒	1.36
ลวดเสียบกระดาด (กล่อง)	20.04	⇒	12.46	⇒	8.33	⇒	4.28	⇒	1.18
หมึก Samsung M4020 (กล่อง)	20.37	⇒	13.09	⇒	8.57	⇒	4.52	⇒	1.42
หมึกเครื่องถ่ายเอกสาร Kyocera (กล่อง)	20.38	⇒	13.10	⇒	8.58	⇒	4.53	⇒	1.43

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความเร็วในการหยิบของหน่วยงานกรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ซึ่งมีภารกิจให้การสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดเก็บทะเบียนประวัติ ทะเบียนผลการเรียน เป็นต้น จึงมีความต้องการใช้วัสดุเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับการให้บริการแก่นักเรียนของหน่วยงานกรณีศึกษาแห่งนี้ โดยวางแผนพื้นที่การจัดเก็บวัสดุไว้ในตำแหน่งเดิมทั้งก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งใช้การตรวจนับเวลาเริ่มต้นตั้งแต่การเดินจากพื้นที่ปฏิบัติงาน

ไปยังพื้นที่การจัดเก็บวัสดุ ดำเนินการเก็บข้อมูลการหยิบแบบเดิมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการปรับปรุงระบบการจัดการพัสดุคงคลัง โดยวัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์ 10 รายการที่ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างมาจากความถี่ในการหยิบใช้ ได้จากการศึกษาข้อมูลทะเบียนคุมที่มีการบันทึกข้อมูล โดยหลังการปรับปรุงเวลาการหยิบ (นาที) ของแต่ละรายการลดลงอย่างเห็นได้ชัด แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นจากเดิม เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยของแต่ละรายการ โดยลำดับแรก คือ ปากกาถูกลิ้น สีน้ำเงิน 0.5 มม. เวลา

ในการหีบ: แฝ็ค รอบเดือนพฤษภาคม คือ 14.43 นาที่ และเดือนสุดท้ายที่ทำการทดลอง คือ เดือนสิงหาคม เท่ากับ 2.15 นาที่ ลดลง 12.28 นาที่ รองลงมาเป็นรายการกระดาษทำปอกสีเขียว ขนาด 150 แกรม เวลาในการหีบ: แฝ็ค ในรอบเดือนพฤษภาคม คือ 13.18 นาที่ และเดือนสุดท้ายที่ทำการทดลองคือเดือนสิงหาคม เท่ากับ 1.50 นาที่ ลดลง 11.68 นาที่ และรองลงมาอีกลำดับ คือ กาวแท่งขนาดไม่น้อยกว่า 21 กรัม เวลาในการหีบ: แท่ง ในรอบเดือนพฤษภาคม คือ 13.14 นาที่ และเดือนสุดท้ายที่ทำการทดลอง คือ เดือนสิงหาคม เท่ากับ 1.46 นาที่ ลดลง 11.68 นาที่ ลำดับสุดท้าย คือ หมึกเครื่องถ่ายเอกสาร Kyocera เวลาในการหีบ: กล่อง ในรอบเดือนพฤษภาคม คือ 13.10 นาที่ และเดือนสุดท้ายที่ทำการทดลอง คือ เดือนสิงหาคม

เท่ากับ 1.43 นาที่ ลดลง 11.67 นาที่ ด้วยข้อมูลดังกล่าวที่ผู้วิจัยสรุปมาจากตารางที่ 3 พบว่าในระยะแรกเริ่มการปรับปรุง ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม ใช้เวลาในการหีบลดลง ดังจะเห็นได้ว่า การประยุกต์ใช้เทคนิคดังกล่าว ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพ ลดระยะเวลาในการหีบ ลดเวลาสูญเสียไปของการทำงาน ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เวลาที่ลดลงไปทำงานในส่วนงานอื่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พิษณุ เพ็ชรรัตน์ (2553) พบว่า หลังการปรับปรุงการวางแผนและควบคุมพัสดุคงคลังในโรงงานพลาสติก ด้วยวิธีการจัดทำป้ายระบุชื่อ ล็อต เป็นโซน ๆ เพื่อง่ายต่อการค้นหาสามารถลดเวลาในการหีบวัตถุดิบจากใบเบิกเวลาเฉลี่ยในกระบวนการเบิกจ่ายวัตถุดิบให้การผลิตรายละ 25 นาที่ เป็น 16 นาที่

ตารางที่ 4 แสดงปริมาณการหีบพัสดุคงคลังออกจากพื้นที่จัดเก็บ ตั้งแต่พฤษภาคม-สิงหาคม 2561 ของหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

รายการ	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	รวม	ปริมาณพัสดุคงคลัง
กระดาษ A4 ขนาด 80 แกรม (รีม)	1	2	1	1	5	50 รีม
กระดาษทำปอกสีเขียว ขนาด 150 แกรม (แฝ็ค)	2	1	1	1	5	108 แผ่น
กาวแท่งขนาดไม่น้อยกว่า 21 กรัม (แท่ง)	6	2	2	2	12	24 แท่ง
น้ำยาลบคำผิด (ด้าม)	2	1	1	-	4	4 ด้าม
ปากกาถูกลื่น สีน้ำเงิน 0.5 มม. (แฝ็ค)	1	-	1	-	2	100 ด้าม
ปากกาหมึกเจล สีน้ำเงิน 0.5 มม. (ด้าม)	1	2	1	1	5	9 ด้าม
พลาสติกเคลือบ A4 (แฝ็ค)	4	1	-	-	5	5 แฝ็ค
ลวดเสียบกระดาษ (กล่อง)	5	2	-	4	11	16 กล่อง
หมึก Samsung M4020 (กล่อง)	-	1	-	-	1	1 กล่อง
หมึกเครื่องถ่ายเอกสาร Kyocera (กล่อง)	-	1	-	-	1	1 กล่อง

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงปริมาณการหีบพัสดุคงคลังออกจากพื้นที่การจัดเก็บตั้งแต่พฤษภาคม-สิงหาคม 2561 เมื่อทราบถึงปริมาณการหีบแต่ละรายการในแต่ละเดือนเป็นภาพรวมแล้วพบว่า มีความแตกต่างกันปานกลาง เนื่องจากปริมาณแต่ละประเภทของพัสดุคงคลัง

มีจำนวนในหีบห่อบรรจุภัณฑ์ไม่เท่ากัน ซึ่งจะเห็นว่า บางเดือนใช้มาก บางเดือนใช้น้อย เป็นผลมาจากพฤติกรรมการศึกษาช่วงระยะเวลาต้นปีจะเป็นช่วงที่หน่วยงานกรณีศึกษาใช้พัสดุคงคลังเป็นปริมาณมากตามลำดับมาจนถึงช่วงเวลาที่ผู้วิจัยกำหนดช่วงการศึกษา ซึ่งจะเห็นเป็นสถิติการหีบ

ที่ลดลง ทั้งนี้ปริมาณพัสดุดคงคลังของแต่ละรายการมีจำนวนไม่เท่ากันในรอบการจัดซื้อของปีงบประมาณ จึงทำให้เห็นตัวเลขสถิติที่น้อยกว่ารายอื่น เช่น หมึก Samsung M4020 และหมึกเครื่องถ่ายเอกสาร Kyocera เป็นต้น จากอดีตที่ผ่านมาก่อนที่จะมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการพัสดุดคงคลัง มีการจัดซื้อหมึกทั้ง 2 รายการในแต่ละปีทีมากเกินความต้องการใช้งาน จึงทำให้เกิดเป็นพัสดุดคงคลังไม่เคลื่อนไหว เมื่อมีการปรับปรุงในปี พ.ศ.2561 จึงทำการจัดซื้อเพียงแค่ 1 กล่องเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาพัสดุดคงคลังที่ไม่เคลื่อนไหว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้รายการดังกล่าว มีการหยิบใช้น้อยที่สุดของการทดลอง ด้วยการวางแผนการจัดเก็บพัสดุและการกำหนดพื้นที่จัดเก็บพัสดุดต้องคำนึงถึงปัจจัยของสินค้า คือ ความถี่ในการเบิกใช้งาน (Popularity) จากเหตุผลที่ผู้วิจัยได้กล่าวข้างต้น ทำให้การปฏิบัติงานในส่วนของการควบคุมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เวลาในการค้นหา หยิบ พาสุดคงคลังได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ ชรินทร์พร นนทศิลา(2558) กล่าวว่าไว้ว่าเป้าหมายหลักของการจัดเก็บพัสดุด คือ การจัดเก็บในลักษณะที่ให้ผู้สามารถเข้าถึงพัสดุดที่จัดเก็บนั้นได้อย่างสะดวกที่สุด เพื่อนำพัสดุดเบิกไปใช้งานได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องเมื่อต้องการ ดังนั้น จึงต้องจัดให้ระบบการควบคุม

ด้วยการมองเห็น (Visual Control) มีระบบการบอกตำแหน่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว เนื่องจากพัสดุดคงคลังภายในพื้นที่จัดเก็บมีอยู่จำนวนมาก และมีความหลากหลายทั้งชนิด ประเภท จำนวน รายการ รุ่น เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ สุนันทา ศิริเจริญวัฒน์ (2555) พบว่า การปรับปรุงด้วยวิธีประยุกต์ใช้เทคนิคการเข้าก่อนออกก่อน และการควบคุมด้วยการมองเห็น ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า คือ สินค้ามีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น เวลาเฉลี่ยในการเบิกจ่ายอะไหล่ลดลงจาก 24 นาที เป็น 11 นาที ต่อครั้ง ยิ่งไปกว่านั้น วรวิญญา สาสมจิตต์ (2559) กล่าวว่าไว้ว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการเคลื่อนย้ายจัดเก็บ และเบิกจ่าย วัสดุภายในคลังวัสดุเนื่องจากการทำงานในปัจจุบันของบริษัท กรณีศึกษาเกิดปัญหาด้านการเคลื่อนย้าย จัดเก็บ และเบิกจ่ายเข้าสู่กระบวนการผลิตล่าช้า สูญเสียเวลาในการปฏิบัติงานของพนักงาน อันเนื่องมาจากไม่มีการบริหารจัดการวัสดุภายในคลังสินค้าที่เป็นระบบ โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการเข้าก่อนออกก่อน และการควบคุมด้วยการมองเห็นประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะองค์การ พบว่าการทำกิจกรรมการจัดเก็บใช้ระยะเวลาลดลง 14.2 ชั่วโมง และการค้นหาวัสดุเพื่อเบิกจ่ายลดลง 1.49 นาทีต่อพาเลทอีกด้วย

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูลพัสดุดคงคลังกับทะเบียนคุมในปี พ.ศ.2558-2561 หน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย กรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

รายการ	พัสดุดคงคลังที่มีอยู่จริง					พัสดุดคงคลังบันทึกในทะเบียนคุม					ผลต่าง	ร้อยละ
	2561	2560	2559	2558	รวม	2561	2560	2559	2558	รวม		
กระดาษ A4 ขนาด 80 แกรม (ริม)	18	18	2		38	100	85	82	20	287	249	86.76
กระดาษทำปกลีเขียว ขนาด 150 แกรม (แพ็ค)			3	2	5			3	2	5	0	0.00
กาวยางขนาดไม่น้อยกว่า 21 กรัม (แท่ง)		12	5		17	1	12	20		33	16	48.48
น้ำยาลบคำผิด (ด้าม)		3	4		7	5	3	6	4	18	11	61.11
ปากกาลูกกลิ้ง สีน้ำเงิน 0.5 มม. (แพ็ค)	1		1		2	1	1	1		3	1	33.33
ปากกาหมึกเจล สีน้ำเงิน 0.5 มม. (ด้าม)		3			3	5	8	7	3	23	20	86.96
พลาสติกเคลือบ A4 (แพ็ค)			1	1	2		2	5		7	5	71.43
ลวดเย็บกระดาษ (กล่อง)					0			24	1	25	25	100.00
หมึก Samsung M4020 (กล่อง)		1			1	1	1	3		5	4	80.00
หมึกเครื่องถ่ายเอกสาร Kyocera (กล่อง)	1	1	2		4	1	1	2		4	0	0.00

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูล พัสตุดังคั่งที่มีอยู่จริงกับทะเบียนคุมในปี พ.ศ.2558-2561 โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยหากสังเกตจากผลต่างของปริมาณวัสดุสำนักงานและร้อยละของวัสดุสำนักงานนั้นพบว่า มีวัสดุสำนักงานจำนวนมากมีความแตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพของการควบคุมวัสดุสำนักงาน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยอีกสี่ลำดับ ได้แก่ ลวดเสียบกระดาศ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ปากกาหมึกเจล สีน้ำเงิน 0.5 มม. ร้อยละ 86.96 และ กระดาศ A4 ขนาด 80 กรัม ร้อยละ 86.76 ลำดับสุดท้ายคือ หมึก Samsung M4020 ร้อยละ 80 ซึ่งผลการเปรียบเทียบจากตารางที่ 5 พบว่า แนวทางการจัดการพัสดุดังคั่งที่เหมาะสมกับองค์กร คือ ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถเปิดพื้นที่การจัดเก็บได้เพียงคนเดียว และเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถอนุมัติการหยิบวัสดุสำนักงานออกไปนอกพื้นที่การจัดเก็บได้และเมื่อทุกครั้งที่มีการหยิบวัสดุสำนักงานออกนอกพื้นที่การจัดเก็บ เจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะเป็นบุคคลที่ต้องลงบันทึกการเปลี่ยนแปลงในทะเบียนคุมทันที ซึ่งสอดคล้องกับบทกวีสุรารัตนวงศ์ (2554) พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการพัสดุของส่วนราชการที่มีลักษณะเป็นสถานศึกษา ด้านการควบคุมพัสดุ คือ ควรลงบัญชีหรือลงทะเบียนคุมพัสดุให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการทดลองกับหน่วยงาน วิทยาลัยการช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยการแบ่งแยกวัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์ที่รับเข้ามา โดยใช้เทคนิคการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) ด้วยการจัดทำป้ายสัญลักษณ์บ่งบอกสถานะการจัดเก็บการหยิบ ร่วมกับเทคนิคการควบคุมพัสดุดังคั่งแบบเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) โดยแยกออกเป็น 3 สี ดังนี้ วัสดุ

สำนักงานปีงบประมาณ พ.ศ.2561 สีแดง วัสดุสำนักงานปีงบประมาณ พ.ศ.2560-2559 สีเหลือง วัสดุสำนักงานปีงบประมาณ พ.ศ.2558 สีเขียว จากนั้นได้แบ่งแยกวัสดุสำนักงานที่เข้ามาก่อนหลังแยกตามปีงบประมาณ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และชัดเจนในส่วนของการตรวจนับระหว่างทะเบียนคุมวัสดุสำนักงานและวัสดุสำนักงานที่มีอยู่จริง จากตัวแบบการจัดการพัสดุดังคั่งทั้ง 2 วิธีการดังกล่าวแล้ว สามารถนำมาวิเคราะห์ผลและเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการพัสดุดังคั่ง ความรวดเร็วของการหยิบแบบเดิมและแบบที่ปรับปรุงใหม่ และเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูลพัสดุดังคั่งกับทะเบียนคุมในปี พ.ศ.2558-2561

2. การเปรียบเทียบความเร็วในการหยิบ แบบเดิม ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2561 ดำเนินการเก็บข้อมูลการหยิบแบบเดิมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการปรับปรุงระบบการจัดการพัสดุดังคั่ง โดยหลังการปรับปรุงเวลาการหยิบ (นาที) ของแต่ละรายการลดลงอย่างเห็นได้ชัด แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นจากเดิม การประยุกต์ใช้เทคนิคดังกล่าว ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพ ลดระยะเวลาในการหยิบ ลดเวลาสูญเสียของการทำงาน ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เวลาที่ลดลงทำงานในส่วนงานอื่นเพิ่มมากขึ้น

3. จากการเฝ้าระวัง ควบคุม ความถี่การหยิบพัสดุดังคั่งออกจากพื้นที่การจัดเก็บตั้งแต่ พฤษภาคม-สิงหาคม 2561 พบว่า มีความแตกต่างกันปานกลาง เนื่องจากปริมาณแต่ละประเภทของพัสดุดังคั่งมีจำนวนในหีบห่อบรรจุภัณฑ์ไม่เท่ากัน เป็นผลมาจากพฤติกรรมการศึกษาช่วงระยะเวลาต้นปีจะเป็นช่วงที่ใช้พัสดุดังคั่งเป็นปริมาณมากตามลำดับมาจนถึงช่วงเวลาที่ผู้วิจัยกำหนดช่วงการศึกษา ซึ่งจะเห็นเป็นสถิติการหยิบที่ลดลง ทั้งนี้ ปริมาณพัสดุดังคั่งของแต่ละรายการมีจำนวนไม่เท่ากันในรอบการจัดซื้อของปีงบประมาณ จึงทำให้เห็นตัวเลขสถิติที่น้อยกว่ารายอื่น เช่น หมึก Samsung M4020 และ

หมึกเครื่องถ่ายเอกสาร Kyocera เป็นต้น จากอดีตที่ผ่านมา ก่อนที่จะมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการพัสดุคงคลัง มีการจัดซื้อหมึกทั้ง 2 รายการ ในแต่ละปีที่มีมากเกินไปจนความต้องการใช้งาน จึงทำให้เกิดเป็นพัสดุคงคลังไม่เคลื่อนไหว เมื่อมีการปรับปรุงในปี พ.ศ.2561 จึงทำการจัดซื้อเพียงแค่ 1 กล่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาพัสดุคงคลังที่ไม่เคลื่อนไหว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้รายการดังกล่าว มีการหยิบใช้น้อยที่สุดของการทดลอง ด้วยการวางแผนการจัดเก็บพัสดุและการกำหนดพื้นที่จัดเก็บพัสดุต้องคำนึงถึงปัจจัยของสินค้า คือ ความถี่ในการเบิกใช้งาน (Popularity) จากเหตุผลที่ผู้วิจัยได้กล่าวข้างต้น ทำให้การปฏิบัติงานในส่วนของการควบคุมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เวลาในการค้นหา หยิบ พักคงคลังได้อย่างรวดเร็ว

4. การเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูลพัสดุคงคลังที่มีอยู่จริงกับทะเบียนคุมในปี พ.ศ.2558-2561 มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพของการควบคุมวัสดุ ผู้วิจัยได้นำผลการเปรียบเทียบจากตารางที่ 5 พบว่าแนวทางการจัดการพัสดุคงคลังที่เหมาะสมกับองค์กร คือ ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถเปิดพื้นที่การจัดเก็บได้เพียงคนเดียว และเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถอนุมัติการหยิบวัสดุสำนักงานออกไปนอกพื้นที่การจัดเก็บได้ และเมื่อทุกครั้งที่มีการหยิบวัสดุสำนักงานออกนอกพื้นที่การจัดเก็บ เจ้าหน้าที่ผู้นั้น จะเป็นบุคคลที่ต้องลงบันทึกการเปลี่ยนแปลงในทะเบียนคุมทันที สอดคล้องกับ ธนัญญา วสุศรี (2552) ได้อธิบายว่าระบบการทบทวนพัสดุคงคลังอย่างต่อเนื่องเป็นระบบที่มีการบันทึกข้อมูลลงบัญชีทุกครั้งที่มีการรับและจ่ายพัสดุ ทำให้บัญชีสามารถแสดงยอดคงเหลือที่แท้จริงของปริมาณพัสดุคงคลังได้ตลอดเวลา ซึ่งนอกจากจะมีการควบคุมความถูกต้อง แม่นยำ และเที่ยงตรงแล้วยังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลของการบริหารจัดการพัสดุคงคลังในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยการจัดการพัสดุคงคลังของหน่วยงานกรณีศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศนี้ มีหลายขั้นตอน อาจเกิดความยุ่งยากต่อการนำไปปฏิบัติใช้จริง แต่สามารถนำหลักการ เทคนิค และทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานการบริหารในสถานศึกษาของกองทัพไทย เช่น การแบ่งประเภทจัดลำดับ การควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบแบบประเมินปริมาณความต้องการใช้ในอนาคต การหยิบที่สะดวก รวดเร็ว ตลอดจนกำหนดนโยบายในการจัดการพัสดุคงคลังที่เหมาะสม

2. การควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) ร่วมกับทฤษฎีการเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) สามารถเป็นตัวช่วยในการวางแผนสำหรับการเสนอความต้องการใช้วัสดุสำนักงานในปีงบประมาณถัดไป ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการจัดซื้อ และกำหนดปริมาณพัสดุคงคลัง ดังนั้น การควบคุมพัสดุคงคลังในอนาคตจึงควรมีการศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการคลังสินค้าให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การบริหารจัดการพัสดุคงคลังให้มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรมีการหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับเปลี่ยนการวางแผนการจัดซื้อ และการจัดการพัสดุคงคลังให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพที่สุด

4. แนวทางการจัดการพัสดุคงคลังที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานราชการที่มีลักษณะเป็นสถานศึกษาหรือที่มีโครงสร้างการจัดการพัสดุใกล้เคียงกัน โดยทำการวิเคราะห์และแบ่งประเภทจัดลำดับการเข้าก่อนออกก่อนของพัสดุ ตามนโยบายการควบคุม การบริหารงานของหน่วยงานนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะและข้อพิจารณาสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพัสดุดังกล่าวประเภทวัสดุสำนักงานและคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือช่วยการสนับสนุนให้งานราชการสำเร็จลุล่วง จึงไม่นำพัสดุดังกล่าวประเภทอื่นมาวิเคราะห์ด้วย ซึ่งการวิจัยในครั้งต่อไปควรนำพัสดุดังกล่าวประเภทอื่นมาวิเคราะห์ด้วย เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการพัสดุดังกล่าวให้มากขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลในอดีตมาจนถึงปัจจุบันเพื่อจัดลำดับการเข้าก่อนออกก่อนที่เหมาะสมกับแต่ละรายการ ซึ่งไม่ได้พิจารณาถึงปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อราคาขายของวัสดุสำนักงานแต่ละรายการ เช่น นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล กลยุทธ์ในการขาย เป็นต้น หากพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว อาจส่งผลให้ราคาและมูลค่าของวัสดุลดลง
3. ควรจัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของมูลค่าที่รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อรัฐ และประชาชน ทราบถึง

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของส่วนงานการควบคุม ทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการอบรมทั้งในสถานที่และนอกสถานที่ เพื่อเป็นการสนทนากันทางด้านความคิด ให้เจ้าหน้าที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานในส่วนงานการควบคุมพัสดุดังกล่าวในส่วนต่าง ๆ เป็นไปด้วยดี และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดียิ่งขึ้น

4. ควรศึกษากลยุทธ์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการพัสดุดังกล่าวของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีลักษณะองค์การใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพัสดุดังกล่าวต่อไป

5. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานพัสดุดังกล่าวเพื่อหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ การปรับปรุง แก้ไข ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่ส่วนราชการยึดถือปฏิบัติในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ชรินทร์พร นนท์ศิลา. (2558). *การปรับปรุงการบริหารคลังพัสดุหน่วยซ่อมบริการซ่อมรถฟอร์คลิฟท์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา วสุศรี. (2552). *“การจัดการสินค้าคงคลังและการกระจายสินค้า”*. กรุงเทพฯ: หจก.สุนทรพิพิธ.
- นภัสสร บุรารัตนาวงศ์. (2554). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิษณุ เพ็ชรรัตน์. (2553). *การปรับปรุงการวางแผนและการควบคุมพัสดุดังกล่าวในโรงงานพลาสติก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัญญา สาสมจิตต์. (2559). *การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังวัสดุ* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนันทา ศิริเจริญวัฒน์. (2555). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท ภูมิไทยคอมชีส จำกัด*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อรุณ วงศ์ประสงค์ชัย และคณะ. (2556). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานพัสดุ*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี*, 7(1), 139-148.

ภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย Debt Status: A Case Study of Non-Commissioned Officers in the Armed Forces Security Center, Royal Thai Armed Forces Headquarters

บทความวิจัย

สุรัสสา สรวัยสุวรรณ¹ และ ณกมล จันทร์สม²

Surussa Suaysuwan and Nakamol Chansom

หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี ประเทศไทย 12000
Master of Management Program in Entrepreneurship, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand 12000

Email: surussa_s@hotmail.com¹ and Email: nakamol@rsu.ac.th²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการบริโภค ที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 303 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การใช้สถิติเชิงพรรณนา การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลโดยสรุป การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA t-test , F-test) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

¹ นักศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยรังสิต
Master of Management Program in Entrepreneurship, Rangsit University

² ที่ปรึกษางานวิจัย หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยรังสิต
Thesis Advisor of the Degree of Master of Management Program in Entrepreneurship, Rangsit University

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อายุราชการ ที่อยู่อาศัย เงินเดือน และรายได้คู่สมรส มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย การพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยเศรษฐกิจที่มีผลต่อภาวะหนี้สิน พบว่าปัจจัยเศรษฐกิจด้านประเภทหนี้สิน ได้แก่ หนี้จากสินทรัพย์ (รถยนต์หรือบ้าน หนี้ค่าการศึกษาของบุตรและค่าใช้จ่ายบุตร หนี้จากบัตรเครดิต บัตรกดเงินสด ฯลฯ) มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย การพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า พฤติกรรมการบริโภค ด้านประเภทการอุปโภคบริโภค ได้แก่ การเดินทางและการสื่อสาร ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลค่าการศึกษา ฯลฯ และการตัดสินใจกู้เงิน ได้แก่ เพื่อใช้จ่ายทั่วไปในชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อ และซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเพื่อซื้อเครื่องใช้ในครัวเรือน ฯลฯ มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวนสังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย

คำสำคัญ: ภาวะหนี้สิน, นายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย, พฤติกรรมผู้บริโภค

Abstract

The objectives of this study are 1) to study personal factors affecting the debt status of non-commissioned officers (NCOs) in the Armed Forces Security Center (AFSC), Royal Thai Armed Forces (RTARF), 2) to study the relationship of economic factors affecting the debt status of NCOs in AFSC, RTARF, and 3) to study the relationship of consumer behaviors affecting the debt status of NCOs in AFSC, RTARF. The research uses questionnaire to collect data from a sample of 303 NCOs in AFSC, RTARF. The data are analyzed using descriptive statistics which are frequency,

percentage, mean and standard deviation to describe and summarize overall data. Analysis of variance (ANOVA t-Test, F-Test) is used to study the differences between independent variance and dependent variance. Multiple regression analysis is used for data analysis to find out and forecast the effect of the debt status of NCOs in AFSC, RTARF.

The testing of hypotheses shows that personal factors such as age, years of service, ranks, accommodations, salary and spouse's income affect the debt status of NCOs in AFSC, RTARF. In predicting the relationship between economic factors and the debt status of NCOs in AFSC, RTARF, the results reveal that the type of debt affects the debt status of NCOs in AFSC, RTARF. According to the prediction of the relationship of consumer behaviors and the debt status of NCOs in AFSC, RTARF, it is found that consumption category and loan decisions affect the debt status of NCOs in AFSC, RTARF with the statistical significance level of 0.05.

Keywords: Debt Status, Non-Commissioned Officers in the Armed Forces Security Center, Consumer Behaviors

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) กล่าวว่าที่ผ่านมา แม้อัตราการขยายตัวของหนี้ครัวเรือนของไทยจะค่อนข้างทรงตัว แต่ยังคงถือว่าอยู่ในระดับสูงที่ ร้อยละ 77.8 ต่อ GDP หรือ ร้อยละ 114.6 ต่อรายได้ประชาชาติ (ณ ไตรมาส 3 ปี พ.ศ.2561) โดยถือเป็นอันดับต้น ๆ ของภูมิภาค และอาจจะมีกังวลใจเมื่อพิจารณาประกอบกับข้อสรุป

จากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลจากบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติพบว่า “คนไทยเป็นหนี้เร็วขึ้น เป็นหนี้มากขึ้น และเป็นหนี้มากขึ้น” การก่อหนี้สินอาจส่งผลกระทบทั้งในด้านดีและด้านเสียของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป หากการก่อหนี้สินทำให้มีเงินลงทุนในการประกอบกิจการ และมีผลกำไร เพื่อมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันทำให้มีเงินเป็นอยู่ดีขึ้นก็จะส่งผลดี และยังส่งผลทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีสภาพร่างกายและจิตใจที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต แต่หากก่อหนี้สินแล้วส่งผลให้มีเงินเดือนเหลือน้อยลงไม่พอ กับค่าใช้จ่ายก็อาจเกิดผลเสียตามมา

จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) พบว่า หนี้สินที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ถึงแม้จะเป็นปัญหาระดับครัวเรือนแต่ในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กล่าวคือ หากครัวเรือนสะสมหนี้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่สูงแล้วความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยของครัวเรือนก็จะลดลง ส่งผลให้มาตรฐานการครองชีพต่ำลง เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ผลที่ตามมาคือ ความเครียด ปัญหาครอบครัวเกิดอาชญากรรมการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สิน ซึ่งสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ค่าครองชีพสูงขึ้นเครื่องอุปโภคและบริโภคมีราคาแพงขึ้นเมื่อเทียบกับเงินเดือนที่ได้รับถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการปรับเงินเดือนข้าราชการให้ใหม่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงไม่เพียงพอกับสภาวะในปัจจุบัน ดังนั้น หนทางที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตให้อยู่ได้ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ก็คือการกู้เงินมาใช้ซึ่งการกู้เงินมาแล้วผ่อนชำระใช้ ในอนาคตนี้ทำให้นายทหารประทวนมีผลกระทบต่อภาระหนี้สิน และเมื่อมีผลกระทบต่อภาระหนี้สินมากขึ้นก็ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะหาเงินมาชดเชยหนี้สินที่กู้มาให้หมดโดยเร็ว ส่งผลให้นายทหารประทวนเกิดสภาพปัญหาทางด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งต้องมามีส่วนเกี่ยวข้องกับภาระหนี้สิน

ที่ก่อขึ้นมาทำให้นายทหารประทวนมีผลกระทบคือเกิดความทุกข์และความเครียด ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน และต่อหน่วยงานได้อีกด้วย (นฤมล อินทโณม, 2554)

แม้ว่า อาชีพข้าราชการทหารจะเป็นอาชีพที่มั่นคงทั้งด้านความเป็นอยู่ ค่าครองชีพ และสวัสดิการต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตและครอบครัวของข้าราชการทหาร แต่ยังคงพบว่าข้าราชการศูนย์รักษาความปลอดภัยส่วนใหญ่มีปัญหาด้านหนี้สิน ซึ่งอาจเกิดจากค่าครองชีพในการดำรงชีวิต การอุปโภคบริโภค และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ปรับตัวสูงขึ้น อันเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา เมื่อรายได้ที่มีไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่งผลต่อการก่อหนี้ โดยอาจกู้ยืมเงินที่ตัวเองต้องไ้คืนในอนาคตมาใช้ในปัจจุบัน และเมื่อระยะเวลาที่ใช้คืนมาถึงแต่ไม่สามารถชำระหนี้สินได้ ก็จะต้องเดือดร้อนก่อหนี้สินเพิ่มขึ้น บางรายหมดหนทางกู้ในระบบ จึงจำเป็นต้องหาหนทางกู้นอกระบบ การเป็นหนี้จะไม่ประสบปัญหาใด ๆ หากข้าราชการมีความสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดระยะเวลา สามารถหมุนเวียนเงินได้อย่างคล่องตัว แต่ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ชำระหนี้หรือไม่มีเงินชำระหนี้ตามกำหนดเนื่องจากยอดเงินที่ชำระและดอกเบี้ยที่ต้องชำระคิมีจำนวนมากเกินรายรับที่ได้ การไม่มีสภาพคล่องในการหมุนเวียนเงินทำให้เกิดปัญหาตามมาต่าง ๆ อาทิ การผิดผ่อนหนี้ การค้างชำระ หรือการหนีหนี้ (นันทรัตน์ จิโรภาส, 2552)

ซึ่งการเกิดหนี้สินการประสบปัญหาภาระหนี้สินของข้าราชการทหาร ทำให้ภาพลักษณ์ของกองทัพ และข้าราชการเสียหาย ซึ่งอาชีพทหารเป็นอาชีพที่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความเป็นผู้นำ ความน่าเชื่อถือ ความเข้มแข็งอดทนและความเสียสละ อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเงิน และหนี้สินของข้าราชการทหารขึ้น เช่น การมีประวัติการผิดนัดชำระเงินหรือหนีต่าง ๆ ทำให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินต่าง ๆ ขาดความเชื่อถือเรื่องความมั่นคงทางการเงิน จึงส่งผล

ให้ไม่สามารถขอสินเชื่อต่าง ๆ ได้ เช่น สินเชื่อบริษัท สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อบัตรเครดิตและอื่น ๆ ทำให้บุคคลภายนอกและหน่วยงานอื่น ๆ มองว่าข้าราชการทหารเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่ประสบปัญหาทางการเงิน จึงส่งผลให้ขาดความน่าเชื่อถือและขาดการยอมรับจากประชาชนในสังคม (ปัญญช เรือนสอน และเทอดศักดิ์ ชมเฒ่าสุวรรณ, 2561)

เมื่อเกิดการก่อหนี้แล้วก็มีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่งหากผู้ก่อหนี้สามารถนำเงินที่ก่อหนี้ไปทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นก็จะเป็นผลดี แต่หากเป็นหนี้สินแล้ว ก็มักจะส่งผลกระทบในทางลบต่อตัวผู้ก่อหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับประเทือง ปิยะโกวิท และอชฌา ศิริวัฒนกุล (2556) กล่าวว่า การเป็นหนี้สินของกำลังพลส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยมากมาย เช่น กำลังพลมีขวัญและกำลังใจตกต่ำ ไม่มีจิตใจในการทำงาน ส่งผลให้บรรยากาศในที่ทำงานแย่ลง กำลังพลมีการขาด ลา หรือมาสายบ่อยครั้ง ส่งผลให้การปฏิบัติของหน่วยไม่ราบรื่น รวมถึงการเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กำลังพลคนอื่น ๆ เลียนแบบอีกด้วย นอกจากนี้ กำลังพลที่มีหนี้สินยังปฏิบัติงานด้อยประสิทธิภาพ ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถมอบหมายงานที่สำคัญให้ปฏิบัติได้ ทำให้กำลังพลคนอื่นหรือผู้บังคับบัญชาจะต้องแบกรับภาระงานแทน และที่สำคัญที่สุดคือ บางครั้งกำลังพลที่มีภาวะหนี้สินหาทางออกโดยการประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต ส่งผลเสียให้กับสังคมและกองทัพรวมทั้งเสื่อมเสียชื่อเสียงและขาดความเชื่อถือจากประชาชน

ซึ่งหากมองผลกระทบที่เกิดต่อตัวข้าราชการในการเผชิญภาวะหนี้สิน อาจเกิดผลกระทบได้ทั้งทางร่างกาย โดยจากการศึกษาพบว่า ภาวะหนี้สินได้ส่งผลกระทบต่อนายทหาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ข้าราชการจะมีอาการนอนไม่หลับ ด้านจิตใจ ข้าราชการมีอาการเครียดและเหนื่อยใจ ด้านสังคม ประสิทธิภาพและความสามารถในการปฏิบัติงานของข้าราชการลดลง และทางด้านจิตใจ ส่งผลกระทบต่อนักเรียนและกำลังใจในการทำงานของ

ข้าราชการเนื่องจากขาดสมาธิในการทำงาน ความวิตกกังวล ความเครียดในการต้องการหาเงินมาชำระหนี้ของตน ซึ่งอาจส่งผลให้ข้าราชการ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ (นันทรัตน์ จิโรภาส, 2552)

จากการศึกษาทฤษฎี และข้อมูลข้างต้น พบว่า ปัญหาภาวะหนี้สิน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพของตัวข้าราชการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและภารกิจโดยรวมของศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ในอนาคตผู้วิจัยในฐานะข้าราชการศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ จึงมีความสนใจ และมองเห็นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง “ภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย” โดยการสำรวจความคิดเห็น เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ในปัจจุบัน และนำข้อมูลจากการวิจัย มาเป็นข้อเสนอแนะ และนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อนำไปบูรณาการในการแก้ปัญหภาวะหนี้สิน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อข้าราชการศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรม การบริโภคที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดคำถามเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย มีผลต่อภาวะหนี้สินที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย
3. พฤติกรรมการบริโภคมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการทำวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการทำวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีการนำเอาสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) มาใช้ในการบรรยายลักษณะของการเก็บรวบรวม และใช้ในการหาข้อสรุปจากข้อมูลตัวอย่าง มีองค์ประกอบสำคัญต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 นาย (จำนวนประชากรทั้งหมด 1,255 นาย) โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทางสถิติจากสูตรทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1976)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย เนื้อหา 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นยศ ราชการ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ที่พักอาศัย เงินเดือน อาชีพเสริม และรายได้คู่สมรส

ส่วนที่ 2, 3, 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยเศรษฐกิจ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการ และแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของข้าราชการ ศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ตามลำดับ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา เพื่อปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมในขั้นต้น และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้วยรูปแบบหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50-1.00 เป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบสอบถามได้ผลการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาได้ค่า IOC มีค่าความเที่ยงตรงสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ความเชื่อมั่น (Reliability) เมื่อได้แบบสอบถามที่มีการปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถาม ไปทำการทดลองใช้ (Try-out) จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ข้อคำถามสามารถสื่อความหมาย ตรงตามความต้องการตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ต้องได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 (ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และ ดิเรก ศรีสุขโข, 2559) ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือของผู้วิจัยพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) จากข้าราชการ ศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ จำนวน 303 คน โดยวิธีการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้า หนังสือ วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระ คือ

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นยศ อายุราชการ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ที่พักอาศัย เงินเดือน อาชีพเสริม และรายได้คู่สมรส

5.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ รายจ่าย และประเภทหนี้สิน

5.3 พฤติกรรมการบริโภค ได้แก่ การตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทอุปโภคบริโภค และการตัดสินใจกู้เงิน

ตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย รวมถึงการทดสอบสมมติฐาน โดย

กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยค่าสถิติอ้างอิง ANOVA t-test, F-test และค่าสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 73.6, มีอายุ 28-37 ปี ร้อยละ 37.3, มีระดับชั้นยศ จ่าสิบตรี-จ่าสิบเอก/จ.ส.ต-จ.ส.อ., พันจ่าอากาศตรี-พันจ่าอากาศเอก/พ.อ.ต.-พ.อ.อ., พันจ่าตรี-พันจ่าเอก/พ.จ.ต.-พ.จ.อ. ร้อยละ 51.2, มีอายุราชการ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 39.9, มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 39.6, มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 51.2, ไม่มีบุตร ร้อยละ 56.1, อาศัยบ้านพักของทางราชการ ร้อยละ 82.2, รายได้ที่เป็นเงินเดือน 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 35 ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริม ร้อยละ 79.5 และคู่สมรสไม่มีรายได้ ร้อยละ 48.5

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพบก

ตัวแปร	สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	t-test	0.101	ไม่สอดคล้อง
อายุ	F-test	0.043*	สอดคล้อง
ระดับชั้นยศ	F-test	0.383	ไม่สอดคล้อง
อายุราชการ	F-test	0.018*	สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	F-test	0.594	ไม่สอดคล้อง
สถานภาพการสมรส	F-test	0.131	ไม่สอดคล้อง
จำนวนบุตร	F-test	0.097	ไม่สอดคล้อง
ที่พักอาศัย	F-test	0.001*	สอดคล้อง
เงินเดือน	F-test	0.001*	สอดคล้อง
อาชีพเสริม	t-test	0.849	ไม่สอดคล้อง
รายได้คู่สมรส	F-test	0.003*	สอดคล้อง

*p<0.05

จากตารางที่ 1 การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ซึ่งตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นยศ อายุราชการ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ที่พักอาศัย เงินเดือน อาชีพเสริม และรายได้ คู่สมรส โดยเก็บข้อมูลแบบตรวจสอบรายการ และทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยตามสมมติฐานที่ 1 เพื่อหาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน

สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติแบบ One-way ANOVA โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Alpha) ที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า อายุ อายุรับราชการ ที่อยู่อาศัย เงินเดือน และรายได้คู่สมรส มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กับระดับความคิดเห็นต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	3.215	0.192		16.721	0.000
รายได้	-0.015	0.052	-0.017	-0.283	0.777
รายจ่าย	-0.056	0.063	-0.061	-0.897	0.370
ประเภทหนี้สิน	0.262	0.052	0.359	5.031	0.000*
R = 0.321 R ² = 0.103 Adjusted R ² = 0.094 Std. Error of the Estimate = 0.594					

จากตารางที่ 2 การศึกษาการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจกับระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยตามสมมติฐานที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประเภทหนี้สิน มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R²) ที่ได้จากการคำนวณ 0.103 แสดงว่าตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยเศรษฐกิจด้านประเภทหนี้สิน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ คิดเป็นร้อยละ 10.3

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์การถดถอย ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภค กับระดับความคิดเห็นต่อภาวะหนี้สิน
ของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	2.515	0.202		12.442	0.000
การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ	-0.055	0.065	-0.053	-0.845	0.399
ประเภทการอุปโภคบริโภคสินค้า	0.280	0.069	0.288	4.043	0.000*
การตัดสินใจกู้เงิน	0.187	0.053	0.231	3.496	0.001*
R = 0.440 R ² = 0.193 Adjusted R ² = 0.185 Std. Error of the Estimate = 0.563					

จากตารางที่ 3 การศึกษาการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคกับระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยตามสมมติฐานที่ 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ และพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริโภคประเภทการอุปโภคบริโภคสินค้าและการตัดสินใจกู้เงินมีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R²) ที่ได้จากการคำนวณ 0.193 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ คือ ประเภทการอุปโภคบริโภคสินค้า และการตัดสินใจกู้เงิน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 19.3

สรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นายทหารประทวนส่วนใหญ่มีรายได้จากเงินเดือน และเบี้ยเลี้ยงไม่ได้ประกอบอาชีพเสริม โดยส่วนใหญ่ทำงานเพียงคนเดียว คู่สมรสไม่ได้ทำงาน จึงไม่มีรายได้ จึงทำให้ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพียงคนเดียว เช่น ค่าอาหาร ค่าที่อยู่ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำมันรถ และของใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ รวมถึงค่าใช้จ่ายของบุตร และคู่สมรส ประกอบกับสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ค่าครองชีพสูงขึ้นสินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับเงินเดือนที่ได้รับทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในการดำรงชีพ ส่งผลให้นายทหารประทวนต้องหาแหล่งเงินกู้ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สราวุธ สายมงคล (2550) ทำการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยของภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดกรมยุทธศึกษาทหารบก ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการนายทหารประทวน สังกัดกรมยุทธศึกษาทหารบก มีรายได้ไม่เพียงพอต่อ

การดำรงชีวิต ทำให้มีหนี้สินจากสาเหตุต่าง ๆ คือ ค่าใช้จ่ายในครอบครัว การใช้หนี้เงินกู้ ค่าการศึกษาบุตร ค่ารักษาพยาบาล ในส่วนที่เบิกไม่ได้ ค่าเช่าซื้อบ้าน และอภายมุขต่าง ๆ

ปัจจัยเศรษฐกิจ ด้านประเพณีหนี้สินส่งผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือหนี้สินจากการซื้อยานพาหนะและที่อยู่อาศัย เนื่องจากยานพาหนะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้นนายทหารประทวนจึงต้องการมีที่อยู่อาศัย เป็นของตัวเอง ถึงแม้ว่า นายทหารประทวนส่วนใหญ่จะอาศัยบ้านพักสวัสดิการ แต่เมื่อเกษียณอายุราชการ ก็จำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยสำหรับตนเองและครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ อังศุภมงคล (2560) ทำการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของข้าราชการตำรวจในสังกัดสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และยานพาหนะ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ เนื่องจากข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่ ต้องการมีบ้านเป็นของตัวเอง เพราะบ้านเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน และมีความต้องการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับครอบครัวและตัวเอง

รองลงมา ได้แก่ ประเพณีหนี้สิน ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และค่าใช้จ่ายบุตร ที่ยังคงส่งผลกระทบต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน นอกจากนี้ยังพบว่า นายทหารประทวนบางส่วน มีหนี้สินที่มาจากการศึกษาของตนเองในอดีต ก่อนเข้ารับราชการทหาร โดยกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ระยะยาวถึง 15 ปี และปัจจุบันทางหน่วยงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ทำการหักเงินกู้ยืมจากบัญชีเงินเดือนผ่านกรมบัญชีกลาง ทำให้รายได้เงินเดือนสุทธิลดลง จึงเกิดสภาวะรายได้ไม่เพียงพอต่อ

รายจ่ายส่งผลให้ความสามารถในการชำระหนี้ด้านอื่น ๆ ลดลงเป็นมูลเหตุจูงใจให้นายทหารประทวน ตัดสินใจก่อหนี้เพิ่มเพื่อใช้หนี้ที่มีอยู่เดิม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรวรรณ ทฤษฎีเกรียง (อ้างถึงใน ปรีชา วิทยารณ, 2559) ที่พบว่า วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการศึกษาต่อของตนเองและบุตร และสอดคล้องกับการศึกษาของ เยาวพา คำฟู (2555) ที่พบว่า กู้ยืมเงินเพื่อนำมาศึกษาต่อเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านศักยภาพ และเพื่อตอบสนองค่านิยมทางสังคม

พฤติกรรมการบริโภค ด้านประเพณีการอุปโภคบริโภคสินค้า ที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากคือ การเดินทางและการสื่อสาร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าโทรศัพท์ สอดคล้องกับ เยาวพา คำฟู (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์มีเงินไม่พอใช้จ่ายต่อเดือนซึ่งมาจากสาเหตุการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมยานพาหนะ และนอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ค่าการศึกษา อาหาร เครื่องดื่ม ยาเวชภัณฑ์ เครื่องแต่งกายและซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า/เครื่องใช้ในครัวเรือน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สอดคล้องกับวิจัยของ นุกูล ตรีเจริญ (อ้างถึงใน มนไท จันทรทอง, 2556) วิจัยเรื่อง ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า พฤติกรรมในการบริโภคและใช้จ่ายในครอบครัวนั้น ก็มีส่วนที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินคือ ความต้องการที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานไว้ใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่เป็นการใช้จ่ายแบบผ่อนชำระกับบัตรเครดิต/บัตรกดเงินสด ซึ่งเป็นสาเหตุของการเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการตัดสินใจกู้เงินตามมา

ในขณะที่นายทหารประทวนส่วนใหญ่ กำลังประสบปัญหาสถานะหนี้สินเนื่องจากสถานะเศรษฐกิจไม่ดี ส่งผลให้มีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น และมีรายได้จากเงินเดือนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จากการวิจัยพบว่า นายทหารประทวนส่วนใหญ่ มีความพยายามลดรายจ่ายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดหนี้สิน และพยายามหารายได้ เพื่อเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้สิน และพยายามไม่ก่อหนี้สินใหม่ แต่ด้วยข้อจำกัดในด้านเวลา และขาดเงินเพื่อการลงทุน จึงเป็นเหตุให้นายทหารประทวนยังคงมีรายได้จากเงินเดือนเพียงทางเดียว และยังคงอยู่ในสถานะรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จนเกิดภาวะหนี้สินอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ควรมีการจัดอบรม โดยมีผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ความรู้ เกี่ยวกับการวางแผนการใช้เงิน และการบริหารจัดการหนี้สิน เพื่อให้มีความสามารถในการชำระหนี้

2. ศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับข้าราชการ และยังเป็นอาชีพสำรองให้กับข้าราชการ เมื่อถึงเวลาเกษียณราชการในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก สะท้อนถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน อันนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหานี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้สนใจอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบ อันเกิดจากภาวะหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพอากาศ

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานประจำปี 2561 ธนาคารแห่งประเทศไทยกับการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Documents/AnnualReport2018_BOX04.pdf
- นันทรัตน์ จิโรภาส. (2552). ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.
- นฤมล อินทโณม. (2554). ศึกษาผลกระทบต่อการหนี้สินของทหารชั้นประทวน สังกัดกรมสนับสนุน กองพลทหารราบที่ 9 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.
- ประเทือง ปิยะโกะโพธิ์ และอัสมา ศิริวัฒนกุล. (2556). แนวทางแก้ปัญหานี้สินของนายทหารชั้นประทวน ในกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 711 ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยเสนาธิการทหาร.
- ปรีชา วิทยาภรณ์. (2559). กระบวนการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.

- ปิยะณัช เรือนสอน และเทอดศักดิ์ ชมไต้สุวรรณ. (2561). การวิเคราะห์ภาระหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์กองบัญชาการกองทัพอากาศ จำกัด ของนายทหารชั้นประทวน. ใน *การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 3*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา.
- พรทิพย์ อังศุมงคล. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของข้าราชการตำรวจในสังกัดสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4*. กำแพงเพชร: สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- มนไท จันทรทอง. (2556). *ภาวะหนี้สินบุคลากรในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ.
- เยาวพา คำฟู. (2555). *ภาวะหนี้สินของข้าราชการ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์* (การศึกษาอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุข. (2559). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สรารัฐ สายมงคล. (2550). *ปัจจัยของภาระหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดกรมยุทธศึกษาทหารบก* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พ.ศ.2560*. สืบค้นจาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2561/N04-05-61.aspx>
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis* (4th ed.). New York: Harper and Row.

ความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช M.R.Kukrit Pramoj's Royalist Ideology and Political Concept

บทความวิจัย

วิฐณา แก้วมโน¹ และ รัตพงษ์ สอนสุภาพ²

Witucha Kaewmano and Rattaphong Sonsuphap

สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี ประเทศไทย 12000

Philosophy in Leadership in Society, Business and Politics College of Social Innovation,

Rangsit University, Pathum Thani, Thailand 12000

E-mail: tunyoungmut@hotmail.com¹ and E-mail: rattsonsuphap@gmail.com²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาที่มาของแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช 2) เพื่อศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และ 3) เพื่อศึกษาแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ โดยศึกษาผ่านการรวบรวมจากบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ข้อมูลจากงานหนังสือ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อสารมวลชน และทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Doctor of Philosophy in Leadership in Society, Business and Politics, College of Social Innovation, Rangsit University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Assistant Professor Dr., Philosophy in Leadership in Society, Business and Politics, College of Social Innovation, Rangsit University

ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จะมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และความเข้าใจทั้งทางด้านงานการเมือง และงานหนังสือพิมพ์ ประกอบกับการเป็นผู้มีศิลปะในการใช้ภาษาในบทความ จึงทำให้สยามรัฐดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกสั่งปิดในยุคการปกครองระบอบเผด็จการ ซึ่งแนวคิดทางการเมืองด้านความจงรักภักดีของท่านเกิดจากชาติกำเนิด แนวความคิดด้านการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของท่าน ได้ซึมซับตั้งแต่ท่านเข้ารับการศึกษาในต่างประเทศ และท่านเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของไทยด้วยว่าเราไม่สามารถจะมีประชาธิปไตยแบบสากลได้ทันทีจำเป็นต้องพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ในการดำรงรักษาคุณธรรมจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม กฎหมาย จารีตประเพณี และต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง แนวทางการดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมที่ท่านให้ความสำคัญมากที่สุด คือ หนังสือพิมพ์ต้องไม่รับทุนจาก นักการเมือง หรือรัฐบาลสิ่งที่จะทำให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพ ในการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมคือ การทำให้หนังสือพิมพ์ ได้รับความนิยมนจากประชาชน

คำสำคัญ: ความจงรักภักดี,แนวคิดทางการเมือง, ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

Abstract

The objectives of this study are 1) to study the origin of his political concept, 2) to investigate the impact of the political concept of M.R.Kukrit Pramoj on the survival of the Siam Rath newspaper and 3) to study his ethical concept in his role as a journalist. The data are collected from articles published in the Siam Rath newspaper, books, interviews from those involved with M.R.Kukrit

Pramoj, and related documents. The data are analyzed based on theories of political economy of mass communication and theories of discourse analysis.

The result shows that M.R. Kukrit Pramoj's royalist ideology, understanding of politics and journalism, and journalistic prowess contributed to the continuity of the newspaper's operation, preventing it from being shut down by military orders during the period of military dictatorship. His political loyalty stemmed from his birth as a member of the royal family while his democratic perspectives originated from his study in foreign countries. He understood that, for Thailand, conversion to international democracy took a lot of time. To preserve journalist ethics and morality, newspapers should take society, law, and culture into consideration. What M.R. Kukrit Pramoj was mostly concerned with was how the newspaper refused money from the government or politicians. What contributed to freedom in its professional and ethical practice was that the newspaper needed to become popular and to be publicly accepted.

Keywords: Royalist Ideology, Political Concept, M.R. Kukrit Pramoj

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สื่อสารมวลชนอยู่คู่กับเมืองไทยมาเป็นเวลานาน ในอดีตประเทศยังไม่เป็นประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตย ยังอ่อนแอ สื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบ รัฐบาล สะท้อนปัญหาของประชาชน ซึ่งในบางยุครัฐบาล มีความต้องการที่จะครอบครองสื่อหรือตั้งสื่อของตนเอง

เพื่อควบคุมทิศทางการนำเสนอข่าวในทางบวกกับรัฐบาล สื่อสารมวลชนรุ่งเรืองและมีความสำคัญจนถึงยุคที่พูดได้ว่า ผู้ใดครอบครองสื่อได้ผู้นั้นครอบครองประเทศ ประเทศไทยกว่าจะเป็นประชาธิปไตย จวบจนทุกวันนี้ต้องผ่านเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่แลกมาด้วยเลือดเนื้อของประชาชนที่สำคัญมี 3 เหตุการณ์ คือ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และพฤษภาคม 2535 ซึ่งสื่อมวลชนทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์จะมีความสำคัญมากในการนำเสนอข่าวสาร และสร้างความรู้สึกร่วมของสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลาและในยามวิกฤติ สื่อมวลชนจะเป็นเป้าหมายหลักของผู้มีอำนาจที่ต้องการเข้ามาควบคุมการนำเสนอข่าว หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจถึงขั้นสั่งปิดสถานีหรือปิดหนังสือพิมพ์ (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., 2554)

นับย้อนไปในช่วงเวลาหลังจากได้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญ เมื่อ พ.ศ.2475 ระบอบการปกครองของประเทศซึ่งอยู่ในยุคเปลี่ยนผ่าน ส่วนใหญ่ถูกปกครองโดยทหาร เหตุการณ์สำคัญช่วงหนึ่งเกิดขึ้นหลังจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐประหารในปี พ.ศ. 2500 ล้มรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงครามแล้วได้มอบหมายให้ พจน์ สารสิน เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดการเลือกตั้ง ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2500 ต่อมาวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2501 พลโท ถนอม กิตติขจร จึงขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและมีการรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 โดยอ้างเหตุผลด้านความมั่นคงว่า ประเทศกำลังถูกคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ และความวุ่นวายทางการเมือง หลังจากนั้นได้ยกเลิกระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2489 มีผลให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลง ออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 ให้สภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลง สั่งปิดหนังสือพิมพ์บางฉบับ ตรวจพิจารณาเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ก่อนเผยแพร่ รวมถึง

จับกุมขบไล่นักหนังสือพิมพ์เสรีนิยม และในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2502 ก็มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2506 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในห้วงของการดำรงตำแหน่งของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จำกัดเสรีภาพด้านสื่อสารมวลชนเป็นอย่างมาก (วิทยากร เชียงกูล, 2532)

หลังจาก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ถึงแก่อสัญกรรม ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อ 8 ธันวาคม 2506 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ขึ้นเป็นผู้นำทางการเมืองนับตั้งแต่นั้น จนถึงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ช่วงแรกของการปกครอง ใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 ซึ่งให้อำนาจนายกรัฐมนตรีอย่างมาก ซึ่งช่วงนี้ประเทศอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการโดยใช้กลไกของรัฐไปแสวงหาผลประโยชน์อย่างกว้างขวางในระบบเศรษฐกิจสังคิต พิริยะรังสรรค์ (2526) เรียกยุคสมัยนั้นว่าระบบทุนนิยมขุนนางไทย (Bureaucratic Capitalism) เช่นเดียวกับ ทักษิณ เจริญเศียร (2548) เรียกกระบวนการปกครองในห้วงเดียวกันว่า ระบบพ่อขุนอุปถัมภ์ (Paternalism) เนื่องจากรัฐบาลในห้วงนั้นใช้อำนาจเบ็ดเสร็จทั้งเชิงบวก (Hard power) และเชิงลบ (Bio power) ในคราวเดียวกัน เช่น การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของสื่อสารมวลชนมีขีดจำกัดอย่างมาก ถึงแม้จะมีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2511 แต่รูปแบบการปกครองก็ยังเป็นไปเพื่อรักษาสถานภาพและตำแหน่งทางการเมืองของตนเอง ซึ่งท้ายที่สุดจอมพลถนอม กิตติขจร ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและลี้ภัยการเมืองซึ่งกลายเป็นจุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัยในเวลาต่อมา (ธีรยุทธ บุญมี, 2536)

นับตั้งแต่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2502 ต่อเนื่องจนถึง จอมพลถนอม กิตติขจร ในปี พ.ศ.2506 และสิ้นสุดอำนาจเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยตกอยู่ภายใต้เผด็จการ

ทหารที่ประชาชนถูกจำกัดเรื่องสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ถูกควบคุมและจำกัดเสรีในการนำเสนอข่าวสารโดยเฉพาะข่าวสารที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐบาลบางครั้งอาจถูกสั่งปิดได้เมื่อผู้มีอำนาจต้องการหนังสือพิมพ์สยามรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน เสนอข่าวทั่วไป ออกฉบับปฐมฤกษ์ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2493 ราคา 50 สตางค์ โดยมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายสละ ลิขิตกุล เป็นผู้ร่วมก่อตั้งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอายุยืนยาวอยู่คู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทยมาเป็นเวลานานผ่านการต่อสู้กับอำนาจของรัฐบาลมาหลายยุคหลายสมัยจนสามารถดำรงอยู่มาจวบจนทุกวันนี้ ในสมัย 14 ตุลาคม 2516 ได้นำเสนอข่าวเหมือนกับเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล เช่น การเปิดโปงการทุจริตของรัฐบาล และเสนอข่าวการนำเฮลิคอปเตอร์ของทางราชการไปล่าสัตว์ จนเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่พอใจของประชาชน จนนำไปสู่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2553)

ในสมัยนั้นสื่อหนังสือพิมพ์นอกจากเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เสนอข่าวสารทัศนะทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลนักการเมือง และสะท้อนความต้องการของประชาชนให้รัฐบาลได้รับทราบด้วย การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐที่เหมือนกับเป็นฝ่ายค้านของรัฐบาลย่อมต้องถูกกดดันคุกคามจากรัฐบาลเพื่อให้นำเสนอข่าวสนับสนุนรัฐบาลหรือดเว้น นำเสนอข่าวที่ทำให้รัฐบาลเสียหาย แต่หนังสือพิมพ์สยามรัฐก็ผ่านอุปสรรคต่าง ๆ มาได้จนมาถึงทุกวันนี้ สิ่งที่ผู้วิจัยสนใจคือ ในห้วงระบอบเผด็จการตั้งแต่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนถึงจอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและประชาชน หนังสือพิมพ์สยามรัฐซึ่งเป็นตัวกลางในการนำเสนอข่าวสาร ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในฐานะผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์สยามรัฐและในฐานะผู้เขียนบทวิเคราะห์วิจารณ์ ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ มีบทบาทในการนำเสนอแนวคิดทางด้านการเมืองอย่างไร และมีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาที่มาของแนวความคิดทางด้านการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทางด้านการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ
3. เพื่อศึกษาแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในบทบาทของนักหนังสือพิมพ์

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

ศึกษาแนวความคิดทางด้านการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่แสดงความคิดเห็นผ่านหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในห้วง พ.ศ.2500-2516 ข้อมูลจากงานแต่งหนังสือ รวมถึงข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาที่มาแนวความคิดทางด้านการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อสารมวลชน (Political Economy of Media)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ทำงานในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน บุคคลใกล้ชิดที่มีความเกี่ยวข้องกับ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แก่ นายชัชวาลล์ คงอุดม ผู้สืบทอดหนังสือพิมพ์สยามรัฐต่อจาก ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายทวี พันธุ์สระ อดีตเลขานุการ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายบุญส่ง ชลธร นักวิชาการ นายวิโรจน์ วัฒนธาดากุล บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

การศึกษาบทบาทของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในฐานะนักสื่อสารมวลชนที่เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐสื่อสารแนวคิดทางการเมืองอย่างไร ภายใต้ข้อจำกัดทางด้านเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร โดยที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกสั่งปิดจากผู้มีอำนาจ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำข้อค้นพบไปศึกษาและปรับใช้กับการสื่อสารมวลชนในปัจจุบัน โดยมีแนวทางในการวิจัย ดังนี้

วิธีการศึกษาวิเคราะห์

การศึกษานี้วิเคราะห์เพื่อให้สามารถตอบคำถามและบรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ ผู้วิจัยจะศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผ่านการแสดงความเห็น ผ่านบทความที่เขียนบนหนังสือพิมพ์สยามรัฐ หนังสือที่แต่งโดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และการสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดและงานวิจัยที่ใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของ Fairclough (1992; 1995) และ Wodak and Meyer (2001) โดยทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) ของ McQuail (1987) และ ประสานวิธีวิพากษ์ระหว่างทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy Theory) ของกลุ่ม Marxist โดย Caporaso and Levine (1992) กนกศักดิ์ แก้วเทพ และคณะ (2550) และไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2551) ส่วนเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยสื่อมวลชน (Political Economy of Media) นั้นของ Jorgensen and Phillips (2002) กาญจนา แก้วเทพ (2552) และ Baran and Davis (2000) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่แสดงความคิดเห็นผ่านหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในห้วง พ.ศ.2500-2516

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาที่มาแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อมวลชน (Political Economy of Media)

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรมผ่านงานเขียนของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ขั้นตอนที่ 4 ใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์ (Critical Discourse Analysis) ในการศึกษาเชื่อมโยงระหว่างการใช้ภาษา ที่มา แนวคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับบริบททางวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์และแนวคิดของสื่อมวลชน

วิธีในการรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช การรวบรวมข้อมูลจะเก็บรวบรวมจากบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ข้อมูลจากงานแต่งหนังสือและข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้ที่ทำงานในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน บุคคลใกล้ชิดที่มีความเกี่ยวข้องกับ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช รวมทั้งการหาข้อมูลการวิจัยจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

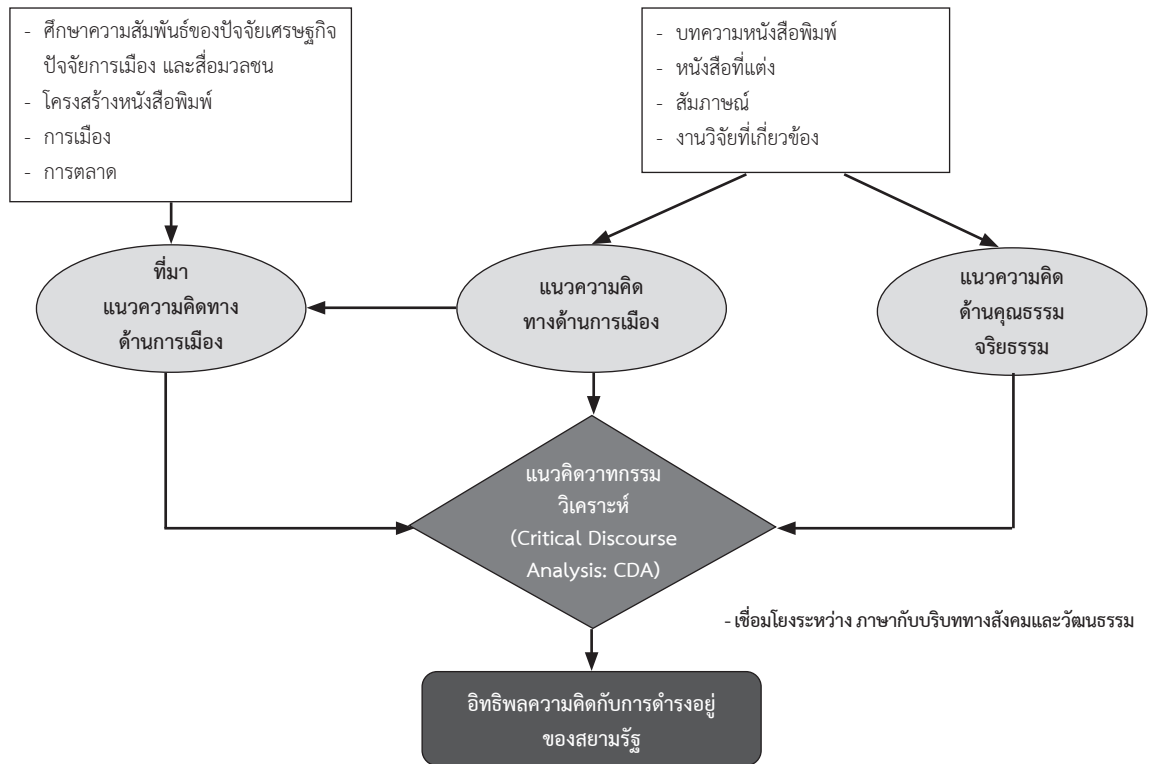
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นายชัชวาลล์ คงอุดม ผู้สืบทอดหนังสือพิมพ์สยามรัฐต่อจาก ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายทวี พันธุ์สระ อดีตเลขาธิการ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายบุญส่ง ชลธรรณิกวิชาการ นายวิโรจน์ วัฒนธาดากุล บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

วิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ดำเนินการไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาถอดความ เพื่อใช้ ตัวบท (Text) ในการวิเคราะห์ และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และนำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท แยกแยะและเชื่อมโยงกับทฤษฎี เพื่อให้ความหมาย และสร้างข้อสรุป การรายงานผลการวิจัยจะกระทำในรูปของการบรรยาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยจะใช้ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) รุ่นที่สองและรุ่นที่สาม ประกอบด้วย ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) แนวคิดด้วยวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) ทฤษฎีวิพากษ์ทั้งสองทฤษฎีนี้ จะมีหลักการและวิธีการวิเคราะห์บางอย่างที่สืบทอดมาจากทฤษฎีมาร์กซ์ฉบับคลาสสิก แต่ทว่าในเรื่องของจุดเน้นและแง่มุมบางประการ ทฤษฎีเหล่านี้จะให้คำอธิบายที่แตกต่างกันออกไปกล่าวคือ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) จะสนใจมิติด้านเศรษฐกิจการเมืองที่เข้ามาในส่วนกำหนดกระบวนการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งเราอาจเรียกว่า Political Economy of Media ซึ่งทฤษฎีนี้มักจะมองสื่อสารมวลชนในแง่ลบเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มทฤษฎีในรุ่นสองแล้ว Cultural Studies ซึ่งเป็นทฤษฎีในรุ่นที่ 3 จะมีทัศนะในทางบวกต่อสถาบันสื่อมวลชนมากขึ้นโดยจะให้ความสนใจกับ

วิธีการและรูปแบบที่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาใช้ สื่อมวลชนในฐานะเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์ (Critical Discourse Analysis) ในการวิเคราะห์เชื่อมโยงแนวคิดของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผ่านภาษาในบทความในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และบริบททางสังคมเพื่อวิเคราะห์สิ่งที่อยู่เบื้องหลัง ทั้งนี้ การศึกษานี้เพื่อให้ทราบว่า ทำไมหนังสือพิมพ์สยามรัฐจึงดำรงอยู่ได้ท่ามกลางแรงกดดันทางการเมือง ผ่านการแสดงแนวคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) แนวคิดบทบาทสื่อสารมวลชน มาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์ (Critical Discourse Analysis) มาเชื่อมโยงกับข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารและบทความจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าว

เริ่มต้นจากการศึกษาว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในฐานะนักหนังสือพิมพ์มีแนวคิดและบทบาทการทำงานที่สื่อมวลชน ในด้านการส่งต่อข้อมูลข่าวสารทางสังคมหรือ การสร้างแรงจูงใจ การแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงหรือการให้ความรู้แก่ผู้อ่าน การย้อนกลับไปศึกษาแนวความคิดทางการเมืองและการให้สิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชน ในห้วง พ.ศ.2502-2516 จะทำให้ทราบทัศนคติของผู้บริหารประเทศต่อการดำเนินการต่อสื่อมวลชน ซึ่งการศึกษาการดำรงอยู่ได้ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐโดยการศึกษาจากเจ้าของหนังสือพิมพ์ผ่านการวิเคราะห์บทความในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ งานหนังสือที่เขียนโดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และการสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิด จะทำให้ทราบถึงแนวคิดทางการเมืองและแนวความคิดทางด้านคุณธรรมจริยธรรมหนังสือพิมพ์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หลังจากทราบแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และที่มาของแนวความคิดทางการเมือง และแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมหนังสือพิมพ์แล้ว จากการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อสารมวลชน (Political Economy of Media) ผู้วิจัยใช้ ใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์มาเชื่อมโยงวิเคราะห์เพื่อส่องสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การเมืองในขณะนั้น ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาที่มาของแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช 2) เพื่อศึกษาแนวความคิดทางการเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และ 3) เพื่อศึกษาแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในบทบาทของนักหนังสือพิมพ์

1. ที่มาของแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จากการศึกษาพบว่า แนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในแต่ละห้วงเวลาตามบริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงวิภาควิธี (A Dialectical Relationship) ทั้งนี้ตั้งแต่วัยเด็ก วัยทำงานตอนเริ่มต้น ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่หลากหลาย เป็นผู้ที่เกิดในชาติตระกูลและมีการศึกษาที่ดี มีพื้นฐานดีมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อเรียนจบกลับมาประเทศไทย ได้รับใช้ชาติเป็นทหาร เมื่อปลดจากกองประจำการ ก็ได้มาเป็นนักการธนาคาร และได้รับโอกาสเป็นข้าราชการทำงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นอาจารย์สอนนักเรียนตามมหาวิทยาลัย สิ่งที่สำคัญที่สุดในวัยเด็กได้พระราชทานนามว่า คึกฤทธิ์ จากพระพันปีหลวงและมีความคุ้นเคยกับชีวิตในวังเป็นอย่างดี จึงทำให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์ตั้งแต่เยาว์วัย และบรรพบุรุษมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงมีความโดดเด่นมากในเรื่องอุดมการณ์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ท่านได้นำเสนอและแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้ในบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ หนังสือที่ท่านแต่งการบรรยายในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อครั้งเป็นนักการเมืองไว้อย่างมากมาย ซึ่งวิโรจน์ วัฒนาธาดากุล กล่าวว่า การนำเสนอข่าวสารของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ภายใต้งานหนังสือพิมพ์สยามรัฐยึดหลักอยู่ 2 อย่าง คือ 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม นั่นคือ ทุกข่าวที่ท่านนำเสนอไปต้องผ่านการตรวจสอบมั่นใจแล้วว่าเป็นข้อเท็จจริง แยกให้ชัดเจนระหว่างข่าวกับความคิดเห็น 2) ยึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ (วิโรจน์ วัฒนาธาดากุล, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2562) สอดคล้องกับ ทวี พันธุ์สุระ

ได้กล่าวถึง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ว่า ท่านทำงานเป็นบรรณาธิการหนังสือข้าชน ตั้งแต่ครั้งศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ท่านติดตามข่าวสารบ้านเมืองโดยตลอดผ่านทางโทรเลข ได้ยินมาว่าตอนเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ท่านรู้สึกดีใจ เนื่องด้วยถึงแม้จะเกิดมาในราชินิกุล แต่ท่านรู้สึกว่าเป็นบางกลุ่มยังไม่มีควมก้าวหน้า นอกจากการเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ เป็นบรรณาธิการแล้วนั้น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังเป็นนักเขียนซึ่งท่านได้เขียนบทความเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์หลากหลาย (ทวี พันธุ์สระ, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2562) บุญส่ง ชเลธร กล่าวถึงบทบาทสำคัญด้านงานเขียนของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐคือ งานเขียนที่ปกป้องเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ งานเขียนของท่านไม่ได้เป็นงานเขียนปกป้องเนื่องจากการที่ท่านเป็นราชินิกุล แต่สิ่งที่ท่านเขียนในหนังสือพิมพ์ล้วนเป็นสิ่งที่จริง ที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงปฏิบัติจริง นอกจากนั้นหากมีเจ้านายบางพระองค์ในราชตระกูลทำสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร ท่านก็ไม่ได้ยกเว้นเพราะผู้ที่ทำไม่ถูกต้องก็ไม่ควรได้รับการยกย่อง โดยเฉพาะเจ้านายในราชตระกูล ซึ่งการแสดงความคิดเห็นอย่างซื่อตรง จึงทำให้งานของท่านเป็นที่น่าเชื่อถือ (บุญส่ง ชเลธร, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2562)

2. แนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ จากแนวคิดพื้นฐานของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ว่าสังคมประชาธิปไตยเป็นสังคมที่มีเสรีภาพ ประชาชนได้รับสิทธิในการรับรู้ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น และเปิดรับฟังความเห็นที่หลากหลายในสังคม มุ่งพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง สื่อสารมวลชนมีหน้าที่ในการให้ข่าวสาร สร้างการรับรู้กับประชาชน การเสนอข่าวอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เสนอข่าวที่เป็นจริงเที่ยงธรรมกับทุกคน ซึ่งกลายเป็นกระจกสะท้อนสังคม

ทำหน้าที่ในการสอนระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ถึงแม้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารจะน้อยกว่าปัจจุบันก็ตาม ดังคำบอกเล่าของ ชัชวาลย์ คงอุดม ที่กล่าวว่า เสรีภาพในสมัยเริ่มแรกมีน้อยกว่าสมัยปัจจุบัน ช่องทางในการนำเสนอข่าวสารมีน้อย สามารถนำเสนอผ่านแค่ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ไม่เหมือนปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่า มีระบบอินเทอร์เน็ต ในการเผยแพร่ข่าวสาร มีสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Line ดังนั้นเสรีภาพในปัจจุบัน จึงมีมากกว่าแน่นอน (ชัชวาลย์ คงอุดม, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2562) นอกจากนั้นสื่อมวลชนยังมีหน้าที่สำคัญอีกอย่าง คือ ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง เพื่อให้ประชาชนได้ทราบ หนังสือพิมพ์จึงมีความสำคัญทั้งต่อประชาชนและรัฐบาล เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารจึงเป็นสิ่งสำคัญ หากสื่อมวลชนไม่เสนอข่าวอย่างถูกต้องและเป็นกลาง เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะทำให้สื่อมวลชนนั้นขาดความน่าเชื่อถือในที่สุด การดำรงไว้ซึ่งโอกาสในการเขียนเพื่อสร้างความรู้ให้กับประชาชน แต่คงไว้ซึ่งหลักการไม่เน้นความเร็วแต่ไม่ช้ามากเกินไป สามารถยืนยันอ้างอิงข่าวนั้นได้ แม้บางข่าวเป็นบุคคลที่ไม่ชอบ แต่ต้องเสนอข่าวเป็นกลางและให้โอกาสเขาโดยการนำเสนอข่าวที่เป็นจริง หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนภาพการทำงานให้กับรัฐบาล สะท้อนเสียงของประชาชนไม่ใช่เสียงของเจ้าของคอลัมน์หรือเสียงของเจ้าของหนังสือพิมพ์ ซึ่งแนวคิดด้านเสรีภาพของหนังสือพิมพ์มาควบคู่กับแนวความคิดด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ การแสดงออกทางการเมืองช่วงระบบเผด็จการในเวลานั้น อาจกล่าวได้ว่า แทบไม่มี (บุญส่ง ชเลธร, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2562) จากแนวคิดทางการเมืองในลักษณะนี้ จึงทำให้หนังสือพิมพ์สยามรัฐคงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการเมืองที่ร้อนแรง

3. แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในฐานะนักหนังสือพิมพ์ ในบทบาทของนักหนังสือพิมพ์นั้น จุดยืนสำคัญของท่าน มองว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อความคิด ของประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์เป็นอย่างมาก มีหน้าที่ ในการให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้กับ ประชาชน หากนักหนังสือพิมพ์ไม่มีคุณธรรมกำกับ ก็จะสร้างความวุ่นวายในสังคมได้ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม ที่นักหนังสือพิมพ์ต้องมี คือ การเสนอข่าวสารบนพื้นฐาน ของความรับผิดชอบต่อสังคม ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมคือ ขาดมากกว่าความอยู่รอดของธุรกิจตนเอง คือ หนังสือพิมพ์ สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่ม Political Economy of Media ที่เสนอว่าจะต้องวิเคราะห์ให้เชื่อมโยงกับระบบ เศรษฐกิจและการเมืองของสังคมอยู่เสมอ เพราะเราไม่อาจ จะเข้าใจสื่อ ผลผลิตของสื่อและเนื้อหาของสื่อเลย หากไม่ได้ พิจารณาสื่อเช่นเดียวกับสายตาของนายทุนที่มองว่าสื่อเป็น อุตสาหกรรมชนิดหนึ่งที่ทำกำไรผลิตไปเพื่อขายหวังผลกำไร ผลกำไรนั้นนอกจากจะมาจากอุตสาหกรรมสื่อโดยตรงแล้ว ยังอาจจะมาจากอุตสาหกรรมกระดาษ น้ำมัน เป็นต้น และหากเมื่อใดที่มีการผูกขาดทั้งแนวนอนและแนวตั้ง เมื่อนั้นการสะสมผลกำไรของอุตสาหกรรมนี้ก็จะมี เพิ่มขึ้นเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คือ สื่อที่ดำเนินการอย่างเป็นอิสระจากระบบทุน (ไม่หวังกำไร) หรือนายทุนจะลดลง สื่อที่ต้องการจะเอาชีวิตรอดอยู่ต่อไป จะทำงานอย่างมีอิสระน้อยลงทุกที จะเกิดการรวมศูนย์ ของตลาดในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการรวมศูนย์ของทุน การกระจุกตัวของสื่อในตลาด ผู้บริโภค

ผู้ทำงานสื่อ จะต้องใช้กลยุทธ์การผลิตที่ลดความ เสี่ยงให้น้อยที่สุด โดยนำเสนอตามความต้องการของตลาด เพื่อความอยู่รอดมากกว่า เนื้อหาของข่าวสารจะมีลักษณะ ไม่สมดุลทางการเมืองเพื่อเอาใจเจ้าของทุน ซึ่งมักจะเป็น ผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง

หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้อความ รูปภาพ ความคิด ความเห็น ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ของสังคม ทำให้มีอิทธิพลต่อความคิด ความอ่านของผู้คน ในสังคม สังคมอาจจะสงบสุข หรือสังคมอาจจะวุ่นวายได้ การเสนอข่าวด้วยความเป็นธรรม และการใช้เสรีภาพ อย่างถูกต้องจะสร้างความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์ ต่อประชาชน โดยแนวคิดด้านคุณธรรม จริยธรรมในความ รับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย การนำเสนอข่าว ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพหนังสือพิมพ์ และแนวทางการดำรงรักษาคุณธรรมจริยธรรมหนังสือพิมพ์

สรุปและอภิปรายผล

1. ที่มาแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ที่มาของแนวความคิดทางการเมืองมีลักษณะ เป็นการปะทะประสานในเชิงวิภาควิธีระหว่าง ความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเชื่อมั่นต่อวิถีการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย และเสรีภาพของสื่อมวลชน ในตัวของแนวคิดทางการเมืองของท่านเอง ซึ่งสอดคล้อง กับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองได้แบ่งโครงสร้างสังคม ออกเป็น 2 ระดับ คือ โครงสร้างส่วนล่าง (Infrastructure) ได้แก่ โครงสร้างเศรษฐกิจ หมายถึงพลังการผลิต (Productive Force) และความสัมพันธ์ทางการผลิต (Relation of Productive) และโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) ได้แก่ สถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันการเมือง สถาบัน ด้านสังคม วัฒนธรรม แหล่งผลิตความคิด และอุดมการณ์ ซึ่งที่มาของแนวคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จะปรากฏอยู่ทั้ง 2 ระดับ กล่าวคือ ความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ แนวคิดนี้สะท้อนได้จาก ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้ที่เกิดในชาติตระกูล และมีการศึกษาที่ดี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระพันปีหลวง

ทรงอุ้มไว้ในวงพระกร และพระราชทานนามว่า “คึกฤทธิ์” ด้วยพระมหากษัตริย์คุณในสมเด็จพระพันปีหลวงที่มีต่อ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งมีความคุ้นเคยกับชีวิตในวังเป็นอย่างดี กระทั่งสั่งสมความรู้ลึกจึ้งรักภักดีต่อแผ่นดินที่มีพระราชวงศ์จักรีเป็นผู้ปกครอง จากประวัติของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ดังกล่าว สะท้อนถึงความคิด อุดมการณ์ และความเชื่อต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของท่าน จัดว่า เป็นโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) ของบุคคลและสังคมนั้น ส่วนความเชื่อมั่นต่อวิถีการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย สะท้อนได้จากช่วงเวลา ที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้รับการศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ตั้งแต่ พ.ศ.2469 ถึง พ.ศ.2476 ในสาขาปรัชญาการเมือง และเศรษฐศาสตร์ เป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้ประชาธิปไตย เมื่อท่านกลับมาที่ประเทศไทยหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครอง พ.ศ.2475 ท่านจึงมีความเข้าใจ และยอมรับ ในความจำเป็นของการเปลี่ยนระบอบปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่ง การศึกษาในประเทศอังกฤษทำให้ท่านเรียนรู้ประชาธิปไตย และเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่า ในความเป็นจริงหากพิจารณาจากชาติกำเนิด ท่านมีความ เกี่ยวพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีความคุ้นเคยกับ การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช และน่าจะเป็น ผู้นิยมชมชอบในระบอบนี้ แต่ในความเป็นจริงท่านเป็น ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นเสาหลักประชาธิปไตย และมีความเข้าใจ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

2. แนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ

แนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผ่านหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้ ในห้วงเวลาที่ประเทศถูกปกครองด้วยระบอบเผด็จการ ที่มีอำนาจทางกฎหมาย สามารถควบคุมและสั่งปิด

หนังสือพิมพ์ได้อย่างรวดเร็ว ถึงแม้ในห้วงเวลาดังกล่าว หนังสือพิมพ์ได้ถูกทางรัฐบาลปิดไปกว่า 10 ฉบับ แต่เพราะ เหตุใดหนังสือพิมพ์สยามรัฐถึงดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกสั่งปิด โดยเฉพาะในห้วงที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพล ถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ระหว่าง ปี พ.ศ.2502-2516 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลความคิด ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของ หนังสือพิมพ์สยามรัฐนั้น คือ การเสนอข่าวอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เสนอข่าวที่เป็นจริง เทียงธรรมกับทุกคน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สยามรัฐดำรงอยู่ได้ อีกทั้งองค์ประกอบหลักอื่น ๆ ได้แก่

2.1 ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมกับการมีบทบาทสำคัญต่อต้านเชิงเหตุผลกับฝ่าย คอมมิวนิสต์ และทำงานหนักมากเพื่อรักษาไว้ซึ่งการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข อาจเรียกได้ว่า เป็นเกราะป้องกันอย่างดีจาก ผู้นำทหารในช่วงนั้น เนื่องจากมีแนวคิดที่สอดคล้องกัน

2.2 ความมีศิลปะในการอยู่รอด ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นปัญญาชนที่สามารถหาเหตุผลมาอธิบาย การกระทำของตนเองได้เสมอ การพยายามไม่วิพากษ์วิจารณ์ โครงสร้างทางสังคม แต่จะวิจารณ์เฉพาะตัวบุคคล คณะบุคคลเพราะถ้าตราปดโครงสร้างทางสังคม การเมือง การปกครอง ยังดำรงไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ท่าน จะหลีกเลี่ยงที่จะวิจารณ์ แต่ถ้าวิพากษ์สังคม ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จะมีศิลปะในการใช้โวหาร ถ้อยคำ เพื่อไม่ให้เกิด การเผชิญหน้ามากเกินไป

2.3 ความเข้าใจงานด้านการเมือง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีประสบการณ์ทางด้านการเมืองได้เรียนรู้ถึง การเมืองการปกครองโดยเฉพาะประเทศอังกฤษที่ท่านได้ไป ศึกษาจึงทำให้ได้รับมอบหมายในตำแหน่งสำคัญโดยการ แต่งตั้งของรัฐบาล จึงทำให้เกิดภาพของความเกรงใจ ระหว่างรัฐบาล และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

2.4 ความเข้าใจในธุรกิจหนังสือพิมพ์ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นทั้งนายทุน และเจ้าของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ การดำรงอยู่ในห้วงระบอบเผด็จการ นอกจากต้องระมัดระวังอำนาจจากรัฐบาลแล้ว ในแง่การตลาดหนังสือพิมพ์ต้องได้รับความนิยมจากประชาชนด้วย ซึ่งต้องยอมรับกันว่าที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐได้รับความนิยมเนื่องจากประชาชนชื่นชอบรูปแบบ วิธีการเขียนของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เมื่อการตลาดเข้มแข็ง สยามรัฐย่อมดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง

2.5 ความเป็นที่นิยมชมชอบกับประชาชน นอกจากบทบาทนักการเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่สร้างความชื่นชมให้กับประชาชนแล้ว บทบาทการเป็นนักหนังสือพิมพ์ก็ตรงกับความต้องการของประชาชน เนื่องจากได้เปรียบรัฐบาลในแง่การรับทราบเสียงของประชาชน ผ่านการจัดทำคอลัมน์ตอบปัญหาประจำวันเสมอ ดังนั้น ทำให้เข้าใจความต้องการของประชาชน เมื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงสามารถจัดทำโครงการที่ตรงกับประชาชน เช่น โครงการเงินผัน

2.6 ความเป็นนักประชาธิปไตย ประชาธิปไตย ในความหมายของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไม่ใช่การปกครองในอุดมคติที่เป็นรูปแบบการปกครองที่สมบูรณ์เพียบพร้อม แต่ยอมรับความไม่สมบูรณ์แบบของประชาธิปไตย เมื่อเวลาผ่านไปอุดมการณ์ประชาธิปไตยจะถูกสร้างขึ้นมาจากความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบที่ประเทศไทยเป็นอยู่ จึงทำให้ท่านพยายามหลีกเลี่ยงสร้างความขัดแย้งกับผู้นำของรัฐบาล

3. แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในฐานะนักหนังสือพิมพ์

3.1 การนำเสนอข่าวด้วยความรับผิดชอบ ต่อสังคม นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย การนำเสนอข่าว

อย่างเที่ยงตรง การเคารพสิทธิส่วนบุคคล การนำเสนอข่าวด้วยความเป็นธรรม การขายข่าวในเรื่องที่ไม่เป็นความจริง การทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ ความเป็นกลางในการเสนอข่าวสารเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3.2 ความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ นักหนังสือพิมพ์จะต้องเสนอข่าวที่เป็นความจริง เที่ยงตรง ไม่บิดเบือนทั้งเจตนาหรือไม่ก็ตาม ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคมโดยรวม หนังสือพิมพ์ย่อมต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่อ้างเสรีภาพจนเกินขอบเขต ต้องระมัดระวังไม่ให้เสรีภาพตนเองไปกระทบกับสิทธิของผู้อื่น

3.3 ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ซึ่งปกติอาชีพนักหนังสือพิมพ์มักจะถูกคุกคาม หรือมีอิทธิพลมุ่งหวังต้องการเข้ามาครอบงำ ด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา ตั้งแต่การบีบบังคับให้เป็นฝ่ายรัฐบาลด้วยการซื้อตัวผู้เขียน เพื่อให้เสนอข่าวที่เป็นผลดีกับรัฐบาล หรือเสนอข่าวตามความต้องการของนายทุน ดังนั้นนักหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์ ต้องรับผิดชอบต่อวิชาชีพของหนังสือพิมพ์โดยการเสนอข่าวอย่างเที่ยงตรง แม้ว่าจะโดนกดดันมากเพียงไรก็ตาม

3.4 แนวทางการดำรงรักษาคุณธรรมจริยธรรม หนังสือพิมพ์ แนวทางในการดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมของหนังสือพิมพ์ ดังนี้ 1) ห้ามหนังสือพิมพ์รับเงินทุนจากนักการเมืองหรือรัฐบาลเพื่อประกอบธุรกิจหนังสือพิมพ์ 2) ต้องทำให้หนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมชมชอบจากประชาชน จะทำให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพและไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจนายทุน เมื่อประชาชนนิยมทำให้หนังสือพิมพ์มีรายได้มากตามไปด้วย และ 3) ความซื่อสัตย์ต่อประชาชน ผู้อ่าน ทำหน้าที่ด้วยความสุจริต หนังสือพิมพ์จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. สื่อมวลชนควรตระหนักความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการนำเสนอข่าวอย่างเที่ยงตรง การเคารพสิทธิส่วนบุคคล การนำเสนอข่าวด้วยความเป็นธรรม การขายข่าวในเรื่องที่ไม่เป็นความจริง การทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ ความเป็นกลางในการเสนอข่าวสารเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
2. สื่อมวลชนควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยจะต้องเสนอข่าวที่เป็นความจริงเที่ยงตรง ไม่บิดเบือนทั้งเจตนาหรือไม่ก็ตาม ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม สื่อมวลชนไม่ควรอ้างเสรีภาพจนเกินขอบเขต ต้องระมัดระวังไม่ให้เสรีภาพตนเองไปกระทบกับสิทธิของผู้อื่น
3. สื่อมวลชนควรมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ โดยไม่เกรงกลัวต่อการคุกคาม หรืออิทธิพลที่ต้องการเข้ามา

ครอบงำธุรกิจสื่อด้วยวิธีการต่าง ๆ ตั้งแต่การบีบบังคับให้เป็นพวกรัฐบาล ด้วยการซื้อตัวผู้เขียน ทั้งนี้ ต้องการเพียงเพื่อให้เสนอข่าวที่เป็นผลดีกับรัฐบาล หรือเสนอข่าวตามความต้องการของนายทุน ดังนั้นสื่อมวลชน ผู้บริหาร บรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์ ต้องรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนโดยการเสนอข่าวอย่างเที่ยงตรง แม้ว่าจะถูกกดดันมากเพียงไรก็ตาม

4. สื่อมวลชนควรดำรงรักษาคุณธรรมจริยธรรมของสื่อ โดยไม่ควรรับเงินทุนจากนักการเมืองหรือรัฐบาล เพื่อประกอบธุรกิจสื่อ และควรมีความซื่อสัตย์ต่อประชาชน ผู้อ่าน ทำหน้าที่ด้วยความสุจริตจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ และคณะ. (2550). *มรรควิธีเศรษฐศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ศีกฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. (2553). *เกร็ดชีวิต*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- _____. (2554). *นักหนังสือพิมพ์ชื่อ ศีกฤทธิ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- ชัชวาลล์ คงอุดม. นักการเมือง, นักหนังสือพิมพ์. (19 เมษายน 2562). สัมภาษณ์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2551). *รัฐศาสตร์แนววิพากษ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2536). *จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บุญส่ง ชลธร. นักวิชาการ. (12 พฤษภาคม 2562). สัมภาษณ์.
- ทวี พันธุ์สระ. อดีตเลขานุการ ม.ร.ว.ศีกฤทธิ ปราโมช. (12 พฤษภาคม 2562). สัมภาษณ์.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2548). *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2532). *ศึกษาบทบาทและความคิด ม.ร.ว.ศีกฤทธิ ปราโมช*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลึก.
- วิโรจน์ วัฒนธาดากุล. บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ. (12 พฤษภาคม 2562). สัมภาษณ์.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2526). *ทุนนิยมขุนนางไทย (พ.ศ.2475-2503)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม.

Baran, S. J. and Davis, D. K. (2000). *Mass Communication Theory. Foundations, Ferment and Future*. Ontario: Nelson/Thomson Learning.

Caporaso, J. A. and Levine, D. P. (1992). *Theories of Political Economy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Harvard University Press.

_____. (1995). *Media Discourse*. New York: Edward Arnold.

Jorgensen, M., and Phillips, L.J. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: SAGE Publications Ltd.

McQuail, D. (1987). *Mass Communication Theory: An introduction* (2nd ed.). London: Sage Publications.

Wodak, R., and Meyer, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: SAGE Publications Ltd.

คำแนะนำในการเตรียมบทความ

การจัดพิมพ์บทความ

- เนื้อหาของบทความ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว กำหนดระยะห่างจากขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน
- ตัวอักษรใช้รูปแบบ TH Sarabun PSK ขนาดและชนิดต่าง ๆ ดังนี้

รายการ	ขนาด	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	18 (ชิดซ้าย)	ตัวหนา
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	18 (ชิดซ้าย)	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียนและสังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	16 (กึ่งกลาง)	ตัวหนา
ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และอีเมลของผู้เขียน (Footnote)	12 (ชิดซ้าย)	ตัวธรรมดา
หัวข้อของบทคัดย่อ/Abstract	16 (ชิดซ้าย)	ตัวหนา
เนื้อหาบทคัดย่อ/Abstract	16 (ย่อหน้าบรรทัดแรก)	ตัวธรรมดา
คำสำคัญ/Keywords	16 (ชิดซ้าย)	ตัวธรรมดา
หัวข้อเรื่อง (ไม่ลำดับเลข)	16 (ชิดซ้าย)	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16 (ชิดซ้าย)	ตัวหนา
เนื้อเรื่อง	16 (ย่อหน้าบรรทัดแรก)	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง	16 (กึ่งกลาง)	ตัวหนา
ชื่อตาราง (ระบุไว้บนตาราง)	16 (ชิดซ้าย)	ตัวหนา
ชื่อรูป ชื่อแผนภูมิ (ระบุชื่อไว้ใต้รูป แผนภูมิ)	16 (ชิดซ้าย)	ตัวหนา

ส่วนประกอบของบทความตามลำดับ ดังนี้

1. ชื่อบทความ เรียงลำดับ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ (ไม่ต้องใส่วงเล็บ)
2. ข้อมูลผู้เขียนบทความทุกคน ประกอบด้วย ชื่อผู้เขียนและสังกัด พร้อมรหัสไปรษณีย์ (กึ่งกลาง) ข้อมูลติดต่อผู้เขียน (เชิงบรรทัด) ทั้งนี้ หากมีข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียนหรือบทความให้เขียนไว้ที่เชิงบรรทัดหน้าแรก
3. เนื้อหา
 - 3.1 บทความวิชาการ
 - 3.1.1 จำนวน 10-12 หน้า รวมเอกสารอ้างอิง
 - 3.1.2 บทคัดย่อ ความยาวรวมกันไม่เกิน 20-25 บรรทัด และคำสำคัญ 3-5 คำ เรียงตามลำดับ 1) บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญ 2) บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญ (บทความภาษาอังกฤษไม่ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย)
 - 3.1.3 สารของบทความ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป

3.2 บทควมวิจัย

3.2.1 จำนวน 10-14 หน้า รวมเอกสารอ้างอิง

3.2.2 บทคัดย่อ ควมยาวรวมกันไม่เกิน 20-30 บรรทัด และคำสำคัญ 3-5 คำ เรียงตามลำดับ

1) บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญ 2) บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญ (บทความภาษาอังกฤษ ไม่ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย)

3.2.3 สารของบทความ ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2) วัตถุประสงค์การวิจัย 3) สมมุติฐาน (ถ้ามี) 4) กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) 5) วิธีดำเนินการวิจัย 6) การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง (ถ้ามี) 7) เครื่องมือในการวิจัย และคุณภาพของเครื่องมือ 8) ผลการวิจัย 9) สรุปและอภิปรายผล 10) ข้อเสนอแนะ และ 11) เอกสารอ้างอิง

4. ถ้ามีรูปภาพ แผนภูมิ ตารางประกอบ หรืออื่น ๆ ต้องมีหมายเลขกำกับในบทความอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำ ที่มีความคมชัด และส่งภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหาก แนบมาพร้อมกับบทความด้วย

การอ้างอิงเอกสาร

1. การอ้างอิงในเนื้อหา เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความ ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น สำรองค์ ขจรศิลป์ (2543, น.50-54)... หรือ ... (Miller, 2001, p.18-19) หรือ... (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546, p.217-219)

2. การเขียนเอกสารอ้างอิง ให้รวบรวมเฉพาะรายการเอกสารที่ใช้อ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น ไว้ท้ายบทความ เรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้เขียน โดยใช้รูปแบบการเขียนตามระบบ APA ดังนี้

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

หนังสือทั่วไป	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
บทความในหนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่งบทความ./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ///////ชื่อหนังสือ (หน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่ (ฉบับที่)/เลขหน้าที่ปรากฏ.
บทความในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้าที่ปรากฏ.
เอกสารการประชุมทางวิชาการ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ///////ชื่อการประชุม (หน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (ปริญญาวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation /////// หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ Master's thesis สาขา)./ชื่อสถาบัน./สถานที่พิมพ์.
ข้อมูลจากเว็บไซต์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี./หรือ Retrieved Month, Date Year ///////จาก หรือ from http://www.xxxx

กิจกรรมสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บก.สปท.

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สปท. กรุณาเป็นประธานในพิธีเปิดการอบรมหลักสูตรข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนของ บก.ทท. รุ่นที่ 2 ณ ห้อง 421 อาคารอเนกประสงค์ สปท. เมื่อ 22 ม.ค.64

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สปท. เป็นประธานในงานจับฉลากของขวัญปีใหม่ แบบออนไลน์ ณ ห้อง 421 อาคารอเนกประสงค์ สปท. เมื่อ 27 ม.ค.64

พล.อ. ชัยชาญ ช้างมงคล รมช.กท./กรรมการและอุปนายกสภาการศึกษาวิชาการทหาร เป็นประธานการประชุมสภาการศึกษาวิชาการทหาร ครั้งที่ 1/64 ณ ห้องกาญจนาภิเษก ในศาลาว่าการกลาโหม เมื่อ 29 ม.ค.64

กิจกรรมสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สพท. ให้การต้อนรับ นายทหารสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เดินทางเข้าเยี่ยมคำนับ เนื่องในโอกาสเข้ารับการศึกษาหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนายทหารเวียดนาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ณ ห้อง 431 ชั้น 3 อาคารอนกประสงค์ สพท. เมื่อ 22 ก.พ.64

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สพท. ให้การต้อนรับ Col. Roger Lewis ผชท.ทหาร สหราชอาณาจักร/กรุงเทพฯ เดินทางเข้าเยี่ยมคำนับ เนื่องในโอกาสหัตถการดำรงตำแหน่ง พร้อมกับ Col. Tony Stern ซึ่งจะดำรงตำแหน่ง ผชท.ทหาร สหราชอาณาจักร/กรุงเทพฯ ท่านต่อไป และร่วมหารือความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่าง กท.ไทย และ กท.สหราชอาณาจักร ณ ห้อง 431 ชั้น 3 อาคารอนกประสงค์ สพท. เมื่อ 4 มี.ค.64

วปอ.สพท.

พล.อ.อ. สุทธิพันธุ์ ต่ายทอง รอง ผบ.ทสส. (4) ได้กรุณาเป็นประธานในพิธีส่งวันคล้ายวันสถาปนา วปอ.สพท. ครบรอบปีที่ 66 ณ ห้อง 421 อาคารอนกประสงค์ สพท. เมื่อ 2 ก.พ.64

พล.ท. วิโรจน์ เกิดแสง ผอ.วปอ.สพท. นำคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา วปอ. รุ่นที่ 63 เดินทางไปดูกิจการและศึกษาภูมิประเทศภาคใต้ ณ จ.สุราษฎร์ธานี จ.นครศรีธรรมราช จ.สงขลา จ.ตรัง จ.กระบี่ และ จ.ภูเก็ต ระหว่าง 20 - 28 มี.ค.64

กิจกรรมสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

วสท.สปท.

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สปท. กรุณาให้เกียรติเป็นประธาน ในพิธีเปิดการฝึกอบรมหลักสูตรเสนาธิการร่วม รุ่นที่ 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 โดยมี พลโท ทนงศักดิ์ รองทิม ผบ.วสท.สปท. ให้การต้อนรับ และกล่าวรายงาน ณ วสท.สปท. เมื่อ 23 ก.พ.64

พล.ท. ทนงศักดิ์ รองทิม ผบ.วสท.สปท. ได้กรุณา ให้เกียรติเป็นประธานในพิธีไหว้ครู หลักสูตรเสนาธิการ ร่วม รุ่นที่ 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ซึ่ง วสท.สปท. จัดขึ้นเพื่อเป็นการสืบสานประเพณีที่ดีงาม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ และผู้เข้ารับการศึกษ เมื่อ 25 ก.พ.64

สจว.สปท.

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สปท. เป็นประธาน ในพิธี เปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สจว.สปท.) รุ่นที่ 8 ณ ห้องประชุมสนทศ 2 ชั้น 4 อาคาร สจว.สปท. เมื่อ 22 ก.พ.64

พล.ต. ขำนาถ ข้างสาต ผอ.สจว.สปท. นำผู้เข้ารับกร อบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สจว.สปท.) รุ่นที่ 8 ศึกษาดูงาน และรับฟังการบรรยายสรุป ณ รร.ตท.สปท. และ รร.จปร. เมื่อ 23 ก.พ.64

ศสย.สปท.

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สปท. เป็นประธานในพิธี เปิดการศึกษาหลักสูตร นักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 14 โดยมี พล.อ.ต. ภูมิไจ เลขสุนทราร ผอ.ศสย.สปท. ให้การต้อนรับ ณ อาคารอเนกประสงค์ สปท. เมื่อ 4 ก.พ.64

พล.ท. วิชัย ชูเชิด รอง ผบ.สปท. เป็นประธานในพิธี เปิดการประชุมวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 1/2564 เรื่อง “Thailand Strategic Outlook 2021-2023” เพื่อตรวจสอบ สภาวะด้านความมั่นคงที่คาดการณ์ว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ของประเทศไทยในอีก 3 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2564 - 2566) โดยมี พล.อ.ต. ภูมิไจ เลขสุนทราร ผอ.ศสย.สปท. ให้การต้อนรับ ณ โรงแรมทาวน์ อิน ทาวน์ กรุงเทพฯ เมื่อ 24 ก.พ.64

กิจกรรมสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ร.ร.ต.สพท.

พล.อ. เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์ ผบ.ทสส. กรุณาเป็นประธานมอบประกาศนียบัตรและรางวัลการศึกษา แก่ นตท. รุ่นที่ 62 ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2563 จำนวน 789 นาย ณ หอประชุมมณฑลนครินทร์ ร.ร.ต.สพท. เมื่อ 2 มี.ค.64

พล.ต. รวิศ รัชตะวราธ ผบ.ร.ร.ต.สพท. เป็นประธานในพิธีส่งตัว นตท. ชั้นปีที่ 2 (รุ่นที่ 62) ให้แก่ รร.จปร., รร.นร., รร.นกก. และ รร.นรต. ในปีการศึกษา 2563 มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และไปศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าทัพ และ รร.นรต. จำนวน 787 นาย ณ ร.ร.ต.สพท. เมื่อ 3 มี.ค.64

ร.ร.ขท.สพท.

พล.ท. จิรเดช กมลเพชร ผบ.ร.ร.จปร. ให้การต้อนรับ พล.ต. พิรพัฒน์ จันทรงาม ผบ.ร.ร.ขท.สพท. และคณะ เข้าเยี่ยมคำนับ ในโอกาสเดินทางไปตรวจเยี่ยมการฝึกภาคสนาม ประจำปีการศึกษา 2563 ของ นขท. ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ รุ่นที่ 61 ณ พัน.ร.ร.จปร. จ.นครนายก เมื่อ 11 ก.พ.64

พล.อ. คำณ เครือวิชฌยาจารย์ รอง ผบ.ทสส. (2) และคณะ ได้กรุณามาตรวจเยี่ยมการตั้งจุดบริการประชาชนของ ร.ร.ขท.สพท. ตามนโยบาย ผบ.ทสส. “สงกรานต์สุขใจ ขับขี่ปลอดภัย ห่างไกลโควิด” ระหว่าง 9 - 11 เม.ย.64 ณ บั๊บบางจากพหลโยธิน กม.26 โดย พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สพท. พล.ต. พิรพัฒน์ จันทรงาม ผบ.ร.ร.ขท.สพท. และสมาคมแม่บ้าน ให้การต้อนรับ เมื่อ 9 เม.ย.64

สศท.สพท.

พล.อ. ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผบ.สพท./ประธานกรรมการบริหารห้องสมุดทหาร กรุณาเป็นประธานเปิดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การปรับแนวทางการพัฒนาห้องสมุดทหารตามฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และก้าวทันเทคโนโลยี” โดยมีคณะกรรมการบริหารห้องสมุดทหาร คณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดทหาร บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทหารสังกัด สป. บก.ทท. และเหล่าทัพ เข้าร่วมสัมมนา ณ อังคารรีสอร์ท จ.นครนายก ระหว่าง 8 - 9 มี.ค.64

พล.ท. วิชัย ชูเชิด รอง ผบ.สพท. เป็นประธานพิธีเปิดการฝึกอบรมหลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรใหม่ของ บก.ทท. รุ่นที่ 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ณ ห้อง 421 อาคารอเนกประสงค์ สพท. เมื่อ 10 มี.ค.64

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความวิชาการ/บทความวิจัย ในวารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้ตระหนักถึงมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความวิชาการ/บทความวิจัยออกสู่สาธารณชน ที่จำเป็นต้องรักษาอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การตีพิมพ์เผยแพร่บทความนั้น มีมาตรฐาน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ จึงได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคคล 3 กลุ่ม ที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน

1. ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งมาเพื่อการพิจารณาตีพิมพ์เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน ไม่อยู่ระหว่างพิจารณาของวารสารอื่น และไม่ซ้ำซ้อนหรือละเมิดลิขสิทธิ์จากผลงานเขียนของผู้อื่น
2. บทความที่มีผู้เขียนหลายคน ต้องได้รับการยินยอมจากผู้เขียนทุกคน
3. ต้องศึกษารายละเอียดคำแนะนำสำหรับผู้เขียนและเขียนบทความตามรูปแบบที่วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศกำหนด
4. ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความที่ส่งมาเพื่อการพิจารณาตีพิมพ์ ผู้เขียนต้องอ้างอิงในเนื้อหา และทำรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ ตามรูปแบบที่วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศกำหนด
5. เนื้อหาทั้งหมดที่ปรากฏในบทความที่ส่งมาเพื่อการพิจารณาตีพิมพ์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน หากมีการละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้เขียนยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

1. ต้องพิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาพิจารณาให้ตรงกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตของวารสาร
2. ต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวคนที่อาจพึงมีหรือพึงได้ จากการตอบรับบทความให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของวารสาร
3. ตลอดช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความหนึ่ง ๆ บรรณาธิการต้องเก็บรักษาข้อมูลของบทความนั้น ๆ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง อันอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อผู้เขียนและวารสาร
4. ต้องตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานของผู้อื่น หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องผูกกระบวนการประเมินโดยทันที และดำเนินการติดต่อผู้เขียนหลัก เพื่อให้ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อบรรณาธิการจะได้นำไปใช้ประกอบในการตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นต่อไป

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

1. ตลอดช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความหนึ่ง ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความต้องเก็บรักษาข้อมูลของการประเมินบทความนั้น ๆ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง อันอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อผู้เขียนและวารสาร
2. หากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความได้รับบทความเชิงตนเองอาจมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ผู้ประเมินควรดำเนินการแจ้งให้บรรณาธิการทราบโดยทันที
3. ควรประเมินบทความภายในระยะเวลาที่วารสารกำหนด
4. ควรแนะนำและประเมินบทความด้วยความรู้ ความสามารถ เพื่อให้บทความที่ได้รับการประเมินมีคุณภาพทางวิชาการ และผู้เขียนสามารถนำข้อเสนอแนะที่ได้รับกลับไปแก้ไข เพื่อให้บทความมีความสมบูรณ์ทางวิชาการ และก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อไป
5. หากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ ตรวจจบบทความที่ประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานจื๋นอื่น ๆ ให้แจ้งบรรณาธิการทราบทันที พร้อมแนบหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

thaiome.rtarf.mi.th